

॥ श्रीनाथजी ॥

श्रीगोवर्धननाथजीना

प्राकट्यनी वार्ता.

छपाची प्रसिद्ध करनार

लक्ष्मणभाई छगनलाल देसाई.

व्युत्स्थापक "श्री लक्ष्मणनाथभागा" यांचे लिख.

स. १९१६

यंगपेठा, अतरी पण—अमदावाद.

प्रथमावृत्ति.

छ. म. १९२०

प्रत १०००

शांतिवाचक्य प्रिन्टींग प्रेसमां छश्वरनाथ देशवलात वपीत जने
माण्डेनात भाववलासे छाप्युं. हींकरा योपी—अमदावाद.

न्योछापर पांय आना.

અમારા તરફથી પ્રકટ થયેલાં પુસ્તકો.

- ૧ વિવિધ ધોળ તથા પદ સંગ્રહ ભાગ ૧ લો (આવૃત્તિ ૩ જી) ૧-૦-૦
- ૨ વિવિધ ધોળ તથા પદ સંગ્રહ ભાગ ૨ જા. ૦-૧૨-૦
- ૩ નિત્યનિયમના પાઠ તથા ધોળ (આવૃત્તિ ૪ થી) ૧-૦-૦
- ૪ શ્રી ગોકુલનાથજીનાં ૨૪ વચનામૃત (આવૃત્તિ ૨ જી) ૦-૨-૦
- ૫ પદસંબંધ કાવ્ય (આવૃત્તિ ૨ જી) ૧-૧-૦
- ૬ શ્રીગોકુલેશજીનાં ધોળ તથા પદ સંગ્રહ ૦-૦-૦
- ૭ શ્રીકૃષ્ણુરતોત્ર રત્નાકર સટીક (મુળ શ્લોક સાથે
ગુજરાતી ભાષાન્તર.) ૦-૨-૦
- ૮ શ્રીગોવર્ધનાવાર્તા (ગુજરાતીભાષામાં મોટા અક્ષરથી. ૨-૧-૦
- ૯ શ્રીસેવોત્તમ તોત્ર ... .. ભંટ
- ૧૦ શ્રીપુરુષોત્તમ સહસ્ત્રનામ તોત્ર. (સટીક) ૧-૪-૦
(મુળ શ્લોક સાથે ગુજરાતી ભાષામાં ભાષાન્તર)
- ૧૧ અમદાવાદગવદ્ગીતા ગુજરાતીમાં ટીકા ૧-૮-૦
(તત્ત્વદર્શિકા, અમૃત તરંગિણીના આશય સાથે)
- ૧૨ શ્રી ચમુનાસ્તોત્ર રત્ના ૨ (ગુજરાતીમાં ટીકા) ૦-૮-૦
- ૧૩ સ્વરૂપ દર્શન (આવૃત્તિ ૨ જી) શ્રી નાથજી,
સાત સ્વરૂપ તથા ઘણા પ્રાચીન ને હાલ ભુતળ ઉપર
વિરાજતા ગોરવામી આળકાના ૮૦ શ્લોકાનું પુસ્તક ૨-૦-૦
- ૧૪ શ્રીગોવર્ધનનાથજીનું પ્રાકટય ૦-૫-૦
- ૧૫ શ્રીધોલશ ગ્રન્થો વિસ્તૃત ટીકા સાથે ૧-૦-૦

છપાય છે !

છપાય છે !

- ૧ કીર્તન સંગ્રહ ભાગ ૧ લો ઘણા મોટા અક્ષરથી ૭-૦-૦
(વર્ષોત્સવ કે કીર્તન)

॥ श्रीमद्रोस्वामी श्रीबालकृष्णलालजी (कांकराळी)

नित्यलालाप्रबंध. सं. १०.७२ उद्येष्ट कृष्ण १०

प्राकटय. सं १०.२४ अषाढ कृष्ण १३.

॥ श्रीनाथजी ॥

विधापीठ
अमरावती

श्रीगणेशाय नमः

अमरावती श्रीगिरिराज-संस्थान

॥ अथ श्रीगोवर्द्धननाथजीना प्राकटयनी वार्ता ॥

दाहुरा-जय जय अशरत्पुराशरत्तु, निज जन के सुप्पडरत्तु.

विनति इह इर वंदके, श्रीगोवर्द्धनधरत्तु. ॥ १ ॥

श्री गोवर्द्धननाथजीना प्राकटयतो प्रकार अने प्रगत याने
जे यरियो डीषां छे ते लभिये छीये. नित्य लीजामत
श्रीगोवर्द्धननाथजी श्रीगिरिराज पर्वतती इन्दरामां अनेक लडना अजित

૨ શ્રીગોવર્ધનનાથજીના પ્રાકટયની વાર્તા.

અખંડ વિરાજમાન છે. ત્યાં શ્રીઆચાર્યજી મહાપ્રભુજી મના સર્વેદા તથા કવે છે, તે જ્યારે દેવી જીવેના ઉદ્ધાર કરવા માટે ભગવત આજ્ઞાથી પૃથ્વીઉપર પ્રકટ થયા: ત્યારે આપ સર્વસ્વ શ્રીગોવર્ધનનાથજી પગુ ત્રીલા સામગ્રી સહિત વ્રજમાં પ્રકટ થયા તેમાં પ્રમાણ તથા આખત દર્શનનુ માહાત્મ્ય મળી વ્રજભાષામાં લખ્યુ છે.

સંવત ૧૪૬૬ (ગુજરાતી ૧૮૬૫) શ્રાવણ વદ તૃતીયા આદિ-વારે સુ્ય ઉત્તમકાળમાં અવણુ નદત્રમા શ્રીગોવર્ધનનાથજીની ઉધ્વ-ભુગ્નનુ પ્રાકટય થયુ તે સમય ભૂમિમંડળમાં મ્હોટો ઉત્સવ થયો.

એક આન્યોરના વ્રજવાસીની ગાય જતી રહી તેની શોધ કરવાન સાડ તે શ્રીગોવર્ધન પર્વત ઉપર ગયો, ત્યાં સંવત ૧૪૬૬ મિતી શ્રાવણ શુદ્ધી ૫ (નાગપાંચમ)ને દિવસે તેને શ્રીગોવર્ધનનાથજીની ઉર્ધ્વ ભુગ્નનું દર્શન થયું. સાળ દિવસ પર્યન્ત કાઇને દર્શન ન થયાં ત્યારે તેણે વિચાર કર્યો કે આ કૌતુક આજ સુધી શ્રીગિરિરાજમાં કાઈ દિવસ જંતયું નહોતુ, એવુ કહિને દસ પાંચ વ્રજવાસિઓને ખાતરી લાગ્યા તે સધળાએ ઉર્ધ્વ ભુગ્નના દર્શન કરીને આશ્ચર્ય માન્યા, ત્યારે સહુએ મળીને ય નુમાન કર્યું કે કાઈ દેવ શ્રીગિરિરાજમાં પ્રકટ થયા છે. ત્યાં એક વૃદ્ધ વ્રજવાસી હતો તેણે કહ્યું કે જ્યારે માન દિવસ સુધી શ્રીકૃષ્ણે શ્રીગિરિરાજ ઉડાવ્યા અને જે વખત મંચની વૃષ્ટિ થઇ ચૂકી ત્યારે પૃથ્વી ઉપર સ્થાપન કર્યો, તે વખત મહુ વ્રજવાસિઓએ મળીને જે ભુગ્નનુ પૂજન કર્યું હતુ તેજ ભુગ્ન આજે. આપ કંદરાઓમાં ઉભા છે. અને ઉર્ધ્વ ભુગ્નનુ દર્શન આપ-લાને દીધુ છે. માટે એમને બાહેર પધરાવવાના વિચાર ન કરો કાઈ સમય આવે પોતાની ઈચ્છા થકી આપ પ્રકટ થશે ત્યાં સુધી સહુ આ ઉર્ધ્વ ભુગ્નનાં દર્શન કરો.

એ રીતે કહીને તે વ્રજવાસીઓએ દૂધ મંગાવી ઉર્ધ્વ ભુજને
ગ્નાન કરાવી, અક્ષત, પુષ્પ, ચંદન અને તુલસીથી ભુજનું પૂજન
કર્યું અને દહીં દૂધ મંગાવીને ભુજને ભોગ ધર્યો. નાગપંચમીને
દિવસ ભુજનું દર્શન થયું, તેથી નાગપંચમીને દિવસ પ્રતિવર્ષ દસ
૦૦ હજાર વ્રજવાસીઓનો મેળો ભરાતો હતો. વળી કોઈને વ્રજમાં
કાંઈ વસ્તુની કામના થતી તો તે ભુજને દૂધથી સ્નાન કરાવવાની
માનતા કરતા તો તેની દૃષ્ટિ સિદ્ધ થતી, તેથી સંપૂર્ણ વ્રજમાં
શ્રીનાથજીની ભુજનો મહિમા ઘણોજ વધ્યો. કોઈની માય જતી રહે,
કોઈને પુત્ર ન હોય, કોઈને જરૂરની આરતી (ચિન્તા) હોય, કોઈને
ફંદા દહીંની વૃદ્ધિ થતી ન હોય તેઓ ભુજની માનતા કરે; તેથી
તેઓનું સર્વ કાર્ય સિદ્ધ થાય એવાં ચરિત્રો એક એક લખિએ તો
વિસ્તાર ઘણો થાય. આના પ્રકારે સંવત ૧૫૩૫ પર્યન્ત વ્રજમાં
ભુજનું પૂજન થયું.

૫૯૧ ફરીથી સંવત ૧૫૩૫ વૈશાખ વદી ૧૧ બુધરૂપતિવારે
શતલિપા નક્ષત્ર, મધ્યાહ્ન કાળ, અભિજિત નક્ષત્રમાં શ્રીગોવર્ધનનાથજીનું
મુખારવિંદ પ્રકટ થયું, તેજ લગ્નમાં તેજ દિવસે શ્રામદાચાર્યજીનો
પ્રાદુર્ભાવ અગ્નિકુંડમાંથી થયો અને શ્રીકૃષ્ણાવતાર સમયના વ્રજવા-
સિઓ સર્વે વ્રજમંડલમાં મનુષ્ય કુળમાં પ્રકટ થયા તેમની સાથે
હવે કીડા કરશે.

આન્યોરમાં આલોકચંદ અને સદુપાંડે જે વ્રજવાસી હતા, તેમને
ત્યાં એક સહજ માય સદા રહેતી, તેમાં એક માય શ્રીનંદરાયજીની

ગાયોના કુળની હતી, તેનું નામ ધુમર હતું, તે આખા દિવસ ગાયોમાં રહે પણ પાછલો ચાર ઘડી દિવસ રહે તે વખત સઘળા ગાયોના સમૂહમાંથી જૂદી પડીને શ્રીગિરિરાજ ઉપર ચઢી શ્રીનાથજીનાં મુખારવિન્દ ઉપર સ્તન કરીને દૂધ શ્રાવ કરે, તે દૂધ આપ આરોગે; અને પ્રાતઃકાળનો સમય થાય તે વખત ફરિ શ્રીમુખારવિન્દમાં દૂધ શ્રાવ કરિ આવે. આવી રીતે છ મહિના પર્યંત દૂધ આપ આરોગ્યા પરંતુ કોઈ વજવાસીને ખખર પડી નહીં. એક દિવસ કૃષ્ણચંદ્ર અને સદુપાંડે ગાયનું દૂધ થોડું જોઈને ગાયની પછવાડે પછવાડે ચાલ્યા ગયા અને આ સર્વ અલૌકિક પ્રકાર જોઈ દંડવત્ કર્યો.

સદુપાંડેને સાક્ષાત્ શ્રીનાથજીનાં દર્શન થયાં અને શ્રીગોવર્ધનનાથજીએ સાક્ષાત્ આજ્ઞા કરિ જે હું આંહી શ્રીગોવર્ધન પર્વતમાં રહું છું. દેવદમન માંડે નામ છે; લીલાંતર કરિને ઈન્દ્રદમન, દેવદમન અને નાગદમન એ ત્રણે મારાંજ નામ છે. સાત દિવસ સુધા ઈન્દ્રની વૃદ્ધિનું સ્તંભન કર્યું તે પછી અપરાધી ઈન્દ્ર પોતાનો ગર્વ ત્યજીને પ્રભમાં પડ્યા ત્યારે અભયદાન આપ્યું. ઈન્દ્રના ગર્વને દૂર કર્યો તેથી માંડે નામ ઈન્દ્રદમન છે, અને કાલીનાગનું દમન કર્યું તેથી નાગદમન માંડે નામ છે. વળી નાગ હસ્તીનું નામ છે તે કારણથી કુવલયાપીડનું દમન કર્યું તથા ભક્તોના મન માતંગનું દમન કરિ મુષ્ટિગત કરિને શ્રીહસ્તને કટિ ઉપર સ્થાપન કર્યો છે. તેથી માંડે નામ નાગદમન છે. એ કારણથી મહારા ચરણારવિન્દ વિષે અંકુશનું ચિન્હ છે. અંકુશવિના હસ્તીનું દમન ન થાય. દેવદમન માંડે નામ છે. તે આવા કારણથી કે સઘળા દેવોનું દમન કર્યું. શ્રીકૃષ્ણાવતાર ધરી અષ્ટલોકપાળતી રક્ષા કરવા સારૂ તેમને શિક્ષા કરિ ઈન્દ્ર

કુબેર, ચન્દ્રમા, વાયુ, વરુણ, મૃત્યુ, યમ, અગ્નિ, બ્રહ્મા, શિવ, અને કામદેવ એટલા દેવો મુખ્ય છે; એ દેવતાઓનું દમન કર્યું; એથી માંડે નામ દેવદમન છે. ઇન્દ્રને શિક્ષાકરિ તેતો શ્રીગોવર્ધન ધારણુ કરીને અને પારિણતક હરણુ કરિને, તેમ શંખચૂડ નામે દૈત્યનો વધ કરિ નિધિ કુબેરને સાંપીને શિખામણુ દીધી કે જે તે તું નિધિની રક્ષા સાવધાનીથી કર્યો કર, વળી શિવનું દમન ઉપા હરણુના પ્રસંગમાં કર્યું, બ્રહ્માનું દમન વચ્ચ હરણુ લીલામાં અનેક રૂપ ધરિને કર્યું, વરુણનું દમન કરીને શ્રીનન્દરાયજીને વરુણ પાસેથી છોડાવ્યા. મૃત્યુનું દમન કરીને જ પુત્ર શ્રીદેવપ્રીજીને આપ્યા. યમનું દમન કરિને ગુરુપુત્રને લાવ્યા. વાયુનું દમન ઇન્દ્રની સાથેજ થયું. શ્રીગોવર્ધન ધારણુ કર્યો તે સમયમાં અનેક પ્રકારે કરિને તમામ વજની રક્ષાકરી. ચન્દ્રમાનું દમનતો મનરૂપી ચન્દ્રમા પ્રગટ કરિ કર્યું. અને કામદેવનું દમન રાસોત્સવ કીડા કરિને કર્યું. એવી રીતે સહુ દેવતાઓનું દમન કર્યું તેથી માંડે નામ દેવદમન છે. આ પ્રકારથી સદુપાંડેને શ્રીનાથજીએ માક્ષાત્ આજ્ઞા કરિ કે “ તારી ગાયનું દૂધ હું નિત્ય પીઉં છું તેથી આજથી મને એજ ગાયનું દૂધ દોહિને અને વખત પાયા કરવું ” ત્યારે સદુપાંડેએ સાષ્ટાંગ દંડવત્ કરિને કર્યું કે “ અવશ્ય ” એવું કહિને સદુપાંડે નીચે આન્યોરમાં આવી પોતાની સ્ત્રી

ભવતી તથા પુત્રી નરોના આગળ સર્વ વૃત્તાંત સવિસ્તર કર્યું અને તેઓને કર્યું કે “ તમે અને વખત શ્રીગોવર્ધનનાથજીને દૂધ પાઇ આપ્યા કરો ” તે દિવસથી નિત્ય નરો અને ભવતી દૂધ લઈ શ્રીગોવિરાજ ઉપર જઈ શ્રીનાથજીને દૂધ આરિઆવી આવતાં.

૬ શ્રીગોવર્ધનનાથજીના પ્રાકટ્યની વાર્તા.

એવી રીતે કરતાં કેટલાએક કાળ પછી તે ગાય વસૂકી ગઈ, ત્યારે બીજી ગાયનું દૂધ લઈ સદુપાંડે આરોગાવવા ગયા તે વખત શ્રીનાથજીએ આજ્ઞા કરી કે હું તો શ્રીનંદરાયજીની ગાયોના કુલની ગાય હોય તો તેનું દૂધ આરોગું. તેવી ગાય એક બીજી આ વ્રજમાં છે તે કાલે તારા વાડામાં આવશે, ત્યાં મુઠી પેહંડી ગાય વિચાય ત્યાં મુઠી તે ગાયનું દૂધ દોહીને મને દરરોજ પાઈ જવું.

જમનાવતા ગામમાં એક ધર્મદાસ વ્રજવાસી હતો તે ધણા ભગવત્ ભક્ત હતો, તે કુંભનદાસનો કાકો અને ચતુરા નાગનો શિષ્ય હતો, તેને ઘેર બેસે આસે ગાયો હતી. તેમાં એક ગાય શ્રીનંદરાયજીનાં કુળની હતી તે ગાયોના ટાળામાંથી જુદા પડીને શ્રીનાથજીનાં મુખારપિન્દમાં દૂધ શ્રાવ કરીને એજ દેકાણે બેસી રહી; અને ઘેર ન ગઈ. ત્યારે ધર્મદાસ ગોવાળને ચિન્તા થઈ તેથી કુંભનદાસને સાથે લઈ ખોલ્ય કરવા નિકળ્યા તે વખત કુંભનદાસની ઉંમર દશ વર્ષની હતી. શ્રીગિરિગજ ઉપર ખાળતાં ખાળતાં શ્રીનાથજીની પાસે ગાય બેસી હતી. ત્યાં જઈ તેને ઘેર લઈ જવાને અનેક ઉપાય કર્યા પરંતુ તે ન ચાલી; ત્યારે શ્રીનાથજીએ સાક્ષાત્ આજ્ઞા કરી “ અરે ધર્મદાસ એ ગાય તું સદુપાંડેના વાડામાં મુકીને એનું દૂધ હું આરોગીશ એ મહારા કુળની ગાય છે. ” અને કુંભનદાસજીને શ્રીનાથજીએ આજ્ઞા કરી કે “ અરે કુંભનદાસ તું નિત્ય મારી પાસે ખેલવા આવજે ” એવું મહામધુર વાક્ય સાંભળીને ધર્મદાસ અને કુંભનદાસજીને મૂર્છા આવી બે ઘડી પછી જાગ્યા, ત્યારે પ્રહક્ષિણા કરી સાષ્ટાંગ દંડવત્ કરીને શ્રીનાથજીની આજ્ઞાનુસાર તે ગાય સદુપાંડેના વાડામાં મુકી દીધી; પછી પોતાને ઘેર ગયા અને તે દિવસથી કુંભનદાસજી શ્રીનાથજીની પાસે નિત્ય ખેલવા આવતા.

એવી રીતે કરતાં એક ગૌડિયા માધવાનન્દ શ્રીગિરિરાજની પરિક્રમા સાડ આઠ્યા તે સદ્ગુણોને ત્યાં ચેતરો હતો તે ઉપર રહ્યા તેથી એ વ્રજવાસીના સંઘાતથી તેને શ્રીનાથજીનાં દર્શન થયાં અને દર્શન કરીને ધણાજ પ્રસન્ન થયા. વૈષ્ણવ ભાવનીક હતા તેણે ચિત્તમાં એ વિચાર કર્યો જે સુકી લિક્ષા માગી પોતાને હાથે પીસી રસોઈ તૈયાર કરી શ્રીનાથજીને ભોગ ધરિ જમવું. પછી તે સેવા કરવા લાગ્યો. વનમાંથી ગુંગલ વિણી લાવે તેનો હાર બનાવી શ્રીનાથજીને પેહેરાવે ચંદ્રિકા (મોરપીઠ) વનમાંથી લાવી શ્રીનાથજીને ધરાવે તે જ્યારે તેણે રસોઈ કરી ભોગ ધર્યો ત્યારે શ્રીનાથજીએ વ્યાજા કરી જે 'હું તો જ્યારે શ્રીઆચાર્યજી આપ પધારે પોતાના સ્વ-હસ્તથી રસોઈ તૈયાર કરી મને અન્નપ્રાશન કરાવશે ત્યારે ભોજન કરીશ ત્યાં સુધી દૂધનુંજ પાન કરીને રહીશ અને તારો ભોગ ધરવાનો તથા શુંગાર કરવાનો મનોરથ છે. તો તું પૃથ્વી પરિક્રમા કરી આવ; ત્યાં સુધીમાં શ્રીઆચાર્યજી આપ પધારશે અને હમને પાટ ખેસારશે ત્યારે તેને સેવામાં રાખશે ત્યાં સુધી હમે અહિયાં વ્રજવાસીઓમાં ખેલશું" એવું સાંભળીને માધવેન્દ્રપુરી સમક્ષની વાટ જોતા પૃથ્વી પ્રદક્ષિણા કરવા ગયા, એ રીતે સંવત્ ૧૫૪૬ સુધી શ્રીનાથજી વ્રજવાસીઓનું દૂધ દહીં આરોગ્યા કાઠ દિવસ કુંભનદા-સજીને સંઘાતે લઈ માખણ ચોરવા સાંઠે વ્રજવાસીઓને ધેર પણ પધારતા.

એક પુછરી નામના ગામમાં વ્રજવાસી હતો તેણે શ્રીદેવદમનની માનતા કરી કે મારા ઊકરાનો વિવાહ થશે તો હું " શ્રીદેવદમનને સવામણુ દૂધ સવામણુ દહીં આરોગાવિશ" તેથી તેના ઊકરાનો વિવાહ તત્કાલ થયો, ત્યારે તેણે સવામણુ દૂધ સવામણુ દહીં સમ-પણુ કર્યું એ વાત સાંભળી વ્રજમાં શ્રીદેવદમનની માનતા પશુજ વધી.

એક દિવસ એક ભવનપુરાનો વ્રજવાસી હતો તેની ગાય ઝાડીમાં ખાવાઈ ગઈ ત્યાં એક સિંહ રહેતો હતો. તેની ચિન્તાથી તેણે શ્રીદેવદમનની માનતા કરી “જે મારી ગાય સિંહ નહી મારશે; તે એ ગાયનું દૂધ હું શ્રીદેવદમનને આરોગાવિશ ત્યાં સુધી તે દૂધ દેશે ત્યાં સુધી” તે પછી રાત્રિએ તે ગાયને સિંહ મળ્યો પરંતુ મરાભવ કરી શક્યો નહીં. શ્રીજીએ ભુજ પસારી (લાંબી કરી) કાંન પકડીને એ ગાયને વાડામાં પહોંચાડી દીધી. સવારે એ વ્રજવાસી ગાય જાળને ધણો પ્રસન્ન થયો અને કહ્યું જે “આ ગાય શ્રીદેવદમનને બચાવી છે.” પછી દૂધ દહીં પહોંચાડવા લાગ્યો. કુંભનાદાસજીને શ્રીનાથજીએ આજ્ઞા કરી “કુંભના મારો હાથ દુખે છે તે દાખ” ગાયનો કાંન પકડીને વાડામાં પહોંચાડી છે તેથી, જ્યારે શ્રીગિરિરાજની આસપાસ બહુ વ્રજવાસી તથા ગાય શ્રીકૃષ્ણાવતારની પ્રગટ થઈ છે તેની સાથે આપકીડા કરવા લાગ્યા. કાંઈનું દૂધ આરોગે, કાંઈનું દહીં આરોગે અને કાંઈના ઘરમાં ચોરી કરી દૂધ દહીં આંગળી આવે.

શ્રીનાથજીની સાથે કીડા કરવા સારું ચાર વ્યુહનું પ્રાકટ્ય શ્રીગિરિરાજમાં આપની મંદાતેજ થયું છે. શંકર્ષણ કુંડમાં શ્રીશંકર્ષણદેવનું, ગોવિન્દ કુંડમાંથી શ્રીગોવિન્દદેવજીનું, દાનધારી ઉપર શ્રીદાનીરાયજીનું, અને શ્રીકુંડમાંથી શ્રીહરિદેવજીનું પ્રાકટ્ય થયું એ ચારે દેવ શંકર્ષણ, વાસુદેવ, પ્રહુન્ન, અને અનિરુદ્ધાત્મક છે અને તેઓ સદા શ્રીનાથજીની સાથે કીડા મારે રહે છે! એ દેવતાઓની સેવા શતાંતરમાંના વૈષ્ણવ કરે છે. મધ્યમાં શ્રીપુરુષોત્તમરૂપ આપ પિરાજે છે, તેથી આપની સેવા કરવા સારું શ્રીપુરુષોત્તમરૂપ શ્રીઆચાર્યજી પ્રકટ થયા. શ્રી પુરુષોત્તમનાં સ્વરૂપને શ્રીપુરુષોત્તમ હોય

તેજ જાણે. એ વિષે શ્રીમદ્ભગવદ્ ગીતાના દશમાધ્યાયમાં અર્જુનનું વાક્ય છે:—

નહિ તે ભગવન્ વ્યક્તિ, વિદુર્દેવા ન દાનવાઃ ।

સ્વયમેવાત્મનાઽઽત્માને, વેત્યત્વં પુરુષોત્તમ ॥

સંવત્ ૧૫૪૯ શક્યુત સુદી ૧૧ પૂણ્યપતિવારને દિવસે શ્રી આચાર્યજીને શ્રીનાથજીએ ઝાડખંડમાં આજ્ઞા કરી કે હું શ્રીગોવર્ધનધર સ્વરૂપથી શ્રીગિરિરાજની કન્દરામાં ખિરાજી છું તે તમે જાણો છો. ત્યાંના ઘણવાસીઓને હમાડું દર્શન થયું છે. તે હમને પ્રકટ કરવાનો વિચાર કરે છે. પરંતુ અમે તમારી વાટ જોઈએ છીએ તેથી આપ તરત મારી સેવા માટે અહીંયાં પંવારો અને શ્રીકૃષ્ણાવતારના વખતના જીવ પણ અહીંયાં ઘણમાં આજ્ઞા છે તેઓને શરણ લઈ સેવક કરો; ત્યારે હમે તેની સંઘાતે કીડા કરશું અને શ્રીહરિદાસવર્યાના ઉપર મારો મિલાપ થશે.

ત્યારે શ્રી આચાર્યજી પૃથ્વીપરિક્રમા તત્ક્ષણ ઝાડખંડમાં રાખીને ઘણમાં પધાર્યા. તે પ્રથમ શ્રીમથુરાજી આજ્ઞા, અને ઉજ્જગર ચોખાના ધરમાં ખિરાજી અને શ્રીયમુનાસ્નાન કરવાને વિશ્રાન્ત ઘાટ પધારવા લાગ્યા ત્યારે ઉજ્જગર ચોખાએ તથા ખીજા મનુષ્યોએ કહ્યું “શ્રીમદારાજ વિશ્રાન્તઘાટ ઉપર તો પાંચ દિવસથી ઉપદ્રવ છે” તે સાંભળી શ્રીઆચાર્યજીએ પૂછ્યું “શું ઉપદ્રવ છે” ત્યારે સહુએ વૃત્તાન્તપૂર્વક કહ્યું પ્રથમ દિલીથી પાદશાહનો કામદાર રસ્તમઅલી અહીં આજ્ઞા હતો તેનો ઉપદ્રવ અહીંઆના ચોખાલોકોએ કર્યો; તેથી તેણે જર્મ એક મન્ત્ર સિદ્ધ કરીને મોકલ્યો છે; તે વિશ્રાન્ત ઘાટના નાકને ચેડીને ત્યાં મન્ત્ર ટાંગીને યવન લોકો બેઠા છે; જે હિંદુ તેના વીચે

થઈને આવે જય છે તેની શિખા કપાઈને દાંઠી થઈ જય છે; તેના જયથી સહુને એ દિવસથી સ્નાન બંધ છે. તે સાંભળીને શ્રીઆચાર્યજીએ કહ્યું કે તીર્થ પર આવીને તીર્થની વિમુખ થઈને જવું ઉચિત નહિ. તેથી હમે તો સ્નાન કરવા જઈએ છીએ હમને યન્ત્ર બાધા નહીં થવાની, તેમ જોએને સ્નાન કરવું હોય તે હમારી સાથે ચાલો. એમ કહી આપ જનસમુદાય સહિત વિશ્રાન્ત ઘાટ ઉપર આવી સ્નાન કરી શ્રીયમુનાજીનું પૂજન યથાવિધી કરી ત્યાંથી પધાર્યાં. યન્ત્ર બાધા કાઢીને ન થઈ પણ આપના ગયા પછી પૂર્વવત્ બાધા થવા લાગી. એ રીતનો પ્રભાવ જોઈ દેવગર એએ અને ખીજા વ્રજવાસીઓએ વિનતી કરી “હે આ યંત્ર અહીંથી ઉઠી જય એવો આપ ઉપાય કરો કેમકે સઘળા પ્રજા દુઃખી છે” એવાંવચન સાંભળીને શ્રીઆચાર્યજી મહાપ્રભુને દયા આવી; તેથી એક કાગળ લખી યંત્રનો મિશ કરીને આપના સેવક વાસુદેવદાસ અને કૃષ્ણદાસને તે કાગળ આપી દિહી મોકલ્યા; અને કહ્યું કે તમે એઉં જણા દિહીના મુખ્ય નાકા ઉપર રાજમાર્ગમાં આ કાગળ ટાંગી ત્યાં બેસી રહો; તમારી ખખર પૃથ્વીપતિ પાદશાહને જ્યારે થશે ત્યારે તેનો ન્યાય થશે તેજ પ્રમાણે તેઓએ દિહીમાં કર્યું, તેથી તેના નીચેથી જે યવન આવે જય તેની ડાઠી ઉખડી પડે અને ચોટલી થઈ જય. તે ખખર લોદી સિકન્દર પાદશાહને પહોંચી, કે એ હિંદુ કુટુંબોએ આવીને આ ઉપદ્રવ કર્યો છે. એ સાંભળી પાદશાહે એઉં જણને બોલાવી પૂછ્યું; ત્યારે તેઓએ અરજ કરી આપ તો પૃથ્વીપતિ છો. હિંદુ મુસલમાન એઉં આપની પ્રજા છે, પણ આવી રીતનો ઉપદ્રવ પ્રથમના હજુરના કામદાર સતમખલીએ મથુરામાં સાત દિવસથી કરેલો છે. તેથી ત્યાંની પ્રજા દુખી દેખીને હમારા ગુરૂ શ્રી આચાર્યજીએ હમને અહીંયાં મોકલ્યા

છે જેથી આપને ખબર પહોંચે. તે સાંભળી લોદી સિકંદર પાદશાહ તત્કાલે રસ્તમચ્છીને બોલાવી સઘલું વૃત્તાંત પૂછી કહ્યું કેમ ? પહેલી કસૂર તારી છે, તે કેમ જાણ્યું કે હિન્દુમાં આવા કરામાતી કૃષ્ણ નહીં હશે ? તે આ તું તારી આંગેથી દેખ અને તારો યંત્ર જલદી મંગાવી લે. કાંઈ દિવસ કોઈના ધર્મ ઉપર નજર ન કરવી: એવી રીતે રસ્તમચ્છીને કહી એ બંને વજવાસીઓને કહ્યું કે જ્યારે મથુરાથી યંત્ર આવી જાય ત્યારે તમારે પણ તમારો યંત્ર કાઢી જાવ્યા જવું અને તમારા ગુરૂને હમારી વિનતી કહેવી. એ પ્રમાણે વિશ્રાન્તઘાટ પરથી યવનના યત્રને ઉઠાડી ફરી ત્યાંથી આપ શ્રીઆચાર્યજી શ્રી ગિરિરાજ પધાર્યા.

શ્રીઆચાર્યજી મહાપ્રભુજી મથુરાથી સર્વ સેવકોને માથે કાઢી શ્રીગોવર્ધન પર્વતની તલેટીમાં આન્યોર ગામમાં * સહુપાંડેના ઘરના આગળ ચોતરા ઉપર બિરાજ્યા. ત્યારે અનેક વજવાસી લોકોએ દર્શન કરી નિશ્ચય કર્યો કે આ કાંઈ મહાપુરૂષ છે કેમકે એવું તેજ મનુષ્યોમાંહોતું નથી. પછી સહુપાંડેએ આવીને વિનતી કરી “કે સ્વામી કાંઈ ભોજન કરશો” શ્રીઆચાર્યજી મહાપ્રભુના સાથના સેવક કૃષ્ણદાસમેધને કહ્યું કે શ્રી આચાર્યજી ચોતાના સેવક વિના કોઈનું કાંઈ પણ લેતા નથી. જ્યારે કૃષ્ણદાસમેધને સહુપાંડેને ના કહી તે વખત શ્રીગોવર્ધનનાથજીએ શ્રીગોવર્ધન પર્વત ઉપરથી શ્રી આચાર્યજીને સંભળાવવાને વાસ્તે સાદ કર્યો “ અહીં નરો દૂધ લાવ ” ત્યારે જ્યો બોલી જે “આજ હમારે ઘેર પરોણા આવ્યા છે ” ત્યારે શ્રીનાથજીએ કહ્યું “ પરોણા આવ્યા તો સાર થયું ” પરંતુ “મારું દૂધ લાવ ” તેના

* આન્યોરમાં સહુપાંડેના ઘરમાં હાલ પણ શ્રી મહાપ્રભુજીની મોઠક છે, અને સહુપાંડેના વંશજ સેવા કરે છે.

જવાબમાં નરો બોલી “ લાલ હમણાંજ લાવું છું ” તે નરો એક કટોરો લઈ શ્રીનાથજીને દૂધ આપવા ગઈ ત્યારે શ્રીઆચાર્યજી મહાપ્રભુએ સેવક દામોદરદાસને કહ્યું કે “ હમણા કાંઈ સાંભળ્યું ” તે સાંભળી દામોદરદાસે કહ્યું મહારાજ સાંભળ્યું તો ખરું પણ કાંઈ સમજણ પડી નહીં. તેથી શ્રીઆચાર્યજી મહાપ્રભુએ કહ્યું કે અહીંયા શ્રીનાથજી પ્રકટ થયા છે. સવારે શ્રીગોવર્ધન પર્વત ઉપર જઈશું એમ પરસ્પર વાતો કરે છે તેટલામાં નરો શ્રીનાથજીને દૂધ પીવરાવી પાછી આવી; તેને દેખીને શ્રી આચાર્યજી મહાપ્રભુએ બોલાવી કહ્યું કે આમાં દૂધ કાંઈ બાકી કહ્યું છે. ત્યારે નરો બોલી કે “ રચક છે ” તે દૂધ શ્રીઆચાર્યજી મહાપ્રભુએ માગ્યું તે વખત નરોએ કહ્યું કે “ મહારાજ ઘરમાં ઘણું દૂધ છે જેટલું જોઈએ તેટલું લાવું ” પણ તે લાવવાને શ્રી આચાર્યજીએ ના કહી ત્યારે સદુપાંડેએ પોતાને સેવક કરવાની વિનતી કરી તેથી શ્રીમહાપ્રભુજીએ તેને નામ સંભળાવ્યું અને સેવક કરીને તેમની સર્વસેવા અંગીકાર કરી. પછી રાત્રિએ સદુપાંડે, માણેક કચાંડપાંડે આદિ સઘળા સેવકો શ્રીઆચાર્યજીની સન્મુખ દંડવત કરીને બેઠા; ત્યારે શ્રીઆચાર્યજીએ પૂછ્યું કે અહીંયાં પર્વતમાં, શ્રીદેવ-હમન કેવા પ્રકારથી પ્રકટ થયા છે, તે વાર્તા કહો. તેના જવાબમાં સદુપાંડેએ વિનતી કરી કે મહારાજ આપ તો સર્વ વૃત્તાંત જાણો છો અને હમને પૂછો છો પણ શ્રી આચાર્યજીના આગ્રહથી સદુપાંડેએ શ્રીનાથજીના પ્રાકટ્યનો પ્રકાર કહ્યો તે સાંભળીને શ્રીઆચાર્યજીનું હૃદય ભરાઈ આવ્યું.

બીજે દિવસે શ્રીઆચાર્યજી મહાપ્રભુજી સેવકો સહિત અતિ હૃદયથી શ્રીગિરિરાજ ઉપર પધાર્યા, અને થોડીક દૂર શ્રીનાથજી પગ મહુ પ્રસન્ન થઈ રહ્યા પધારિ, અને પરસ્પર મળી ધણા પ્રસન્ન

થયા. તેથીજ ગોપાળદાસજીએ ગાયું છે:—“હરસ્કતે રહામા આવીયા
શ્રીગોવર્ધન ઉદ્ધરણ ઇત્યાદી.

શ્રીઆચાર્યજી મહાપ્રભુને શ્રી નાથજીએ આજ્ઞા કરી કે “ મને
પાટ બેસાડો અને મારી સેવાનો પ્રકાર પ્રગટ કરો, સેવા વિના
પુષ્ટિમાર્ગમાં અંગીકાર નહોય” ત્યારે શ્રી આચાર્યજી મહાપ્રભુએ એક
* ન્હાનું મંદિર તૈયાર કરાવી તેમાં શ્રીનાથજીને પાટ બેસા-
ડ્યા અને અપ્સરાકુંડની પાસમાં એક ગુફા હતી ત્યાં રામદાસ
નામે એક ભક્ત રહેતા; તે શ્રીઆચાર્યજીને પધાર્યા જાણી
તેમના સેવક થયા. ત્યારે શ્રીઆચાર્યજી મહાપ્રભુએ રામદાસજીને
આજ્ઞા કરીકે ‘ તમે શ્રી નાથજીની સેવા કરો ’ એમ આજ્ઞા
કર્યાથી રામદાસજીએ કહ્યું કે “ મહારાજ હું તો કંઈપણ સમ-
જતો નથી તો સેવા કેમ કરું મેંતો કાંઈ દિવસ સેવા કરી નથી
ત્યારે શ્રીનાથજીની ઇચ્છા જાણી શ્રીઆચાર્યજી મહાપ્રભુએ રામ-
દાસજીને કહ્યું કે તમને શ્રીનાથજી શિષ્યવશે ” એમ કહી શ્રી આચા-

* આ ન્હાનું મંદિર શ્રીઆચાર્યશ્રીએ પોતાના શ્રીહસ્તથી શ્રી
ગિરિરાજ ઉપર ઇંટોનું બનાવ્યું અને આ મંદિરમાંજ સંવત ૧૫૫૬
માં (ચૈત્રસુદિ ૨ પહેલાં હોય એમ બીજા મતથી ઉપરથી અનુમાન
થાય છે) શ્રીગોવર્ધનનાથજીને પાટ પધરાવ્યા અને પોતાના શ્રી
હસ્તથી શણુગાર કરી સામગ્રી કરી ભોગ ધર્યો (આજથી શ્રીનાથ-
જીને પ્રથમ અનનો ભોગ ધરવો શરૂ થયો.) અને એ પ્રમાણે
હમેશાં સેવા કરવાનું રામદાસજીને સોંપ્યું હાલ શ્રીગિરિરાજજી ઉપર
આન્હાના મંદિરના ચોકની નીચાની ત્યાંના ગ્રજવાસીઓ બતાવે છે.
તે માત્ર થોડીજ જાણી જગામાં છે. (જુઓ અમારા તરફથી પ્રકટ
થયેલી ચોરાશી વૈષ્ણવી વાર્તામાં રામદાસ ચોહાણની વાર્તા)

ર્થજીએ મોર ચંદ્રિકાનો નવો મુકુટ તૈયાર કરાવ્યો અને શ્રીઆચાર્ય-
જીએ શ્રીનાથજીની સેવા અને શણગાર કરિને રામદાસજીને જતાની
કહ્યું કે તમે નિત્ય સવારે ગોવિન્દ કુંડમાં સ્નાન કરી જલનું પાત્ર
ખરિ લાવજો તેનાથી શ્રીનાથજીને સ્નાન કરાવી અંગવસ્ત્ર કરિને
જેવો હમે શણગાર કર્યો છે તેજ પ્રમાણે કરજો અને જે કાંઈ ભગ-
વત્ ઈચ્છાથી પ્રાપ્ત થાય તે પદાર્થ સિદ્ધ કરિ તેનો શ્રીકુરુજીને
ભોગ ધરજો ને તેથી તમે તમારો નિર્વાહ કરજો વળી દૂધ, દહી,
માખણુ આદિ તો આ સર્વ ગ્રાજવાસી ભોગ ધરે છે. પણ શ્રીઆચાર્ય-
ર્થજી મહાપ્રભુએ સદુપદે વિગેરે ગ્રાજવાસીઓને આજ્ઞા કરિ જે
શ્રીગોવર્ધનનાથજી મહાર્ સર્વસ્વ છે, તેથી તેમની સેવામાં તમે તત્પર
રહેજો અને ઉપદ્રવ થાય તો સાવધાન રહેજો; જેમ શ્રીનાથજી
પ્રસન્ન રહે તેમ કરજો એ પ્રમાણે કહીને શ્રીઆચાર્યજી મહાપ્રભુ
પૃથ્વી પરિક્રમા કરવા પધાર્યાં. એરીતે જે દિવસથી શ્રીનાથજીને
શ્રીઆચાર્યજીએ સ્વહસ્તથી પાક સિદ્ધ કરીને સમર્પ્યો તે દિવસ
શ્રીનાથજીએ અન્ન પ્રાશન કર્યું ત્યાં સુધી દૂધ દહીજ આરોગ્યા
અને હવે તો તે દિવસથી ગ્રાજવાસીઓના પાસેથી છાક (રાંધેલું
અન્ન) આરોગવા લાગ્યા.

એક પાથો. નામની ગુજરી માંડયોલી ગામની પોતાના છોકરા
સાર છાક લઈ જતી હતી તેમાંથી બલાત્કારથી એ રોગી શ્રીનાથજી
બ્રહ્મણ કરી આરોગ્યા.

એવીજ રીતે એક બેમો ગુજરી ગોવર્ધનની દહી વેચવાને
જતી હતી તેને દાનધારીના રસ્તાઉપર શ્રીદેવદમન મળ્યા, દહીનું દાગુ
માગ્યું તે તેણે દીધું; પરંતુ શ્રીદેવદમને કહ્યું કે તાર દહી તો હમે
લૂટી પાઈશું નહીં તો એ રોટલી અને દહી-માતનો છાક નિત્ય

પહાંચાડી જ્યા કર. જ્યારે તે હઠી વેચવા જાય ત્યારે નિત્ય સાથે લઈ જાય તે શ્રીદેવદમન આરોગે અને જે દીવસ નહી લઈ જાય તે દીવસનું તેનું લૂંટી પાપ.

એક અડીંગ ગામનો ઘનવાસી ગોપાલ જ્વાલ હતો તેને અડીંગના રસ્તામાં શ્રીદેવદમનનું દર્શન થયું તેને આજ્ઞા કરી કે તું મને દૂધ અને રોટલી લાવી દે. ત્યારે તેણે ગાય વનમાંજ દોહિને દૂધ આરોગાવ્યું તેમ ખેઝરની (જવ અને ચણા ભેગા કરે તેને ઘનમાં ખેઝર કહે છે.) રોટલી પોતાને ખાવાને વાસ્તે ઘેરથી લાવ્યો હતો તે અર્પણ કરી શ્રીદેવદમન તે આરોગ્યા અને ગોપાલ જ્વાલને આજ્ઞા કરી કે તું મહારાં દર્શન કરવા નિત્ય આવ્યા કર. તે જ્વાલને અવરૂપાશક્તિ થઈ તે શૃંગારનાં દર્શન કરવા નિત્ય આવે તે વેળા શસ્ત્ર ખોલવાનું અનુસન્ધાન ન રહે તેથી ખીજા માણસને કહિ રાખ્યું કે તું મહારાં શસ્ત્ર તે વેળા ખોલી લેજે; અને જ્યારે દંડવત કરે ત્યારે ગદગદ કંઠ થઈને પ્રેમનાં આંસુઓની ધારા ચાલે તેથી જગા ભીજાઈ જાય અને જે આદમી પકડીને શ્રીગિરિરાજથી નીચે ઉતારે ત્યારે ઉતરે.

આગરામાં જઈ એક બ્રાહ્મણનો છોકરો હતો તેને સ્વપ્નમાં શ્રીદેવદમનને દર્શન આપી આજ્ઞા કરી કે “હું ઘનનો ઠાકુર છું. તું શ્રીગિરિરાજ આવી મહારાં દર્શન કર” ત્યારે સવારમાંજ તે બ્રાહ્મણના છોકરાએ હડ બણીજ કરી કે મને ઘનના શ્રીઠાકુરજીનાં દર્શન કરાવો ત્યારે તેના પિતાએ ઘનના સઘળા ઠાકુરજી હતા તેનાં દર્શન કરાવ્યાં; પરંતુ તે છોકરાના મનમાં સ્વસ્થતા ન થઈ; ત્યારે શ્રીનાથજીનાં દર્શન કરાવ્યાં તે વખત છોકરાએ કહ્યું “આ શ્રીઠાકુરજીએ મને દર્શન કરાવ્યાં હતાં” તે છોકરાની શ્રીનાથજીએ ખાંહ પકડી સફેદ-એજ

શરીરથી આપની લીલામાં ગોપ મંડલીમાં સામેલ કર્યો; અને તેનો પિતા પણ દર્શન કરીને ઘણોજ પ્રસન્ન થયો. માધ્વ સંપ્રદાયનો વૈષ્ણવ હતો તેથી તેને જ્ઞાન પ્રાપ્ત થયું કે જ્યાંની વસ્તુ હતી ત્યાં ગર્ભ એમ કહી ચિત્તનું સમાધાન કરી પોતાને ઘેર ગયો; કંઈ પણ આગ્રહ તેણે કર્યો નહીં. તે પછી એ પ્રાહ્મણ મહોટો વૈષ્ણવ થયો. પ્રેમાનિધિમિશ્ર તેનું નામ હતું. એવાં એવાં શ્રીઠાકુરજીએ વ્રજવાસિણ્યા સાથે અનેક ચરિત્ર અને કૌતુક કર્યાં.

એક સખીતરા ગામમાં માંડલિયા પાંડે હતો, તેના છોકરાની વહુ જે દિવસ ઘરમાં આવી તેજ દિવસ એમની ભેંસ ખોવાઈ ગઈ, ત્યારે તેણે કહ્યું કે આ વહુ અવળાં પગલાંની છે ત્યારે તે વહુને માહું લાગવાથી શ્રીદેવદમનની માનતા કરી; “ હે દેવદમન મારી ભેંસ જડશે તો હું તમને દસ શેર માંખણુ આરોગાવીશ ” તે માનતા કરતાંજ તેમની ભેંસ જડી, ત્યારે તે ઘરનાંએ ખુશી થઈને તે વહુને વલોવાનું કામ સોંપ્યું. પાંચ સાત શેર માંખણુ નિત્ય થતું તેમાંથી અરધો શેર માંખણુ ચોરી રાખતી. એમ કરતાં જ્યારે દસ શેર માંખણુ થયું; ત્યારે તે નિત્યનું માંખણુ વલોણામાં મેળવી તાજાં વલોણાનું માંખણુ દશ શેર લઈ આપને વિનતી કરી કે ‘ તમે તમારું માંખણુ લેઈ જવો. સાસુ અને ઘરનાં માણસો આગળ માહું આવવું બનશે નહીં ” આવે તેનો આગ્રહ જોઈને તેને ઘેર જઈ આપ માંખણુનું દોણું શ્રીગિરિરાજપર લઈ ગયા, તેમાંનું માંખણુ આપ આરોગ્યા, તથા સખા મંડલીને આપ્યું. કેટલુંએક વાંદરાઓને ખવડાવ્યું; તેમ કુંભનદાસને મુખે ચોપડયું અને શેષ શ્રીગિરિરાજ ઉપર ઉપડયું તે દિવસે જન્માષ્ટમી હતી તેથી ભાવાત્મક ઉત્સવ માન્યો. વળી કુંભનદાસને કહ્યું કે ‘ તું કાંઈ કીર્તન કરે ” ત્યારે કુંભનદાસે એ પદ

गायुं:—॥ राग सोरठ ॥ आंगन दधिको उदधि भयो हो ”
धत्यादि.

ऐक अतुरानागा नामने लगवदलकत हुतो ते टोडनाधनानी
आडीमां तपस्या करतो. श्रीगिरिराज उपर कांठ दिवस पग हेतो
नहीं. तेने दर्शन देवाने वास्ते श्रीनाथजी लैसा (पाडा) उपर अदिने
टोडनी आडीमां पधार्या. रामदासजी सहपांडे विगेरे लकतो साथे हुता.
त्यहां ते महापुरुषे दर्शन करी धर्या उत्सव मान्यो. वनमांथी कुंभदास
वीर्यी लावी तेनुं शाक कर्युं अने शरीरो कर्यो श्रीनाथजीने लोग सम-
र्थ्यो. आरोगतां श्रीनाथजीअे आजा करि “ कुंभनदास कांठ कीर्तन गा.”
त्यारे कुंभनदासे अे कीर्तन गायुं:—

॥ राग सारंग. ॥

यावतहे तोहि टोडको घनो ॥

कांटा भगे गोखरु टूटे फाटयो है सब तन्यो. ॥१॥

सिंहे कहा लोखरीको डर यह कहा बानक बन्यो ।

कुंभनदास तुम गोवर्द्धनधर

वह कौन रांड ढेडनीको जन्यो ॥ २ ॥

संवत् १५५२ श्रावण शुदी ३ बुधवारने दिवसे अतुरा-
नागानो मनोरथ सिद्ध करिने श्रीनाथजी श्रीगिरिराज उपर पधार्या.
आ रीते सर्व प्रणवासीअे साथे धर्यां अरित्र करता हुता.

संवत् १५५६ चैत्र शुदी २ ने दहाडे श्रीनाथजीअे पुरुषमक्ष
क्षत्रिने स्वप्नमां आजा करी जे “ तुं भ्दार भ्दोडुं भदिर प्रणमां
आवी अनाप्य. ”

ત્યારે પૂર્ણમણ અંગાલય ગામથી દ્રવ્ય સંગ્રહ કરી આવ્યા તે વખતમાં શ્રીગોવર્ધન આવ્યો અને ત્યાં આવીને તેણે પુછ્યું કે “અહીયાં શ્રીદેવદમન ઠાકર સાંભળ્યા છે તે ક્યાં બિરાજે છે” ત્યારે એક વજવાસીએ બતાવ્યા તેથી તે શ્રીગોવર્ધનનાથજીનાં દર્શન કરી ઘણાજ પ્રસન્ન થયો પછી તે શ્રીઆચાર્યજીની પાસે ગયો અને માંદાગ દંડવત્ કરી વિનતી કરી કે “જે મહારાજ શ્રીનાથજીની ઇચ્છા એક ન્હોટું મંદિર બનાવવાની જણાય છે” મને સ્વપ્નમાં આજ્ઞા આપે કરી છે તેથી હું દ્રવ્ય સંગ્રહ કરી લઈ આવ્યો છું. ત્યારે આપે શ્રીમુખથી શ્રીઆચાર્યજીએ આજ્ઞા કરી કે હા હા શીઘ્ર મંદિર બનાવો. ત્યારે તેણે શ્રીગિરિરાજને પૂછ્યું કે આપના ઉપર મંદિર બંધાશે ને કાદાળો લાગશે તેની શી આજ્ઞા છે ? ત્યારે શ્રીગિરિરાજે કહ્યું કે મારાં હૃદયમાં શ્રીનાથજી બિરાજશે તેથી મને કાદાળો લાગવાનો કંઈજ પરશ્રમ નહીં થાય. મંદિર સુખથી સિદ્ધ કરાવો.

એક હીરામણી મિસ્તરી આગ્રાનો રહેવાસી હતો તેને શ્રીજીએ સ્વપ્નમાં આજ્ઞા કરી કે “તું માંડું મંદિર નિરમાણુ કરવા આવ” ત્યારે તેણે શ્રીગોવર્ધનમાં આવીને શ્રીઆચાર્યજી મહાપ્રભુ પાસે આજ્ઞા માગી “મને શ્રીનાથજીએ આજ્ઞા કરી છે તે આપ આજ્ઞા કરો તો મંદિર સિદ્ધ થાય અને પાયો પડે” ત્યારે શ્રીઆચાર્યજીએ શ્રીમુખથી આજ્ઞા કરી “કે તમે મંદિરનું ચિત્ર કાગળ ઉપર લખી લાવો.” ત્યારે તે સર્વ મંદિરનું ચિત્ર મહાટા કાગળમાં ઉતારી લાવ્યો તે ચિત્રને શ્રીઆચાર્યજીએ જોયું તેમાં શિખર જોયું ત્યારે આજ્ઞા આપી “બીજું ચિત્ર ઉતારી લાવ” ત્યારે તે બીજું ચિત્ર ઉતારી લાવ્યો તેમાં પણ શિખર જોઈ ફરી આજ્ઞા કરી “ત્રીજું ઉતારી લાવ” ત્યારે તે ત્રીજું ઉતારી લાવ્યો તેમાં પણ શિખર જોઈ

શ્રીઆચાર્યજી મહાપ્રભુએ દામોદરદાસને આજ્ઞા કરી કે શ્રીનાથજીની આજ્ઞા શિખર મંદિરની છે તેથી કેટલાએક સમય પર્વત અહિં ગિરરાજશે ત્યાર પછી યવનનો ઉપદ્રવ થશે ત્યારે શ્રીજી ખીજા દેશમાં પધારશે અને કેટલાએક સમય સુધી ત્યાં ગિરરાજશે પછી ફરી વજ્રમાં પધારશે ત્યારે પૂછરી ગામની તરફ પૃથ્વી ઉપર મંદિર બનશે. શ્રીગિરિરાજનાં ત્રણ શિખર છે. આદિશિખર, બ્રહ્મશિખર અને દેવશિખર. તેમાંથી પ્રથમ શ્રીકૃષ્ણાવતારમાં આદિશિખર ઉપર ક્રીડા કરી, હમણાં વચમાંના દેવશિખર ઉપર ક્રીડા કરે છે, અને ક્રીડાના અવસાન સમયમાં બ્રહ્મશિખર ઉપર ક્રીડા કરશે. આદિશિખર અને દેવશિખર તો પૃથ્વીમાં ગુપ્ત છે, બ્રહ્મશિખર પ્રગટ દર્શન દે છે. આપ શ્રી ગોવર્ધનનાથજી છે તેથી શ્રીગોવર્ધન ઉપર ક્રીડા કરે છે.

એવી રીતે આજ્ઞા કરીને સંવત ૧૫૫૬ વૈશાખ શુદી ૨ આદિત્યવારને દિવસે રાહિણી નક્ષત્રમાં શ્રીનાથજીના નવીન મંદિરનો પાયો નખાયો. પૂર્ણિમણની પાસે એક લક્ષ અને ઉપરાંત કંઈક હજાર મુદ્રા હતી તેમાંની એક લાખ મુદ્રા તો મંદિરમાં ખરચ થઈ ગઈ અને થોડી બાકી રહી તે લઈ પૂર્ણિમણ દક્ષિણમાં ગયો. ત્યાંથી રત્ન લાવીને વચ્ચાં તેમાં ત્રણ લાખ મુદ્રા પેદા થઈ તે મુદ્રા લાવી વીસ વર્ષ પછી ફરી મંદિર સંપૂર્ણ બનાવ્યું ત્યાં સુધી એ મંદિર અધુરું રહ્યું હતું, ત્યાંસુધી પ્રથમના મંદિરમાંજ શ્રીનાથજી ગિરાજ્યા અને કાળવાસિઓમાં ક્રીડા કરવાની દૃશ્ય હતી તેથી પ્રતિબંધ વીસ વરસનો કર્યો, તેટલા સુધી રામદાસ ચોલાણુ રાજપૂતે સેવા કરી અને સંવત ૧૫૬૫ થી આરંભીને તે સંવત ૧૫૭૬ સુધી એજ પ્રકારે ક્રીડા કરી.

ત્યારે *મ્હોટું મંદિર ખની તૈયાર થયું તેજ સમયે શ્રીઆચાર્યજી મહાપ્રભુજી પૃથ્વી પરિક્રમા કરી જ્ઞમાં પધાર્યા અને જે મ્હોટું મંદિર ખન્યું હતું તેમાં સંવત ૧૫૭૬ વૈશાખ સુદી:૩ અક્ષયતૃતીયાને દિવસે શ્રીનાથજીને પાટ બેસાડ્યા ત્યારે પૂર્ણમણ તે દિવસ શ્રીગોવર્ધનનાથજીનાં દર્શન કરીને ઘણાજ પ્રસન્ન થયો અને પોતાનું પરમ ભાગ્ય માનવા લાગ્યો કે ધન્ય શ્રીગોવર્ધનનાથજીએ મને અનુગ્રહ કરીને આ સુખ દેખાડ્યાં. તે સમયે શ્રીઆચાર્યજી મહાપ્રભુ પૂર્ણમણ ક્ષત્રી ઉપર ઘણા પ્રસન્ન થયા. અને શ્રીમુખથી આજ્ઞા

* હાલ શ્રી ગિરિરાજજી ઉપર આ મંદિર પ્રગટ છે આ મંદિરમાં જવા માટે શ્રી ગિરિરાજ ઉપર થોડે ઉંચે ગયા પછી આ મંદિરની સિંધપોર આવે છે. ત્યાંથી લગભગ ૫૦ પગથીઆં ચઢ્યા પછી એક પડી ગયેલો ભાગ મંદિરનો આવે છે. તેને ત્યાંના ગ્રાજવાસીઓ આ શ્રીનાથજીનો કૃષ્ણ ભંડાર છે એમ જણાવે છે. ત્યાંથી આગળ ચાલતાં મણિ કાઠો, ડ્રેલ તિખારી, જગમોહન વગેરે થોડ પશુ છે. તેની નીચે ચાર ટાંકા જેવું છે. તે અનાજ તેમજ ધી, તેલના ભંડાર છે. એમ ખતાવે છે. નિજ મંદિરમાં શ્રીનાથજીને ખિરાજવાનું છે તેની સાથે શૈયા મંદિરમાં એક ગુફા છે. તે ગુફાના સંબંધમાં ત્યાંના વૃદ્ધ ગ્રાજવાસીઓ કહે છે કે “ આગળ કાંઈ એક રાજા આ ગુફાની શોધ કરવા માટે માણસો સાથે ગયો હતો, અને ૧૨૦૦ મણુ તેલના કાકડા ખળી ગયા પશુ કંઈ પત્તો લાગ્યો નહિ હાલ તે આ ગુફામાં થોડે દૂર સુધી માણસથી જઈ શકાય છે. પછી ગમ્ય પડતી નથી. કહે છે કે તેમાં નિજ લીલાના જીવેનો વાસો છે ત્યાં શ્રીનાથજીની સેવા સદા સર્વદા નિત્ય થાય છે.

[જુઓ ચોરાશી વૈષ્ણવી વાર્તામાં વાર્તા ૨૪ મી]

કરી કે પૂર્ણમહા કંઈ માગ હું તારા ઉપર ધણોજ પ્રસન્ન થયો છું ત્યારે પૂર્ણમહા શ્રીઆચાર્યજી મહાપ્રભુપાસે વિનતી કરી કે “ મહારાજ હું અતિ ઉત્તમ સુગંધિત અરગળ મારા હાથથી શ્રીનાથજીના શ્રીઅંગમાં સંમર્પણુ કરું ” ત્યારે શ્રીઆચાર્યજી મહાપ્રભુએ આજ્ઞા કરી કે આજ કોઈ વાતનો મનોરથ તારા મનમાં રાખ માં. સુખેથી સમર્પણુ કર; ત્યારે તે પૂર્ણમહા અતિપ્રસન્ન થઈ અતિ ઉત્તમ અતર અરગળ સહિત કટોરો ભરિ અને પુલેલ સિદ્ધ કરિ શ્રીગોવર્ધનનાથજીને સમર્પિ શ્રીઅંગમાં ધરાવ્યું, અને અત્યંત સ્નેહ પ્રીતિ વાત્સલ્ય કર્યું અને પોતાનું મ્હોટું ભાગ્ય માન્યું. પછી વસ્ત્ર આભૂષણુ વિગેરે શૃંગાર શ્રીઆચાર્યજી મહાપ્રભુએ શ્રીગોવર્ધનનાથજીને કર્યો તે દિવસ અનિર્વચનીય સુખ થયું અને મ્હોટો ઉત્સવ થયો ત્યારે પૂર્ણમહા ઘણીજ પ્રસન્નતાથી શ્રીઆચાર્યજી મહાપ્રભુની સેવા ઘણી સારી રીતે કરી, ત્યારે શ્રીઆચાર્યજી મહાપ્રભુ પ્રસન્ન થયા અને પોતાના શ્રીઅંગનો પ્રસાદી ઉપરણો પૂર્ણમહાને ઓઢાડ્યો અને પૂર્ણમહા સાષ્ટાંગ દંડવત્ કરી આજ્ઞા માગી પોતાને સ્વદેશ અપ્પાલય ગયો.

પછી શ્રીઆચાર્યજી મહાપ્રભુએ સદુપાડેને બોલાવી આજ્ઞા કરી કે “ શ્રીગોવર્ધનનાથજીનું મંદિર તો મ્હોટું સિદ્ધ થયું તેથી આવા મ્હોટા મંદિરમાં તો સેવક ધણા જોઈએ તો તમે પ્લાહણુ છો અને શાસ્ત્રની મર્યાદા છે તેથી ભગવત્ સેવા તો પ્લાહણુ કરે તો સાઈ ” ત્યારે સદુપાડેએ કહ્યું, મહારાજ અમારી યાત્રિના તો કાંઈ આચાર વિચારમાં સમજતા નથી માટે જે કોઈ સેવામાં સમજે તેને રાખવા. તેથી શ્રીકુંડ ઉપર પ્લાહણુ વૈષ્ણવ શ્રીકૃષ્ણ ચૈતન્યના સેવક છે તેમને રાખો તો સાઈ. ત્યારે શ્રીઆચાર્યજીએ શ્રીનાથજીની

સેવામાં અંગાલી વ્યાજ્ઞિને રાખ્યા અને સેવાની રીત બતાવી. માધવેન્દ્રપુરીને મુખિયા નિમ્યા અને તેમના સેવકને સેવામાં રાખ્યા. કૃષ્ણદાસજીને અધિકારીની સેવા સોંપી, કુંભનદાસને કીર્તનની સેવા આપી, શ્રીઆચાર્યજી મહાપ્રભુએ નિત્યનો નેગ બાંધ્યો કે આટલી સામગ્રી તો શ્રીજી નિત્ય આરોગશે ને આટલો નેગતો સદુપાંડે પોહો-આડશે. તેથી વધારે આવે તો વધારે ધરાવળે ને તે મહાપ્રસાદથી તમે તમારો નિર્વાહ ચલાવળે અને શ્રીનાથજીની સેવાનો સમય કાઠ્ય ચૂકશો નહીં. વળી ભગવત્ ઇચ્છાથી જે પ્રાપ્તિ થાય તે ધરળે પરંતુ શ્રીગોવર્ધનનાથજીને અવાર ન થાય અને સમય પહોંચળે. એ પ્રમાણે શ્રીઆચાર્યજી મહાપ્રભુ શ્રીમુખથી આજ્ઞા કરી પોતે પૃથ્વી પરિક્રમા કરવા પધાર્યાં.

શ્રીઆચાર્યજી મહાપ્રભુજીના પૃથ્વીપરિક્રમા કરવા સારૂ પધારતા પહેલાં એક દિવસ શ્રીગોવર્ધનનાથજીએ શ્રીઆચાર્યજીને કહ્યું કે “ મને ગાય લાવી દો ” ત્યારે શ્રીઆચાર્યજી મહાપ્રભુએ કહ્યું કે “ તૈયાર છે ” અને તેજ વખત શ્રીઆચાર્યજી મહાપ્રભુએ સદુપાંડેને કહ્યું કે શ્રીગોવર્ધનનાથજીની ઇચ્છા ગાય લાવવાની થઈ છે. તો હમારી જાસે આ સોનાની વીંટી છે તેની ગાયો જેટલી આવે તેટલી લાવો. ત્યારે શ્રીઆચાર્યજી મહાપ્રભુને સદુપાંડેએ વિનતી કરી “ કે મહારાજ આરાં ધરમાં એટલી ગાયો છે તે કાની છે એ સર્વ ગાય ભેંસ છે તે આપનીજ છે તેમાં અમારું છે શું માટે આપ આજ્ઞા કરો તેટલી ગાયો લાવું ” ત્યારે શ્રીઆચાર્યજી મહાપ્રભુ કહે કે તમે લાવો તેની તો હમે ના કહેતા નથી તમારી ઇચ્છા, પણ મને શ્રીગોવર્ધનનાથજીએ આજ્ઞા કરી છે તેથી આ સુવર્ણની ગાયો લાવી દો. ત્યારે સદુપાંડેએ સુવર્ણ વેચીને ગાયો લાવી આપી. તે શ્રીનાથજીના

आगण डिमी राभी, श्रीनाथजी ते गायेो हेभी अहु पुशी थया. पक्षी सधणा वनवासिओओे सांलक्युं के श्रीनाथजीने गायेो धलीज प्रिय छे तेथी डोछ त्पार गाय, डोछ ओे गाय, डोछ ओेक गाय ओे प्रभाणे सधणाओेओे गायेो लावीने श्रीनाथजीने लेट डरी. ओेवी रीते खनरे गायेो लेट धर त्पारे श्रीनाथजीनुं नाम श्रीआचार्यजी मडि-प्रभुओे " गोपाण" धर्युं. तेथीज लगवदीय छीतस्वामीओे गायुं छे के.

॥ राग पूरवी. ॥ आगे गाय पीछे गाय इत गाय उत्त गाय

गोविंदाको गायनमें वासवोई भावे ॥

ग.यनके संग धावे गायनमें सुख पावे गायनकी स्वररेणु तन

अंग लपटावे ॥ १ ॥

गायनसो व्रज छायो वैकुण्ठ विसरायो गायनके हेत गिरि

कर ले ऊठावे ॥

छीतरवामि गिरिधारी विट्केश वपुधारी ग्वालियाको भेष

किये गायनमें आवे ॥ २ ॥

ओेक द्वियम अतुरानागाओे गोविंद कुण्ड उपर आपी रोटली अने वडी तैयार डरी श्रीनाथजीने लोग धर्यो तेज वपुते माधवेन्द्र-पुरीओे श्रीजीने पर्वत उपर राजभोग धर्यो इतो तेने छोडिने श्रीनाथजी गोविन्द कुण्ड उपर अतुरानागाने त्पदां पधायो, परंतु सामथ्री थोडी खती तेथी तृप्त न थया. माटे माधवेन्द्रपुरीने आज्ञा डरी " हुं लुभ्ये छुं राजभोग डरी डरे. " त्पारे राजभोग डरि डर्यो.

माधवेन्द्रपुरी श्रीजीने नित्य मुकुट धारणीने सुंगार डरता अनं

ઉત્સવને દિવસે પાઘડીનો શૃંગાર કરતા અને નિત્ય ચંદન સમર્પતા, પરંતુ તે શ્રીજીને પસંદ નહીં લાગતું, તેા પણ શ્રીઆચાર્યજી મહાપ્રભુના રાખેલા હતા તેથી આજ્ઞા કંઈપણ નહીં કરતા. એવી રીતે વર્ષ ૧૪ ચૌદ પર્યંત બંગાલિઓએ સેવા કરી, તેઓએ એક વૃંદા દેવીનું સ્વરૂપ શ્રીજીની પાસ બેસાડ્યું તે શ્રીજીને અત્રિય લાગ્યું ત્યારે અવધુતદાસને આજ્ઞા કરી કે કૃષ્ણદાસને કહો આ બંગાલિઓ માટે દ્રવ્ય ચોરી લઈ જાય છે તેથી એ બંગાલિઓને કાઢો.

તે સમયમાં સંવત્ ૧૫૮૭ આષાઠ સુદી ૨ ઉપરાંત ૩ ને દિવસે મધ્યાહ્ન સમયે શ્રી આચાર્યજી મહાપ્રભુ શ્રીકાશીમાં હનુમાન ઘાટ ઉપર શ્રીગંગાજીના મધ્યપ્રવાહમાં પધારી પન્નાસન કરી સ્વધામમાં પધાર્યા.

તદનન્તર શ્રીઆચાર્યજી મહાપ્રભુના પ્રથમ પુત્ર શ્રીગોપીનાથજી ગાદી ઉપર ખિરાળ્યા અને ત્રણ વર્ષ સુધી શ્રીજીની સેવા કરી ત્યાંસુધી બંગાલી સેવામાં રહ્યા અને શ્રીગોપીનાથજીએ એક લાખ રૂપૈઆનાં વાસણુ તથા આભરણુ (આભૂષણુ) શ્રીજીને માટે બનાવ્યાં.

શ્રીગોપીનાથજીના પુત્ર શ્રીપુરૂષોત્તમજી ઓગિરિરાજના કંદારામાં પધાર્યા ત્યાં શ્રીજીએ પોતાના હાથથી પકડી સદેહથી લીલામાં અંગીકર કર્યાં.

પુત્રના વિયોગથી શ્રીગોપીનાથજીનું ચિત્ત બહુજ ઉદાસ થયું, ત્યારે આપ શ્રીજગન્નાથજી પધાર્યા ત્યાં શ્રીબલદેવજીના સ્વરૂપમાં સમાર્પ ગયા. (લીન થઈ ગયા) અને પૂર્વ સ્વરૂપને પામ્યા.

શ્રીઆચાર્યજી મહાપ્રભુના બે પુત્ર પ્રથમ શ્રીગોપીનાથજી તે શ્રી જગન્નાથજીને સમર્પ્યા અને બીજા પુત્ર શ્રીગુસાંધજી શ્રીમદ્દિલ્લનાથજીનું

રાજ્ય થયું ત્યારે બંગાલિઓને રજા આપી અને શ્રીજીની દર્શનાર્થે ગુજરાતી બ્રાહ્મણ સેવામાં રાખ્યા, રામદાસને મુખિયા કરી સર્વ બ્રાહ્મણોને સેવામાં રાખ્યા.

માધવેન્દ્રપુરીને શ્રીજીએ આજ્ઞા કરી કે “ અસલ મલયાગર ચંદન લાવી મને સમર્પો કેમકે તમને ચંદન લગાડવાનો પ્રેમ છે ” એવી આજ્ઞા માધવેન્દ્રપુરીએ સાંભળી દક્ષિણ દિશા તરફ ચંદન લેવા ગયા.

રસ્તામાં માધવેન્દ્રપુરીને શ્રીગોપીનાથજીનાં દર્શન થયાં તે દર્શન કરીને એક ધર્મશાળા હતી તેમાં સુતા. અને ચિત્તમાં વિચાર કર્યો જે શ્રી ગોપીનાથજીને ખીરના અટકા (દોણી જેવું વાસણ) ધણાજ ભોગ આવે છે, એવા અટકા મેં શ્રીજીને કોઇ દિવસ ભોગ ધર્યો નથી; એવો પશ્ચાતાપ ચિત્તમાં કર્યો. તે વખત શ્રીગોપીનાથજીને શયન ભોગ આવ્યો; તેમાંનો એક ખીરનો અટકા શ્રીગોપીનાથજીએ ચેરીને સિંહાસન નીચે છુપાવી રાખ્યો. જ્યારે ભોગ સર્યો ત્યારે તેમાં એક ખીરનો અટકા ઘટ્યો, તે વખત પંડ્યા (રસોઇયા કે પૂજારી) અંદર અંદર લડવા લાગ્યા તે જાણ શ્રીગોપીનાથજીએ કહ્યું કે “એ અટકા મેં ચેર્યો છે તે સિંહાસન નીચે છે, તે લઈને એક પંડ્યો જાઓ અને શ્રીનાથજીના મુખિયા માધવેન્દ્રપુરી આવ્યા છે તેને આપી આંવો ” ત્યારે તે અટકા લઈ એક પંડ્યો ગામમાં જુમ પાડતો ફર્યો કે કોઇ માધવેન્દ્રપુરી શ્રીનાથજીના મુખિયા આવેલ છે. આ જુમ સાંભળી માધવેન્દ્રપુરી ભોલ્યા કે એક માધવેન્દ્રપુરી તો હું છું, ત્યારે પંડ્યાએ ખીરનો અટકા આપ્યો અને કહ્યું કે શ્રીગોપીનાથજીએ તમને પ્રસાદ મોકલ્યો છે; તે લઈ માધવેન્દ્રપુરી ધણાજ પ્રસન્ન થયા તે દિવસથી

શ્રીગોપીનાથજીનું નામ ખીર ચોરા ગોપીનાથ પદ્યું એથી લોક પ્રસિદ્ધ એજ નામ છે.

ત્યહાંથી આગળ માધવેન્દ્રપુરી દક્ષિણમાં ગયા. ત્યાં તૈલંગ દેશનો રાજા તેમનો શિષ્ય હતો તેમને ઘેર ગયા. રાજાએ બહુ સમાધાન કરી વિનતી કરી મહારાજ આપ કંઈ દિશાબળી પધારશો ? ત્યારે માધવેન્દ્રપુરીએ આજ્ઞા કરી કે શ્રીનાથજીએ મને આજ્ઞા કરી છે કે મને ગરમી લાગે છે તેથી તમે મને અસલ મલયાગર ચંદન લાવી સમર્પો; તેથી હું મલયાચળ પર્વત ઉપર જઈશ ત્યાંથી મલયાગર ચંદન લાવી શ્રીનાથજીને સમર્પિશ. ત્યારે રાજાએ વિનતી કરી કે સવામણુ ઉક્ળતા તેલમાં એક તોલો ચંદન નાખવાથી તેલ શીતળ થાય એવા મારા ઘરમાં ચંદનના બે મુઠા છે. માટે તે શ્રીજીને સમર્પો અને મને શ્રીનાથજીનાં દર્શન કરાવો, તો હું પણ આપની સાથે ચાલું. માધવેન્દ્રપુરીએ આજ્ઞા કરી કે તું પુત્રને રાજ્ય સોંપી એટલે ચાલે તો તને શ્રીનાથજીનાં દર્શન થાય. ત્યારે તે રાજાએ તેમજ કું, એક ચંદનનો મુઠો (મુઠો અને લાંબો કડકો) માધવેન્દ્રપુરીએ લીધો તે બીજો રાજાએ પોતાના માથા ઉપર લીધો અને મુઠું શિષ્ય શ્રીનાથજીનાં દર્શને ચાલ્યા.

ત્યાંથી ત્રસિ ગામમાં ચાલ્યા, ત્યાં પુષ્કરિણી નદીમાં સ્નાન કરિને એક બગીચામાં બેસી શ્રીનાથજીનું ધ્યાન કરે છે તે સમય શ્રીનાથજીએ જાણ્યું કે મારે અર્થે માધવેન્દ્રપુરી મલયાગર ચંદન લઈને આવે છે; તેથી તેજ સ્થલમાં બગીચામાં પધારી શ્રીનાથજીએ દર્શન દીધાં. શ્રીખચકતુનો શૂંગાર છે અને માધવેન્દ્રપુરીને કહ્યું કે તું મને ચંદન લગાડ ગરમી થાય છે, ત્યારે ચંદન ધસીને માધવેન્દ્રપુરીએ શ્રીનાથજીને સમર્પ્યું, લીલાં નારિયણની ગરી (લીલુ કાપડ) અને કેળાંબી

શ્રીનાથજીને ભોગ ધર્યો તે શ્રીનાથજી આરોગ્યા. તે પછી માધવેન્દ્રપુરીને શ્રીનાથજીએ આજ્ઞા કરી કે વ્રજમાં હિમાચલ સમીપ છે તેથી આરેમાસ ચંદન પ્રિય લાગતું નથી. ત્રીપ્તકતુમાં સુખદ થાય છે અને તમારી ઈચ્છા તો આરેમાસ ધરાવવાની છે. માટે દક્ષિણમાં સદા ગરમી રહે છે ત્યાં તમે સર્વદા રહો. અને નિત્ય મને ચંદન સમર્પ્યા કરો. અને આ તમારા શિષ્ય રાગને પણ સંગ લઈ જાઓ. પરચારગી કરશે તમે ગુરુ શિષ્ય મલયાચલ ઉપર સદા મારી સેવા કર્યા કરો. ત્યાં મહાદેવ એક સ્વરૂપ ધિરાજ છે તેને સર્વ શ્રદ્ધ શ્રીહિમગોપાલ કહે છે, સર્વદા ચંદનનો વાગો પેહેરી રહે છે. આમ પાસ ચંદનનું વન છે. ત્યાં હિન્દુ નિત્ય દર્શન કરવા આવે છે, ત્યાં તમે જાઓ. અને વ્રજમાં નિરંતર મહારી સેવા શ્રીગુસાંઈજી કરે છે, અને તેઓ સમયે સમયે રૂચિ રૂચિનાં વસ્ત્ર આમૂપણુ સામગ્રી અને અનેક પ્રકારની સુગંધી સમપિને વળી અનેક પ્રકારે કરી લાડ લડાવે છે. એટલી આજ્ઞા કરી શ્રીનાથજી અંતર્ધાન થયા, તે શ્રીગિરિરાજ પર્વત ઉપર પધાર્યા. અને માધવેન્દ્રપુરીએ પણ જેમ આજ્ઞા થઈ તેમ કર્યું, અર્થાત્ શ્રી હિમગોપાલજીની સદા સર્વદા સેવા કરવા પરલોક ગયા. માધવેન્દ્રપુરીના પરલોક થયાની વાત જમાસ પછી શ્રીગુસાંઈજીએ સાંભળી ત્યારે ચિત્તમાં ખુદુ ખેદ કર્યો. અને આજ્ઞા કરી જે માધવેન્દ્રપુરી ચંદન લઈને આવતા હતા તે મારગમાં પરલોક થયા એવા પ્રેમ લક્ષણવાળા ભક્ત હમને ક્યાં મલશે, એ માધવેન્દ્રપુરીએ સંપૂર્ણ શાસ્ત્રાભ્યાસ કરીને તેનાં મારગત સેવા માર્ગને ગ્રહણ કર્યો. શ્રીનાથજીની કૃપા એમના ઉપર ઘણીજ હતી. એવી રીતે શ્રીગુસાંઈજીએ આજ્ઞા કરી ધણું ખેદ કર્યો. ત્યારે શ્રીનાથજીએ સમાધાન કર્યું સર્વ વૃતાન્ત આજ્ઞા કરી ત્યારે શ્રીગુસાંઈજી પ્રસન્ન થયા.

માધવેન્દ્રપુરી તૈલંગ દેશના પ્રાહ્મણુ હતા અને મધ્વ સંપ્રદાયના આચાર્ય હતા. તેમના શિષ્ય કૃષ્ણચૈતન્ય થયા. (તેમની પાસેથી વિદ્યા ભણ્યા) તેને કહ્યું તમે ગૌડ દેશનો ઉદ્ધાર કરો તેથી ગૌડિયા સહુ તેના શિષ્ય અને સેવક થયા માધવેન્દ્રપુરી તો પેહેલાં સન્યાસ ગ્રહણ કરીને કાશીમાં રહેતા હતા. શ્રીલક્ષ્મણુભદ્રજીએ શ્રીઆચાર્યજી મહાપ્રભુને યજ્ઞોપવીત કાશીમાં આપ્યું, ત્યારે માધવેન્દ્રપુરીને વિનતી કરી કે તમે આ પુત્રને વિદ્યા પઠત કરાવો; ત્યારે ચાર વેદ, છ શાસ્ત્ર ચાર મહિનામાં શ્રી આચાર્યજી મહાપ્રભુ ભણ્યા ! તે વખત માધવેન્દ્રપુરીને આજ્ઞા કરી કે કંઈ પણ તમે ગુરુ દક્ષિણામાં વરદાન માગો. તે વખત તેમને શ્રીઆચાર્યજી મહાપ્રભુનું સ્વરૂપ પરબ્રહ્મ સ્વરૂપ દશ્યમાન થયું ત્યારે વિનતી કરી કે આપ શ્રીનાથજીને પ્રકટ કરશો તે આપનાં ચરિત્ર મને દિવ્ય દષ્ટિથી આપની કૃપાથી દેખાય છે; ત્યહાં સેવાનો લેશ કંઈક મને પણ પ્રાપ્ત થાય એજ દક્ષિણા હું માગું છું. ત્યારે શ્રીઆચાર્યજી મહાપ્રભુએ આજ્ઞા કરી જ્યારે હું વ્રજમાં જઈશ અને શ્રીનાથજીને પાટ બેસાડીશ તે વખતે આપ વ્રજમાં આવો તમને હમે શ્રીનાથજીની સેવા સોંપીશું. જ્યહાં સુધી શ્રીનાથજીની ઇચ્છા હશે ત્યાં સુધી સેવા કરજો, તે પછી શ્રીઆચાર્યજી મહાપ્રભુ સમય આવ્યે વ્રજમાં પધાર્યા અને શ્રીજીને પાટ બેસાડ્યા તે વખત માધવેન્દ્રપુરી પણ વ્રજમાં આવ્યા ત્યારે તેમને આપે સેવા સોંપી, તે શ્રીઆચાર્યજી મહાપ્રભુના વરદાનથી શ્રીનાથજીએ ૧૪ વર્ષ પર્યંત માધવેન્દ્રપુરી પાસે સેવા કરાવી અને તેમના સંમંધથી બીજા બંગાળીઓ પાસે પણ સેવા કરાવી પરંતુ મહારસ સેવાનો અધિકાર દેખ્યો નહી તેથી આજ્ઞા કરી કે માંડે નામ

स्मरणु करे तेथी तभारे उद्धार थरे. अने भारी सेवा ते सद
श्रीगुसांघल्ल करे.

अे रीते श्रीगोवर्धननाथल्ल श्रीगिरिल्ल उपर पिराल्ल्या ते
श्रीगुसांघल्ल सेवा करता, न्यारे श्रीगोवर्धननाथल्ल प्रकट थया त्यारे
अष्ट सप्पा पणु लूमिउपर प्रगट थया ते अष्टछाप ३प थयने
सहु लीलानुं गान करता हता तेमनां नाम १ कृष्ण २ तोड ३
ऋषल ४ सुषल ५ अर्जुन ६ विशाल ७ लोण ८ श्रीदामा अे
अष्ट सप्पा आठ छाप ३प थया तेमनां नामनो छप्पो श्री द्वारि-
केशल्ल महाराने कर्यो छे ते:—

सुरदास सो तो कृष्ण तोक परमानंद जानो

कृष्णदास सो ऋषभ छीतस्वामी सुबल बखानो ।

अर्जुन कुंभनदास चत्रभुजदास विशाला

विष्णुदास सो भोज स्वामी गोविंद श्रीदामा ।

अष्टछाप आठो सखा श्रीद्वारिकेश परमान

जिनके कृत गुन गान करी निज जन होत सुथान

अने श्रीगुसांघल्लना प्रकट थया वपते पणु श्रीनाथल्लअे अनेक
प्रकारनां अरित्र णजमां कर्यो.

अेक काशीनो नागर आहल्लु हतो तेनो विवाह वडनगरमां
थयो हतो ते आहल्लु पोतानी वडने लधने काशी नतो हतो, ते
स्त्री श्रीगुसांघल्लनी सेवक हती. मारगमां श्रीमथुरांल्ल आण्यां ते
वपत स्त्रीअे कल्लुं के अहियां श्रीगोवर्धन पर्वत उपर श्री नाथल्ल
पिराल्ले छे ते हमारा कुल देवता छे तेथी तेमनां इर्धन करता अ-

હાથે. એ સાંભળીને જો કે તે સેવક તો નહોતો પણ ભગવદ્ દ-
 આથી તેના મનમાં આવ્યું અને દર્શન કરવા ગયાં. ત્યાં ભોગનાં
 દર્શન કર્યો તે વખત તે સ્ત્રીએ શ્રીનાથજીને વિનંતી કરી કે મહારાજ
 મારે હાથ શ્રીગુસાંઈજીએ આપની આજ્ઞાથી અહણુ કર્યો છે માટે હું
 સેવકને આ દુઃસંગથી છોડાવી આપની સમીપમાં રાખો એવી
 વિનંતી સાંભળી શ્રીનાથજીએ પોતાના શ્રીહસ્તથી તેનો સંદેહથી નિત્ય
 લીલામાં અંગીકર કર્યો. ત્યારે તે બ્રાહ્મણ મરવા પડ્યો તેથી શ્રી
 ગુસાંઈજીએ તેને નિત્ય લીલાનાં દર્શન કરાવ્યાં ત્યારે ગોપિકા મંડ-
 ણમાં તેણે સ્ત્રીને દાડી ત્યારે તે નાગરનો સંદેહ નિવૃત્ત થયો અને
 તે પણ શ્રીગુસાંઈજીનો સેવક થયો; અને નિત્ય લીલામાં પ્રાપ્ત થયો.
 પછી તેનો જન્મ ગાંઠયોલી ગામમાં થયો; અને શ્યામ પખાવજી
 એ નામથી પ્રસિદ્ધ કહેવાતો. તેને એક લલિતા નામની છોકરી
 થઈ તે ખીન ઘણી સારી વગાડતી હતી; અને શ્યામ પોતે મૃદંગ
 બહુ સુંદર વગાડતો, તે સાંભળવાને શ્રીનાથજી એક દિવસ ચાર
 પ્રહર રાત્રિ જાગ્યા. પ્રાતઃકાળે શંખનાદ થયો ત્યારે નિજમંદિરમાં
 પધાર્યા. જગાવતી વખત લાલ નેત્ર દેખી શ્રીગુસાંઈજીએ શ્રીજીને
 પૂછ્યું કે બાબા આજ રાત્રિએ જાગરણુ કર્યું થયું ત્યારે શ્રીનાથ-
 જીએ કહ્યું કે આજ ગાંઠયોલીમાં લલિતાએ ખીન વગાડી અને
 શ્યામે મૃદંગ વગાડ્યો ત્યારે મોટો રંગ થયો; એ સાંભળી શ્રીગુસાં-
 ઈજીએ તે શ્યામ પખાવજી અને લલિતાને બોલાવીને નામ સંભળાવ્યું
 અને શ્રીજીની સેવામાં રાખ્યાં જ્યાં જ્યાં શ્રીનાથજી કીડા કરે
 ત્યાં ત્યાં અષ્ટસખા કર્તન ગાય અને લલિતા ખીન બજાવે
 તથા શ્યામ મૃદંગ બજાવે.

જ્યારે મુજબ પ્રજવાસિઓએ સાંભળ્યું કે શ્રીદેવદમનને ગાયે વાળી પ્રિય છે ત્યારે સહુએ મળી વિચાર કર્યો કે જેને ઘેર ગાય હોય તે સર્વ એક એક બંને ભેટ કરે અને શ્રીગિરિરાજની આસપાસ જે આવાસ ગામ હતાં તેમની પાસેથી સર્વ પ્રજવાસિઓએ મળીને અંકેક બંને ગાય ભેટ કરાવી અને ઠરાવ કર્યો કે ચોવીસ ગામમાં જેને ઘેર પ્રથમ ગાય વિચાય તેની પેહેલી વાછડી તે શ્રીદેવદમનને ભેટ કરે ! એ પ્રમાણે સહસ્ત્રાવધિ ગાય શ્રીજીને ભેટ થઈ ત્યારે દૂધ, દહીં, માખણ અને મઠા સર્વ ધરની ગાયોનું આરોગે.

પછી શ્રીગુસાંઈજીએ શ્રીનાથજીના ખર્ચનું પ્રમાણ એક વર્ષમાં એક લાખ (૧૦૦૦૦૦) રૂપેયા જેટલું બાંધ્યું તેટલામાં દોર લાકડું અને બીજી સવળી સામગ્રી આરોગવા લાગ્યા અને ઉત્સવ મહોત્સવના પ્રકાર શ્રીગુસાંઈજીએ બાંધ્યો. પ્રજવાસિઓના ધરથી એક દોણી દહીંની રાજભોગમાં આવે અને દૂધ દહીં સર્વે ધરની ગાયોનું આરોગે.

એક દિવસ રાજભોગ પછી પ્રસાદ લેતાં એક સેવકે પ્રજવાસિઓની દોણીમાં રોટલીનો કટકો દેખ્યો. ત્યારે શ્રીગુસાંઈજીને વિનતી કરી ત્યારે શ્રીગુસાંઈજીએ ફરિને રાજભોગ ધર્યો અને પ્રજવાસિઓની દોણી બંધ કરી. અને દૂધ ધરમાંથી એક દોણી રાજભોગમાં શરૂ કરી ! જ્યારે બીજે દિવસ રાજભોગ આવ્યો ત્યારે શ્રીનાથજીએ રામદાસ બીતરોયાને આજ્ઞા કરી કે એક દોણી પ્રજવાસિઓની ધર્યાં કરે અને તમે સાવધાન થઈ જોઈને લીધા કરો પરંતુ રાજભોગમાં નિત્ય ધરવી પછી એ વિનતી રામદાસજીના મુખથી સાંભળી શ્રીગુસાંઈજીએ પ્રજવાસિઓની દોણી પાછી રાજભોગમાં ધરાવી ત્યારે, શ્રીનાથજી આરોગ્યા.

શ્રીગુસાંધજીએ ગુલાલકુંડના મારગમાં મ્હોટી જગો ગાયોને બાંધવાની કરાવી ત્યહાં સધળી ગાયો ખિરાજો, અને તેમની સેવામાં ચાર ગોવાળ રાખ્યા તેમનાં નામ ૧ કુંભનદાસના દીકરા કૃષ્ણદાસ ૨ ગોપીનાથદાસ ૩ ગોપાળગ્વાલ અને ૪ ગંગાગ્વાલ તે જ્યારે દિવસે ગાયો ચરાવવા જાય ત્યારે શ્રીજીની સાથે સહુ ગોવાળ મંડળી જાય.

એક દિવસ પિયાવાના ઝાડ તળે શ્રીજી ગોવાળ મંડળી સાથે ખેલતા હતા તે વખતે ગોપીનાથદાસ ગ્વાલે કહ્યું કે “શ્રીદેવદમન ! હવે તમને શ્રીગુસાંધજી લાડુ આરોગાવે છે તેમાંથી હમારે માટે પણ લાડુ લાવ્યા કરો ” ત્યારે શ્રીનાથજીએ કહ્યું, ‘ કાલે લાવીશ ’ ત્યાર પછી ગોપીવલ્લભમાંથી ખીજો દિવસે આઠ લાડુ શ્રીજી ચોરી લાવ્યા અને તે વનમાં ગ્વાલ મંડળીમાં સર્વ ગ્વાલોને એક એક વહેંચી આપ્યા અને બે લાડુ ગોપીનાથદાસ ગ્વાલને આપ્યા તેમાંથી એક લાડુ તેા ગોપીનાથદાસ ગ્વાલે ખાધો અને એક બાંધી રાખ્યો. જ્યારે સાયંકાળે ઘેર આવ્યા ત્યારે સહુ ગ્વાલોએ શ્રીગુસાંધજીને દંડવત કર્યા. તે સમયે શ્રીગુસાંધજીની પાસે ભીતરિયા ઉભા હતા અને આઠ લાડુ છટ્યા તેની ચર્ચા કરતા હતા ત્યારે ગોપીનાથદાસ ગ્વાલે લાડુ ખોલી બતાવ્યો અને કહ્યું કે “ મહારાજ આ લાડુ તેા તહી ” ત્યારે શ્રીગુસાંધજીએ અને ખીજા સધળાઓએ કહ્યું આ લાડુ તે આઠમાંનો જ છે ત્યારે ગોપીનાથદાસ ગ્વાલે કહ્યું આઠ લાડુ આજે શ્રીદેવદમન લાવ્યા હતા, એક એક સર્વને વહેંચી દીધો અને મને બે લાડુ આપ્યા ત્યારે તે લાડુમાંથી શ્રીગુસાંધજીએ એક કશિકા લીધી અને સર્વ વૈષ્ણવોને કશિકા કશિકા વહેંચી આપ્યો ! પછી શ્રીગુસાંધજીએ આજ્ઞા કરી કે ગોપીનાથદાસ ગ્વાલને બે લાડુ નિત્ય આપ્યા કરો ! આ શ્રીજીનો કલેહ છે તે એમનો નેગ છે અને ત્યારથી સધળા સેવકોને સેવા અનુસાર નેગ બાંધી દીધા.

શ્રીગિરિરાજની તળેટીમાં એક શ્રીનાથજીનું ચાવલ (ડાંગર) તું ખેતર હતું તેની ખે છોકરા રખવાણી કરતા. તે એક દિવસ એક છોકરો જન્મવા ગયો તેને વાર લાગી ત્યારે ખીજા છોકરાએ શ્રીનાથજીની ધ્વજાની સામે હાથ કરી પુકાર કર્યો અને કહ્યું કે “હે ભાઈ શ્રીદેવદમન હું તમારા ચોખાના ખેતરનો રખવાણ છઉં અને ચોકા કરું છું મને આવતું મોકલજો” એ સાંભળી પરમકૃપાળુ શ્રીનાથજી ખે લાડુ બંટામાંથી લઈ તેને આપી આવ્યા. ત્યારે હરિથી તેમાંના બે લાડુ ઘટયા તેથી માંહોમાંહે ચર્ચા થઈ ત્યારે શ્રીનાથજીએ આજ્ઞા કરી કે મેં ચોખાના ખેતરના રખવાણને આપ્યા છે, ત્યારે તે છોકરાને શ્રીગુસાંધજીએ ખોલાવીને સેવામાં રાખ્યો તેનું નામ હરજી ગોવાળ હતું. તેના નામથી આજે પણ ત્યાં હરજી કુંડ પ્રસિદ્ધ છે અને ત્યાં નિત્ય ગાયો જળ ખીએ છે.

તે પછી ફરી વ્રજવાસિયોને ત્યાંથી એક દોણી નિત્ય રાજભોગમાં આવતી તે એક દિવસ અવેરી (મોડી) આવી માળા ખોડ્યા પછી તે રાજભોગ તો સરી ગયો તથી તે દોણી ભોગ ન ધરી ત્યારે ખરા મધ્યાહ્નકાળમાં શ્રીનાથજીએ વિચાર્યું કે મેં આજ વ્રજવાસીઓનું દહીં નથી આરોગ્યું ત્યારે એક કટોરો સુવર્ણનો મહિર માંથી લઈને ખરોલી ગામમાં એક શેલા ગુજરી રહેતી હતી તેને ઘેર પધાર્યા. અને તેને કહ્યું તું મને દહીં આપ. ત્યારે તેણે સુંદર દહીં જમાવીને રાખ્યું હતું તેમાંથી આપ્યું, તે સુવર્ણના કટોરામાં જેટલી ઇચ્છા હતી તેટલું આરોગ્યા અને સુવર્ણનો કટોરો તેનેજ ઘેર નાખીને શ્રીજી ક્યામ હાક (ખાખરો) પધાર્યા, ત્યાં જન્મરામાંથી જન્મ આરોગ્યા અને ગોપીનાથદાસ ગ્યાલ, કુંજવદાસ, ગોવિન્દરામી આદિ સર્વ મંડળીને જોઈ અને ગાયો પણ અરતી બોલું;

ત્યાં સર્વ ગ્યાલ મંડળાથી મળીને શ્રીજી આંખ મિચામણીને! ખેલ ખેલ્યા, એટલામાં શંખનાદ થયા ત્યારે નિજ મંદિરમાં પધાર્યા અને મધણી ગાયો વાણમાં આવી. જ્યારે મંદિરમાં સેવકોએ સુવર્ણના કટારે ન દેખ્યો ત્યારે આપસમાં પરસ્પર મ્હોટી ચર્ચા થઈ એટલાજ વખતમાં અરંભીથી શોભા ગુજરી કટારે લઈને આવી શ્રીગુસાંધજીને આપ્યો અને કહ્યું મહારાજ શ્રીદેવદમન હમારે ઘેર દહીં પીવાને આવ્યા તે વેળાએ ત્યાંજ નાખી આયા, તે હું લઈ આવી છું. આ સાંભળી શ્રીગુસાંધજીએ પોતાના મનમાં મ્હોટો પશ્ચાત્તાપ કર્યો કે હમે તો વ્રજવાસિઓનું :દહીં ન ધર્યું પરંતુ શ્રીનાથજી આરોગ્યા વિના કેમ રહે તેમને ત્યાં જઈને પણ આરોગે છે ! તે દિવસથી દોણી પાંડલી મંગાવીને રાજભાગમાં ધરતા.

એક દિવસ શ્રીગોવિન્દકુન્ડની વાટમાં શ્રીનાથજી ઉભા હતા ત્યાં એક વ્રજવાસીની સ્ત્રી દહીં ભાત ભેગાં કરી પોતાના છોકરાને સારૂ છાક લઈ જતી હતી તેની પાસે શ્રીજીએ દહીં ભાત માગ્યો ત્યારે તેણે કહ્યું “ વામણુ લાવો ” ત્યારે મંદિરમાંથી શ્રીજી કટારે લઈ ગયા તેમાં દહીં ભાત આપ્યો તે લઈ પોતાના મંદિરમાં આવી ખરે તાપ પડતી વેળાએ મધ્યાહ્નમાં ત્યાં આરોગી કટારે ત્યાંજ મુકી દીધા. જ્યારે ઉત્થાપન પછી બીતરિયા મંદિરમાં આવ્યા ત્યાં જુવે તો સખડીવાળા કટારે પડ્યો છે; ત્યારે પાત્ર માંજનારને પૂછ્યું ત્યારે તેણે કહ્યું કે “ મેં તો માંજને કટારે મૂક્યો હતો પછીની મને ખબર નથી ” પછી “ શ્રીનાથજીએ શ્રી ગુસાંધજીને આજ્ઞા કરી કે પેઠ્યેની લન્કા ગુજરી જતી હતી તેની પાસેથી દહીં ભાત લાવી હું આરોગ્યો છું. કટારે માંજ નાખો ” ત્યારે શ્રીગુસાંધજીએ રૂપે વિચાર્યું કે હાલમાં શ્રીખજતુ છે, તેથી આપને દહીં ભાત

મિત્ર છે, તેથી ત્યારથી નિત્ય રાજભોગમાં ધરવા લાગ્યા. એ રીતે સર્વ ભોગમાં શ્રીજીની મજાનુસાર ઋતુ ઋતુના જુદા જુદા નેમ ખાંધ્યા.

એક દિવસ શ્રીજીએ ગોપાલદાસને આજ્ઞા કરી કે હું અપ્સરા હુંડ ઉપર છું, તું શ્રીગુસાંઇજીને જઈને કહે કે તમે દહીં ભાતના છાક લઈ વેલાસર પધારો, હમે શ્યામ હાક નીચે બેડા છીએ અમને ભુખ લાગી છે, ત્યારે ગોપાલદાસે જઈને વિનતી કરી, તે સાંભળતાંજ શ્રીગુસાંઇજી છાક સિદ્ધ કરીને શ્યામ હાક પધાર્યા, ત્યાંજ શ્રીજી, શ્રાવણદેવજી અને સખા મંડળી સહિત છાક આરોગ્યા. આ દીક્ષાના અનુભવ કરી શ્રીગુસાંઇજી આપ બેડકમાં પધાર્યા.

એક વખત શ્રીગુસાંઇજી ગુજરાત પધાર્યા હતા તેવામાં શ્રીનાથજીએ શ્રીગિરિધરજીને આજ્ઞા કરી કે હું તમારૂં ઘર જાંવણ શ્રી મથુરાં અપ્સરાશી એ આશય જાણી શ્રીગિરિધરજીએ રથ સિદ્ધ કરાવી ખરાસના બેઠા જાંવણી રથ દોડાવી શિક્ષા ઉપર ઉભા રાખ્યા. ત્યારે શ્રીગોવર્ધનનાથજી શ્રીગિરિધરજીના કંઠા ઉપર ચઢી દોડાવી શિક્ષા ઉપરથી રથમાં બિરાજ્યા. શ્રીગિરિધરજી રથ હાકી શ્રીમથુરાજી પોતાના ઘેર પધાર્યા ત્યાંજ સતધરામાં શ્રીગુસાંઇજીને ઘેર પધારાયા સંવત ૧૬૨૩ ના કાલ્યુન વદી ૭ ગુરવારને દિવસે પાટ બેસાડ્યા. ત્યારથી એ પાટાસવ સાતો ધરમાં પ્રસિદ્ધ છે અને માને છે. જે દિવસ શ્રીનાથજી શ્રીગુસાંઇજીને ઘેર પધાર્યા તે દિવસ શ્રીગિરિધરજીએ સર્વસ્વ અર્પણ કર્યું એક ઘોડીઉં પેહેરી આપ ધર ખાહાર નીકળી ઉભા, તેમજ વધુ બેટી પણ ફક્ત એક એક સારી પેહેરી ઉભાં રહ્યાં. દ્રવ્ય આભૂષણ અમૂલ્ય વસ્ત્ર પાત્ર રથ બ્રાહ્મદિક સહુ સર્પિણુ કર્યું, મરંતુ કમળા બેટીજીએ એક નૃષ્ટ સખી પાંખું લખાવ્યું તે

કર્ણુ ત્યારે શ્રીનાથજીએ આજ્ઞા કરી " હમારી નય લાવો " એવી રીતે સંભાળ લીધી એજ અંગીકારનું લક્ષણ છે.

પછી શ્રીગિરિધરજી આદિ સહુ શ્રીગુસાંધજીના ખાલકોએ શ્રીનાથજીને હોરી ખેલાવી તે પછી શ્રીનાથજીએ વહુ ખેટીએને આજ્ઞા કરી કે તમે મને હોરી રમાડો ત્યારે અંકેકે શ્રીનાથજીને હોરી ખેલાવી ચોવાની ચોળા પહિરાવી મોહની શૃંગાર કર્યો પરસ્પર અનિર્વચનિય મુખ થયું અને ફગવા માટે મુરલી છીનવી લીધી તે મનમાનતા ફગવા દીધા ત્યારે આપી.

એ સમાચાર શ્રીગુસાંધજી સાંભળી આપ ઘેર પધાર્યા ત્યારે શ્રીનાથજીએ શ્રીગુસાંધજીને પધાર્યા જ્વણી શ્રીગિરિધરજીને આજ્ઞા કરી કે જો શ્રીગુસાંધજી મને શ્રીગિરિરાજ ઉપર નહીં દેખે તો ઘણો ખેદ કરશે, તેથી મને આજ્ઞને આજ શ્રીગેરિરાજ તેડી ચાલો, અને શ્રીગોપીવલ્લભ આરોગી શ્રીગિરિધરજીને શ્રીજીએ આજ્ઞા કરી તમે રથ જલદી હાંકો આજ રાજભોગ અને શયન ભોગ એકઠા શ્રીગિરિરાજમાં આરોગીય, એવી રીતે કહી ચાર ઘડી પાછલો દિવસ રહ્યા ત્યારે ગિરિરાજ પધાર્યા, દંડોતી શિલા ઉપર રથમાંથી ઉતરી અને શ્રીગિરિધારીજીના ખભા ઉપર ચઢી નિજ મંદિરમાં પધાર્યા. ત્યાં કુદીને ચરણ ચોડી ઉપર જઈ ગિરિરાજના આ લીલા અભ્યંત અભ્યંતિક છે. તે દિવસે નૃસિંહચતુર્દશી હતી, તે ઉત્સવ સર્વ શ્રીગિરિરાજ ઉપર પધારીને કર્યો રાજભોગ અને શયનભોગ સાથેજ કર્યા તેથી નૃસિંહચતુર્દશીને દિવસે શયનભોગ અને રાજભોગ સાથેજ આવે છે, અને ખીજે દિવસે પુનમ હતી તે દિવસ શ્રીગુસાંધજી ગુજરાતથી પાછા શ્રીગિરિરાજ પધાર્યા, ત્યારે એ વાત સર્વ સાંભળી ત્યારે આજ્ઞા કરી " શ્રી ગોવર્દનનાથજીને શ્રીઆચાર્યજી મહાપ્રભુએ શ્રી

ગિરિરાજ ઉપર પાટ બેસાડ્યા તેથી હમારા ઉપર કૃપા કરી શ્રી ગિરિરાજ ઉપર દર્શન આપે એજ હમારી અભિલાષા છે ” પછી શ્રીગુસાંધજીએ શ્રીનાથજીના કપોલનો સ્પર્શ કરી પૂછ્યું “ બાબા શ્રીમથુરાજ શું કારણથી પધાર્યા હતા ? ” ત્યારે શ્રીનાથજીએ આજ્ઞા કરી સહુ વહુ બેઠિઓને બોલા સાર ગયો હતો એવી રીતે પરસ્પર આજ્ઞા કરી મળીને ઘણા આનંદિત થયા !

એક દિવસ શ્રીનાથજી ગોવિન્દસ્વામીની સંઘાતે શ્યામદાક ઉપર રમતા હતા તે વખત મંદિરમાં શંખનાદ થયો, તેથી શ્રીજી ઉતાવળથી પધાર્યા. તે કારણથી ક્વાય (એક જાતનો ડગલો) નો ટૂક ડાગમાં અટકી રહ્યો ત્યારે શ્રીગુસાંધજીએ ભોગ સમયે દર્શન કરી બંદ કર્યો કે આ શું કારણ છે !! તે વખત ગોવિન્દસ્વામીએ ત્યાંથી આવી તે ક્વાયનો ટૂક શ્રીગુસાંધજીને દીધો અને કહ્યું કે તમારો આજીક ધણેજ અગ્રપણો (ચંચળ) છે ત્યારે તે ટૂક લઈ શ્રીગુસાંધજીએ ક્વાયમાં લગાવી દીધો અને રામદાસને આજ્ઞા કરી કે શંખ નાદ થયા પછી થોડીવાર રહી જ્યારે શ્રીજી મંદિરમાં પધારે ત્યારે ટેરો બોલ્યા કરો.

એક વખત શ્રીગુસાંધજીએ એક જાતનો શ્યામ વાગો કરાવ્યો તે જાતનું વસ્ત્ર થોડું હતું તેથી વાગો જરા નાનકે થયો, જ્યારે શ્રીગુસાંધજીએ શ્રીજીને વાગો પહેરાવ્યો ત્યારે તેજ વાગા પ્રમાણે નાનું સ્વરૂપ ધરિને શ્રીજીએ અંગીકાર કર્યો. ત્યારે શ્રીગુસાંધજી ધણેજ પ્રસન્ન થયા તે વખતે શ્રીગિરિધરજી અને શ્રીગેઠુલનાથજી આગળ એક શ્લોક તે સમયની લીલાનો પ્રસન્ન થઈને કહ્યો તે શ્લોક.

श्लोक.

श्यामकंचुकिनिदर्शनेना मन्मानसे उप्यणुतरेऽपि महान्सः ॥

गोकुलैकजनजीवनमूर्तिर्मास्यति स्वकृपयैव दयालुः ॥१॥

એક વખત શ્રીનાથજી વ્યાક્રિયગની છોકરી રૂપમંજરી હતી તેની સાથે ચોપડ રમવા પધાર્યા ચાર પોહોર સુધી ચોપડ રમ્યા અને બીન સાંભળી તે બીન ઘણી સારી વગાડતી હતી. ચાર પોહોર રાત ત્યહોજ રહ્યા નંદદાસજીનો તેને સંગ હતો તે રૂપમંજરી ગુણગાન સારું કરતી તેથી નંદદાસજીએ રૂપમંજરી અંગ કયો છે તેમાં ચોપડ રાખી છે:—“રૂપમંજરી ત્રિયાકો હિયો । સો ગિરિ

ધર અપનો આલય કિયો ” પછી પ્રાતઃકાળે નિજ મંદિરમાં પધાર્યા ત્યારે મંગળાનાં દર્શન સમયે શ્રોજનાં નેત્ર કમળ લાલ જોયા ત્યારે શ્રીગુસાંઈજીએ પૂછ્યું બાબા આજ રાત્રિ જગરણ કયલાં થયું ત્યારે શ્રીનાથજીએ સર્વ વૃતાંત કહ્યું કે “રૂપમંજરીને ત્યહાં ચોપડ ખોલવા ગયો હતો ” ત્યારે શ્રીગુસાંઈજીએ કહ્યું કે લૌકિક શરીરના વાસ્તે એટલી દૂર પરિશ્રમ ન કરવો અહીંયાં ત્રણ ભક્તોની સાથે સુખે ચોપડ ખેલો, તે દિવસથી મંદિરમાં ચોપડ ખીજવા લાગી.

એક અલીખાં પકાણુની દીકરી * ખીખી તાજ હતી જેની

* આ તાજખીખીની વધુ માહિતી સાથે વાર્તા નીચે મુજબ છે

તાજ મહા સૌન્દર્યવાન પંજખી હોદ્દ સી હતી. (આમાંના

તાજમહેલવાળી શાહજહાનની ખેમમ તાજ નહિ.) મહાન

મોગલખાદશાહ અકબરે તેના સુંદર સ્વરૂપની ખ્યાતિ સાંભળી ત્રિ-

હીમાં ખેલવાસે તેની સાથે લગ્ન કર્યાં, અને તેના સહવાસમાં પો-

ધમાર છે:—નૃત્યત આવત તાજકે પ્રમુ ગાવત હોરી ગીત તે અક-
ખર વાદશાહની એગમ હતી અને શ્રીગુસાંધજી મહારાજની સેવક હતી
તેની સાથે શ્રીનાથજી આગરામાં સેતરંજ ખેલતા તેની શ્રીગુસાંધજીને
અખર પડી ત્યારે ત્યાં પધારવા મના કરી તેજ દિવસથી શ્રીગુસાંધ-
જીની આજ્ઞાથી સેતરંજ પણ મંદિરમાં ખાજવા માંડી એક વખત

તાના ખાસ માનીતા ખીરખલની પુત્રી શોખાવતી, તથા રાયવૃન્દાવત
દાસની પુત્રી એમ બે સખીઓને સોંપી. આ બંને સખીઓ શ્રી
ગુસાંધજીની સેવકા હતી. તેમણે એક વખત તાજનું ઉદ્દિગ્ન મન બંધ
દને તેથી મુક્ત થવાનું, અને લૌકિક આસક્તિ ત્યજી દેવાનું, શ્રીકૃષ્ણ
લગવાનું, અને શ્રીગુસાંધજી ઉપર પોતાની આસક્તિ રાખવાનું, અને
ભક્તિ માર્ગની રીતિએ વર્તવાનું વગેરે યથાયોગ્ય સમજાવ્યું.
અકબરને શ્રીગુસાંધજી પ્રત્યે ભક્તિ ભાવ હતો અને તેથીજ તે
પોતાના મંદિરમાં શ્રીકૃષ્ણ લગવાનું, શ્રી મહાપ્રભુજી તેમજ શ્રીગુસાં-
ધજીનાં ચિત્ર રાખતો અને નિત્ય પ્રાતઃ સમયે ઉડીને તુરત દર્શન
કરતો. આ ચિત્રોનાં ઉક્ત સખીઓએ તાજને દર્શન કરાવ્યાં તેથી
એ ચિત્રોમાં તાજની આસક્તિ થઈ આથી અકબરની પણ તેના
ઉપર શ્રીની વધતી ગઈ અને પરિણામે તાજે શાહની આજ્ઞા માર્ગે
શ્રીગુસાંધજીની સેવક થઈ તે સારી લગવદ્ ભક્ત થઈ. તેણે શ્રી
ગુસાંધજી પાસેથી પોતાને સેવા કરવા માટે શ્રી લલિત ત્રિલંકીરાયજી
(શ્રીશ્યામિનીજી મહિત) નું સ્વરૂપ પધરાવ્યું અને તે માટે ખાસ એક
જુદોજુદ મહેલ રાખી ભક્તિ પૂર્વક સેવા કરવા લાગી (આ સ્વરૂપ
હાલ મુંબાઈમાં, ભુલેશ્વર આગળ, મહારાજના ભોધવાડામાં, શ્રીગિરિ-
ધરલાલજી મહારાજ ભુરજવાજાના મંદિરમાં ખિરાજે છે.) એમ કરતાં

દેશાધિપતિએ શ્રીગિરિરાજની તરહટીમાં તંબુ નાખ્યો અને મુકામ કર્યો. ત્યારે તેની બેગમ તાજ શ્રીજીતાં દર્શને આવી તેને શ્રીનાથજીએ સાક્ષાત્ દર્શન દીધાં, અને સાન કરી ત્યારે તેને અત્યંત આરતી

શ્રીધંકારજી તેને સાનુભાવ જણાવવા લાગ્યા. તાજને શ્રીનાથજી ઉપર વધારે આસક્તિ હતી તેથી શ્રીનાથજી શ્રીગિરિરાજથી આત્રામાં તેની સાથે સેતરંજ ખેલવા પધારતા હતા. તાજ શ્રીનાથજીના વિરહમાં મગ્ન થવા લાગી છે એમ બાદશાહને જાણ થવાથી તેને પ્રજમાં શ્રીનાથજીનાં દર્શન કરવા તેડી ગયાં આ વખતે ફાગણ માસ હતો, શ્રીનાથજી ફાગ ખેલી રહ્યા હતા, અષ્ટસખાઓ કીર્તન કરે છે, આ લીલાનાં સાક્ષાત્ દર્શન તાજને થયાં તે પ્રમાણે એક ધમાર પોતે ગાત રાગનટ ॥ બહોરી હફ બાજન લાગે હેલી ॥ આ પદ લગભગ પુર થતામાંજ તાજની વિકળ દશા થઈ ગઈ અને લૌકિક શરીરનો ત્યાગ કરી અલૌકિક શરીરે પ્રભુની નીજ લીલામાં પ્રવેશ કર્યો. તેથી શ્રીનાથજીએ તેની અધુરી રહેલી ધમાર પુરી કરી ॥ નૃત્યત આવત તાજકે પ્રભુ ગાવત હોરી ગીત ॥ આ છેલ્લું ચરણ મુદ્રા પોતે ધમાર પુરી કરી.

તાજની સખાઓએ તેના લૌકિક શરીરને શ્રીગિરિરાજની તળેટીમાં લાવી બાદશાહને ખબર મોકલી કે તાજ શ્રીનાથજીના ચરણમાં શરણ થઈ ગઈ છે. તે તે પ્રભુની નીજ લીલામાં દાખલ થઈ ગઈ છે. બાદશાહે આ સમાચાર સાંભળી કહ્યું કે “જ્યાંની વસ્તુ ત્યાંગઈ.” એ તાજ એવાં પરમ વૈષ્ણવ મહાનુભાવી ભગવદ્ ભક્ત હતાં.

[વધુ વિગત માટે જુઓ “ભાવસિન્ધુ” અને વૈષ્ણવધર્મ-પતાકા ” માસિક વર્ષ ૨ નું અંક ૧ લેખ]

(તાપ) વધી. શ્રીનાથજીથી મળવા દોડી અને એમ બોલી કે હું
 “શ્રીનાથજીને મળાશ” ત્યારે વૃંદાવનદાસ કવેરીની દીકરી તાજની
 માથે રમતી અને તેની સખી હતી તેણે (તાજને) થોભી રાખી અને
 આંધ્ર પકડી નીચે લાવી, ત્યારે તરહટીમાં આવીને તેનું લૌકિક દેહ
 છૂટી ગયું અને અલૌકિક દેહથી શ્રીજીની લીલામાં પ્રાપ્ત થઈ, ત્યારે
 મહુને ભમ લાગ્યો કે હવે ખખર નથી પડતી પાદશાહ શું કહેશે ?
 પરંતુ શ્રીનાથજીના પ્રતાપથી તેણે કંઈપણ ક્યું નહીં પણ સાંભળીને
 એટલું કહ્યું કે જ્યહાંની વસ્તુ હતી ત્યહાં પહોંચી ” એવી રીતે કહી
 પોતે દિલ્હી ચાલ્યો ગયો. એ પ્રમાણે કૃષ્ણદાસ અધિકારીએ વેશ્યાનું
 મેળવી એવાં એવાં અનેક ચરિત્ર કર્યા જેની મહારોપનાગ ગાજુના
 કંઠે તોપણ પાર ન આવે.

શ્રીનાથજીના નિજ મંદિરમાં વિલક્ષ્ણ (વન) દેખાય તેની એક
 બારી બિલક્ષ્ણના સામ્હે શ્રીઆચાર્યજી મહાપ્રભુજીએ મુકાવી હતી તેમાં
 થી શ્રીનાથજી જ્વાલ મંડળીને જોતા. એક દિવસ શ્રીગોકુલનાથજી
 શ્રીનાથજીને શૃંગાર કરતા હતા. ત્યારે તે બારીમાંથી તડકા આવ્યા.
 શ્રીધમજી હતી તેથી તડકા આકરો લાગ્યો, તેથી બારીને આડી
 એક અગાસી કરાવી અને પછી શ્રીગોકુલનાથજી શ્રીગોકુલ પધારી
 ત્યારે શ્રીજીએ મોહના ભંગીને આજ્ઞા કરી “તું શ્રીગોકુલનાથજીને
 કહે કે એ અગાસી કઢાવી નખાવો મને બિલક્ષ્ણ દેખાતો નથી” એ
 સાંભળી તે દોડ્યો અડીંગની પાસે આવી શ્રીગોકુલનાથજીને વિનતી
 કરી કે મહારાજ નાને મ્હોડે મેરી વાત છે, શ્રીનાથજીએ આજ્ઞા
 કરી છે કે, તું શ્રીગોકુલનાથજીને કહે કે એ અગાસી કઢાવી નાખો
 મને બિલક્ષ્ણ દેખાતો નથી. ત્યારે શ્રીગોકુલનાથજીએ પૂછ્યું કે, “શ્રી-

નાથજી મારું નામ જાણે છે !” એ રીતે કહી ગદગદ કંઠ ધર્મ બે ચાર વખત તેના મ્હોડામાંથી કેહેવડાવ્યું અને કહ્યું કે, “શ્રીજીએ કૃપા રીતે આજ્ઞા કરી છે” પછી ત્યાંથીજ આપ પાછા શ્રીજીદ્વાર પધાર્યા અને શ્રીનાથજીને સામગ્રી આરોગાવી. ક્ષમા કરાવી ને પારીની અગાસી કઢાવી નાંખી ત્યારે શ્રીનાથજી પ્રસન્ન થયા.

એક શ્રીગિરિધરજીનો સેવક કલ્યાણજીનેશી વૈષ્ણવ હતો તે શ્રીજીની આગળ કીર્તન કરતો હતો. તે એક દિવસ શ્રીગિરિધરજી શ્રીનાથજીને ખીડી આરોગાવતા હતા અને કલ્યાણજીનેશી સામે કીર્તન કરતો હતો. “મેરેતો કાન્હ હૈ શી પ્રાણ સસ્વી આન ધ્યાન નાંહિન મૈરે દુઃખ કે હરણ મુખકે કરન” इत्यादि એ કીર્તન ગાતાં મનમાં વિચાર કર્યો કે “શ્રીગુસાંધજીના અપ્પાપના વૈષ્ણવ કીર્તન કરતા ત્યારે શ્રીજી હસતા અને હવે હસતા યોગ્યતા નથી” એ પ્રમાણે મનમાં મંદેહ કર્યો તેના મનની વાત શ્રીજી અંતર્યામીએ જાણીને ખીડી આરોગતે હસીને શ્રીગુસાંધજીને આજ્ઞા કરી કે આ વૈષ્ણવ કીર્તન સારાં ગાય છે. એ હસવા સહિત દર્શન કલ્યાણજીનેશીને થયાં ત્યારે શ્રીગિરિધરજીએ આજ્ઞા કરી “કે આ ઘટા કેના પર વરંસી.” પછી કારણ જાણી શ્રીગોકુલનાથજીને આજ્ઞા કરી “શ્રીનાથજી સદા એક રસ ખીરાજે છે. આદિ મધ્ય અને અવસાન શ્રીગુસાંધજીના આગળ શુદ્ધ પુષ્ટિ સૃષ્ટિ હતી તેથી સર્વથી સંભાષણ કરતા બોલતા અને ખેલતા હતા હવે મિશ્રિત પુષ્ટિ સૃષ્ટિ છે તેથી સૌની સેવાનો અંગીકાર કરે છે પરંતુ સંભાષણ શુદ્ધ પુષ્ટિ સૃષ્ટિ સાથેજ કરે છે” એવી રીતે આજ્ઞા કરીને પ્રસન્ન થયા.

શ્રીગિરિધરજી શ્રીમથુરાનાથજીમા મુખારવિન્દમાં લીન થયા તે

કેવી રીતે જ્યારે માળાનો પ્રસંગ થયો હતો ત્યારે શ્રીગોકુલનાથજીએ
 તેના ધર્મની રક્ષા કરી અને શ્રીગિરિધરજી શ્રીમથુરેશજીનો શણગાર
 કરતા હતા અને શ્રીદામોદરજી શ્રીજીની પાસે રહેતા જ્યારે શ્રીમથુ-
 રેશજીએ બગામું ખાધુ તેમાં શ્રીગિરિધરજી લીન થયા તે જોઈને
 અને ભાઈ શોક કરવા લાગ્યા ત્યારે શ્રીનાથજીની આજ્ઞા થઈ કે
 “ શોક ન કરો અને આ ઉપરણાથી લૌકિક કાર્ય કરાવો.”

જ્યારે શ્રીદામોદરજી ગાદી ઉપર બિરાજ્યા. તે વખત ત્રણ
 લાખ રૂપિયા શ્રીજીની જોતખમાં ભેટના હતા તે લંડરીએ શ્રીદા-
 મોદરજીથી છુપાવ્યા પછી શ્રીનાથજીએ આજ્ઞા કરી કે જાણુ અજ્ઞાણ
 વૃક્ષની નીચે ત્રણ લાખ મુદ્રા મુકી છે. અને તે લંડરીએ ચોરીને
 રાખી છે તેને તમે મંગાવી લ્યો. ત્યારે શ્રીદામોદરજીએ તે મુદ્રા મં-
 ગાવી લીધી. એવી રીતે શ્રીનાથજીએ દૈવી દ્રવ્ય અંગીકાર કર્યું

એક વખત શ્રીમુરલીધરજીનો મનોરથ કટાર બાંધવાનો હતો
 તેથી દીકત શ્રીગુસાંઈજીને આજ્ઞા કરી કે વિજ્યાદશમીને દિવસ હું
 કટાર ધરિશ ત્યારે તે દિવસ તેવો શુંગાર થયો.

એક દિવસ શ્રીદામોદરજીના પુત્ર શ્રીવિઠ્ઠલરાયજી આગરે પધાર્યા
 ભાઈઓમાં ઝગડો હતો તે ભ્રમેશ કંકાસ દેખા ચિત્તમાં બહુ ખેદ
 થયો ત્યારે શ્રીજીને વિનતી કરી કે “ એઓની તરફ તો પાદશાહ
 બોલે છે પણ મારી તરફ કાણુ ” ત્યારે શ્રીજીએ આપ દર્શન આપ્યાં
 લાલ છડી લાથમાં ધરી છે અને શ્રીવિઠ્ઠલરાયજી પાસે આપ બિરા-
 જ્યા. મસ્તક ઉપર શ્રીહસ્ત ધર્યો અને સમાધાન કર્યું અને આપે
 આજ્ઞા કરી કે જ્યારે શ્રીગુસાંઈજી શ્રીગિરિરાજમાં પધાર્યા ત્યારે માંત
 બાલકોને મ્હારી પાસે લઈ આવીને ઉભા કર્યા અને મને કર્યું કે

જેના ઉપર આપ પ્રસન્ન હો તેની પાસે સેવા કરાવો. ત્યારે મેં શ્રીગિરિધરજીનો હાથ ગ્રહણ કર્યો. અને જે સર્વ બાલકથી ન બને તે કરવા લાયક સામર્થ્ય શ્રીગિરિધરજીમાં છે, અને પોતાને ઘેર શ્રીમયુરાજીમાં પધરાવ્યા, સર્વસ્વ સમર્પણ કર્યું, અને દડોતી શિલા ઉપરથી ખલા ઉપર ચડાવી નિજમંદિર સુધી પધાર્યા, વળી અડેલથી વજ્રમાં પધારતી વખતે શ્રીનાથની ત્રિયાજીનો સંપુટ પધરાવવા સાર શ્રીગુસાંધજીના હાથે બાલક ઉપર પધાર્યા પરંતુ કાંઈથી ઉપડ્યો નહીં ત્યારે શ્રીગિરિધરજીએ ઉઠાવ્યો તેથી મુખ્ય સેવા તેમનીજ છે. અને વરસના ત્રણસો સાઠ દિવસ છે તેમાં સાઠ દિવસ ઉત્સવના મુખ્ય શૃંગાર છે તે તમે કરો. અને ત્રણસો દિવસના શૃંગાર સર્વ શ્રીગુસાંધજીના બાલક કરે. આ રીતે આજ્ઞા કરીને શ્રીનાથજી શ્રીગિરિધરજી ઉપર પધાર્યા. અને બીજે દિવસે પાદશાહે પણ જે રીતે શ્રીનાથજીએ આજ્ઞા કરી હતી તે રીતે લખી આપ્યું અને એક લિખત શ્રીવિકૃલ્લરાયજીએ પણ લખી આપ્યું ત્યારે ઝગડો સધળો મટિ ગયો અને શ્રીવિકૃલ્લરાયજી આપ ઘેર પધાર્યા.

શ્રીવિકૃલ્લરાયજી દિપારાનો શૃંગાર શ્રીજીને ઘણો સુંદર ધરતા તે શ્રીનાથજીને અત્યંત પ્રિય લાગતો. મહિનામાં બે ચાર વખત આજ્ઞા કરીને દિપારાનો શૃંગાર કરાવતા. દર્પણમાં સ્વરૂપ જોઈને શ્રીનાથજી ખુબ પ્રસન્ન થતા. પછી એક વાર શ્રીવિકૃલ્લરાયજી બહે શહેર પધાર્યા ત્યારે શ્રીગુસાંધજીના કાંઈ બાલકે દિપારાનો શૃંગાર કરવાનો મનોરથ કર્યો, ત્યારે શ્રીનાથજીએ ના કહી, ત્યારે શ્રીવિકૃલ્લરાયજી પધાર્યા ત્યારે દિપારાનો શૃંગાર કર્યો એ રીતે શ્રીનાથજી નિજલક્ષ્મીના પક્ષપાતી છે.

શ્રીવિકૃલ્લરાયજીના લાલજી શ્રીગિરિધરજી એક સમય લાહેર પધાર્યા

હતા જ્યારે ડોલ ઉત્સવને સોલ દિવસ ખાકી રહ્યા ત્યારે શ્રીજીએ આજ્ઞા કરી કે જ્યારે તમે મને વસંત ખેલાવશો ત્યારે ખેલીશ માંદ એક વૈષ્ણવ લાખ મુદ્રા ભેટ કરશો તે લઈને તરત આવજો. પછી ખીજે દિવસ તેટલી ભેટ આવી તે લઈ બાર દિવસમાં શ્રીગિરિરાજ પધાર્યા, ત્યારે શ્રીજીને વસંત ખેલાવ્યા તે પછી ડોલ ખુલાવ્યા ત્યારે શ્રીજી અતિ પ્રસન્ન થયા, એ રીતે શ્રીનાથજી શ્રીગિરિધરજીના કહેવાથી ટીકિતોનો પક્ષપાત કરે છે અને શ્રીગુસાંઈજીના કહેવાથી સર્વ વસ્ત્રભુજાની સેવાની ઇચ્છા રાખે છે પરંતુ મુખ્ય સેવા ટીકિતો પાસે કરાવે છે.

એજ રીતે શ્રીગોકુલનાથજી કાશ્મીર પધાર્યા અને જ્યારે માળા પ્રસંગથી દિગ્વિજય કરિ કરિ પધાર્યા તેટલામાં શાસ્ત્રુન વ્યતીત થઈ ગયો તેથી શ્રીગોકુલનાથજીએ કામ ન ખેલાવ્યા ત્યારે શ્રીજીએ એક દૂધધરિયા આવલ હતો તેને આજ્ઞા કરિ તું શ્રીવસ્ત્રભવે કહે જે મને વસંત ખેલાવે ત્યારે તેણે શ્રીગોકુલનાથજીને ચૈત્ર વદિ ૧૧ ને દિવસે કહ્યું. તે દિવસે શ્રીગોકુલનાથજીએ શ્રીનાથજીને વસંત ખેલાવ્યા અને ગુલાખનાં કુલની મંડલી થઈ આસપાસ કેલા માધુરીની લતાનો કુંજ થયો મુકુટનો શૃંગાર થયો. તે વખતે આ ધમાર ગાઇ. “ સદા વસંત રહે વૃંદાવન, લતા લલા હુમહોલે ” એ રીતે શ્રીજી વસ્ત્રભુજાની સેવાની ઇચ્છા રાખે છે.

એક વખત શ્રીગુસાંઈજી શ્રીદ્વારિકા પધાર્યા તે સેવાકને રસ્તે થઈને પધાર્યા ત્યાં એક સિંહાડ ત્રમનું સ્થલ બહુ સુંદર જોઈને શ્રીગુસાંઈજીએ આમા હરિવંશજીને આજ્ઞા કરી આ સ્થલમાં કેલ્યાએક કાળ પછી શ્રીનાથજી મિચ્છાએ. પણ અમારા હતાં તે

શ્રીગિરિરાજ મુકીને પધારસે નહિ. ત્યારે શ્રીગુસાંઈજીએ બે દિવસ ત્યાંહાં મુકામ રાખ્યો, પછી રાણા શ્રીઉદયસિંહજી દર્શન કરવા આવ્યા તેમણે સો મોહાર અને એક ગામ ભેટ કર્યું. ત્યારે શ્રીગુસાંઈજીએ પ્રસાદી વસ્ત્ર સમાધાનમાં આપ્યું તેનું અલણ કરી દંડવત્ કર્યા અને પોતાને ઘેર ગયા, પછી તેમની રાણીએ દર્શન કરવા આવી તેમાં મીરાંબાઈ રાણીજીની ઠીકરી મુખ્ય તે પણ દર્શન કરવા આવી અને રાણાજીના કુંવરની રાણી અજબકુંવરી હતી તેણે શ્રીગુસાંઈજી પાસે ધ્વજસંબંધ કરાવ્યો તેને શ્રીગુસાંઈજીનાં દર્શનથી સ્વરૂપાસક્તિ થઈ, ત્યારે શ્રીગુસાંઈજીએ દ્વારિકા પધારવાની ઇચ્છા કરી ત્યારે તેને મૂર્છા આવી ત્યારે શ્રીગુસાંઈજીએ આજ્ઞા કરી કે અમારે એવી રહેવું ન અને શ્રીજી તને નિત્ય દર્શન દેશે, એ રીતે આજ્ઞા કરી શ્રીગુસાંઈજી શ્રીદ્વારિકા પધાર્યાં.

ત્યાર પછી શ્રીજી શ્રીગિરિરાજથી મેવાડ પધારીને અજબકુંવરીને નિત્ય દર્શન દે અને તેની સાથે ચોપડ ખેલી પછી શ્રીગિરિરાજ પધારે. એક દિવસ અજબકુંવરીએ શ્રીજીને વિનંતી કરી આપને આવતાં જતાં પરિશ્રમ થાય છે તેથી મેવાડમાં ધિરાજને તો મને નિત્ય દર્શન થાય ” ત્યારે શ્રીજીએ આજ્ઞા કરી ત્યાંહાં સુધી શ્રીગુસાંઈજી ભૂતલ ઉપર ધિરાજે છે ત્યાંહાં સુધી તો હું શ્રીગિરિરાજને છાડીને નહિ આવું. પછી મેવાડમાં અવશ્ય આવીશ, અને ઘણાં વર્ષ સુધી ધિરાજશ. ત્યારે ફરી શ્રીગુસાંઈજી પોતાના કુળમાં પ્રગટ થઈ અને જાજમાં પ્રધરાવશે ત્યારે જાજમાં પધારીશ અને ફરિ ઘણાં વર્ષ સુધી શ્રીગિરિરાજ ઉપર કીડ કરીશ શ્રીનાથજી આ આજ્ઞા કરીને શ્રીગિરિરાજ પધાર્યાં.

કેટલાએક ઘણ પછી શ્રીજીને મેવાડ પધારવાની વાત યાદ

આવી ત્યારે આપે વિચાર્યું જે મેવાડ તો અવશ્ય પધારવું. અને શ્રી આચાર્યજીએ તો શ્રીગિરિરાજ ઉપર પાટ ખેસારયા છે તેથી ધાગું કરીને વલ્લભકુલ ઉદાવશે નહીં માટે જ્ઞેરાવરીથી ઉઠવા સાર કાઠક^૧ અસુ-
રને પ્રેરણા કરવી જે મને ઉઠાવી દે ” એક વખત શ્રીવલ્લભજી મહારાજને સ્વપ્ન થયું જે શ્રીજી શ્રીગિરિરાજ ઉપરથી ઉડીને બીજે કોઈ દેશ પધાર્યા છે.

ત્યારે શયન આરતિ થયા પછી સઘળા સેવક ઘેર જાય ત્યારે એક મ્લેચ્છ આવે તે ડાઠીથી જગમોહન તથા કમળચોકાક કાંડે. એ રીતે આર વર્ષ સુધી તેણે ડાઠીથી મંદિર કાંડયું પરંતુ કાંઈને ખબર ન પડી યોગ બળથી આકાશ માર્ગે થઈને આવે અને એજ માર્ગે થઈને જાય. એક દિવસ શ્રીગોવર્ધનનાથજી તેના ઉપર પ્રસન્ન થયા. પોતાના બંટામાંથી લઈને જે પ્રસાદી બીડાં તેને આપ્યાં અને આજ્ઞા કરી કે મેં તને આવનવર્ષ તું રાજ્ય દીધું; તું મને શ્રીગિરિરાજથી ઉઠાવી દે અને આજ પછી મારા મંદિરમાં તું આવીશ નહિં, મહારૂં મંદિર તો શ્રીગિરિરાજમાં ગુપ્ત થઈ જશે, ત્યારે તું ત્યાં મરસીદ કરાવી દંડવત્ કયા કરજે, આગળ અંદર આવીશ નહિં. આ આજ્ઞા સાંભ-
ળાને યવન આગરે ગયો શ્રીજીની આજ્ઞાથી તેણે પ્રબળ (મહોદુ) રાજ્ય કર્યું.

ત્યારે તે દેશાધિપતીએ એક હલકારો એક દિવસ શ્રીજી દ્વાર મોકલ્યો તે હલકારે આવીને શ્રીવિકૃલરાયજીના પુત્ર શ્રીગોવિંદજી હતા તેમને કહ્યું અને કીકત તો શ્રીગિરિધારીજીના પુત્ર શ્રીદાઉજી

૧ અસુર, મ્લેચ્છ દેશાધિપતિ અને યવન અર્થાત્ પાદશાહ ઔરંગઝેબ.

હતા તે વર્ષ પંદરના પાલક હતા શ્રીગિરિધારીજીના નાના ભાઈ શ્રીગોવિંદજી હતા તે શ્રીજીને ત્યાંનો અધિકાર કરતા. તેથી હલકારે તેમને કહ્યું દેસાધિપતિએ કહ્યું છે કે શ્રીગોકુલના કુટીરોને કહો જે હમને કાંઈ કરામત ખતાવો નહીં તો અમારા દેશમાંથી ઉઠી જાઓ. ત્યારે શ્રીગોવિંદજીએ શ્રીજીથી પૂછ્યું જે દેસાધિપતિએ કરામત માગી છે, આ મારગમાં તો આપની કૃપાજ કરામત છે; છતાં જે આપ આજ્ઞા કરો તો તેને કરામત (ચમત્કાર) ખતાવું ત્યારે શ્રીજીએ કાંઈ ઉત્તર આપ્યો નહીં. ત્યારે શ્રીગોવિંદજીને બહુ ચિંતા થઈ અને વિચાર કર્યો કે શ્રીજીની આજ્ઞા વિના તો કાંઈ ચમત્કાર ખતાવાય નહીં અને ખતાવ્યા વિના આંહી સ્થિતિ થાય નહીં તેથી હવે શા ઉપાય કરવો.

તે શ્રીગિરિધારીજીને શ્રીનાથજીએ આજ્ઞા કરી જે શ્રીગોવિંદજી ચિંતા કરે છે તેમને સ્મરણ કરે છે તેમને તમે દર્શન દઈને અમારું મેવાડ પધારવાનું વૃત્તાંત કહો. ત્યારે શ્રીગિરિધારીજીએ અર્ધરાત્રનું સમયે શ્રીગોવિંદજીને પાસે આવીને દર્શન દીધાં, ત્યારે શ્રીગોવિંદજીએ એક ચોટી બિછાવી દીધી તે ઉપર આપ બિરાજ્યા, ત્યાં પ્રથમ તો એક શ્લોક નવરત્નનો કહ્યો.

ચિંતા ક્વાપિ ન કાર્યા, નિવેદિતાત્મભિઃ કદાપીતિ ॥

ભગવાનપિ પુષ્ટિસ્થો ન કરિષ્યતિ લૌકિકીંચ ગતિં ॥૧॥

પછી આ આજ્ઞા કરી જે શ્રીજીની એવી ઇચ્છા છે કે મહાં ગુપ્ત દીડા કરશે અને શ્રીઆચાર્યજીએ શ્રીજીની જન્મપત્રિકા ખનાવી અને શ્રીગોપાલ નામ ધર્યું તેથી ગાયોની રક્ષા કરવા પધારશે, આ શ્લોક તો મિશ્ર અર્થાત્ નિમિત્ત માત્ર છે, પ્રથમના વૈષ્ણવોનો જેમનો મનો-

રથ પૂર્ણ નથી થયો ત્યહાં તેમનો મનોરથ સિદ્ધ કરવાને શ્રીજી પધારશે, તેથી રથ સિદ્ધ કરો કાલે સર્વસિદ્ધા ત્રયોદશી છે, તેથી એક ઘડી દિવસ પાછલો રહે તે સમયે શ્રીજી વિજય કરશે, તેથી ખીજો ચમત્કાર કાંઈ દેખાડવો નહીં. જેવી ઇચ્છા હોય તેમ કરવું, જ્યાં જ્યાં આપ ઇચ્છા કરી પધારે તેજ અનુસાર ચાલ્યા કરો, અને ખુલા બાજુ મહાદેવ મસાલ લઈને આપના રથની આગળ ચાલશે, તે રાત્રે તો આગરા સુધી પધારશે, પછી આગળ દિવસના પધારશે, જેવડા ડેરા માર્ગમાં જેઈએ તે મંગાવો અને જે ઇચ્છા હશે તે ગંગાબાઈને આજ્ઞા કરશે તે તમે ગંગાબાઈને પૂછી લીધા કરજો. અને વ્રજવાસિઓ સ્પર્શ કરશે અને ગાળો દેશે ત્યારે રથ ચાલશે, તેમજ જ્યારે વ્રજવાસિઓ ગાળો દેશે ત્યારે શ્રીજી ઉઠશે, એમ આજ્ઞા કરી શ્રીગિરિધારીજી શ્રીજી પાસે શય્યા મંદિરમાં પધાર્યાં.

સવારે રાજભોગ આરતી વેળાસર થઈ. રથને તૈયાર કરાવી અને શૃંગાર કરી રથ સિદ્ધ કર્યો અને ખરાસના બળદ રથમાં બેતરી દોડતી શિકા ઉપર લાવીને રથ ઉભો રાખ્યો. ત્યાર પછી મિસ્તરીને બોલાવી સઘળા ઉપચાર કરાવ્યા અને શ્રીગોવિન્દજી તથા શ્રીબાળકૃષ્ણજી અને શ્રીવલ્લભજી ત્રણે ભાઈઓએ મળીને સાંજાંગ દંડવત કરી વિનતિ કરી અને સઘળા શ્રીગોસ્વામી બાળકો અને સર્વ સેવક મળીને રથ ઉપર પધરાવે તો પણ આપ ઉઠે નહીં, ત્યારે વ્રજવાસિઓને બોલાવ્યા, જ્યારે વ્રજવાસિઓએ આવીને ગાળો આપીને કહ્યું કે ઉઠીશ કે નહીં આમ તેમ, કેમ આંહી મ્હેમજી કનેજ બધાઓનાં માથાં કપાવીશ. આ વાત સાંભળી શ્રીજી અત્યંત હસ્યા અને પ્રસન્ન થઈ આસનથી તરત ઉડ્યા અને રથમાં આવીને બિરાજ્યા. મિતિ આસો સુદી ૧૫ શુક્રવાર સંવત્ ૧૭૨૬ (ગુજરાતી ૧૭૨૫)

ના પાછલે પોહોરે શ્રીવલ્લભજી મહારાજે પણો સિદ્ધ કરાવ્યો અને આરોગાવ્યો પછી રથ હાક્યો તે ચાલે નહીં ત્યારે સર્વ શ્રીગોસ્વામી બાળકોએ વિનંતી કરી ત્યારે શ્રીજીએ આજ્ઞા કરી કે “ ગંગાબાઈને ગાડીમાં બેસાડીને સાથે લઈ ચાલો રથની પાછળ ગાડી ચાલી આવે” ત્યારે ગંગાબાઈને તત્કાળ લઈ આવ્યા તેમની ગાડી શ્રીજીના રથ પાછળ પાછળ ચાલે જ્યાં રથ અટકે ત્યાં સઘળા સાથે મળીને ગંગાબાઈને પૂછે ત્યારે સઘળું વૃત્તાંત ગંગાબાઈ કહે; એ રીતે એક રાત્રમાં આગરે પધાર્યા. બુઢા બાપુ મહાદેવે આગળ પ્રકાશ કરતે પધરાવ્યા; આગરામાં આપની હવેલી હતી ત્યાં પધાર્યા.

ગિરિરાજ ઉપર બે જળધરિયા શ્રીજીના સેવક જળ ભરતા. તે જ સમયે દેશાધિપતિનો મિસ્તરી મંદિર પાડવાને આવ્યો તે વખતે તેની સાથે ૨૦૦ મ્લેચ્છ હતા, તેઓને તે જળધરિયાઓએ સિંહ-પોરની અંદર આવવા ન દીધા ને લલ્યા; ને સઘળા મ્લેચ્છોને માર્યા અને મિસ્તરીને છોડી દીધો કે જે જઈને ખબર કરશે અને બીજા મ્લેચ્છોને લાવશે તો તેને મારીશું! એવો તેમને આવેશ આવ્યો હતો કે હાથમાં તલવાર લઈ સિંહપોર ઉપર છ મહિના સુધી ઉભા રહી શકે. પરંતુ તેમને ભૂખ કે તરસ બાધા ન કરે; તેમણે દોઢ મહિના સુધી મંદિર પાડવા ન દીધું. પછી બીજો મિસ્તરી ૧૭ વખત પાંચસો સાતસો મ્લેચ્છો લઈને આવ્યો, પરંતુ તે બંને ભાઈઓએ સઘળાઓને મારી નાંખ્યા; ત્યારે દેશાધિપતિએ વજરને હુકમ કર્યો ત્યારે તે વજર પોતાની સાથે ઘણા મ્લેચ્છ લઈને ચડ્યો, ત્યારે શ્રીજીએ વિચાર્યું જે આ બંને ભાઈઓમાં એવો આવેશ આવ્યો છે કે સઘળા મ્લેચ્છોને મારશે તેથી એમને દર્શન દેવું; ત્યારે આગરેથી પધારીને સિંહપોર ઉપર તે બંને ભાઈઓને દર્શન

દીધાં; અને આજ્ઞા કરી કે “ તમારામાંતો શ્રીગિરિધારીજીએ એવો આવેશ ધર્યો છે જે બધા મ્લેચ્છોને મારી નાખે પરંતુ મહારી ઇચ્છા નથી. હમણાં મેં જ્યાં ત્યાં ભક્તોને વચન દીધાં છે તેથી પ્રથમ તે તે સ્થળોમાં જઈશ, તે ભક્તોના મનોરથ સિદ્ધ કરી કાર્પ એક કાળે વ્રજમાં પધારીશ ત્યારે સધળું કાર્ય થશે, તમે મહારી લીલામાં આવો, યુદ્ધ ન કરો. ” એમ કહી શ્રીનાથજી આગરે પધાર્યા.”

પછી શ્રીજીની ઇચ્છાથી તે બન્નેની દિવ્યદષ્ટી થઈ ત્યારે બન્ને જણાએએ સંપૂર્ણ શ્રીગિરિરાજ રત્નમય જોયો અને શ્રીગિરિરાજમાં અનેક મંદિરો રત્નમય જોયાં. તેમાં આ મંદિર પણ રત્નમય દીઠું અને શ્રીગિરિરાજમાં લીન થતું દીઠું અને બહારનો દરવાજો જ્યાં નગરખાનું કેહેવાય છે ત્યાં એક મસીદ દીડી, ત્યાં મ્લેચ્છ દીઠો તે પોતાની ડાઠી વતી મંદિર ઝાડ્યા કરે; જ્યારે તેઓ બન્ને ભાઈએને શ્રીજીની ઇચ્છાનું સંપૂર્ણ જ્ઞાન થયું ત્યારે શસ્ત્ર ફેંકી દીધાં અને લૌકિક શરીરને છોડીને શ્રીજીની લીલામાં પ્રાપ્ત થયા ! એ બન્ને ભાઈઓ પૈકી એકનું નામ સેવા અને બીજાનું સભા હતું.

ત્યાર પછી અઢારમી વાર સુતાર અને મિસ્તરી પાદશાહના નવાબની ફેજ સાથે લઇને શ્રીગિરિરાજ આવ્યા અને જોયું તો શ્રીજીનું મંદિર તો ક્યાંય દેખાય નહીં, ત્યારે ત્યાં મસીદ બનાવી ચાલ્યા ગયા.

શ્રીનાથજી જ્યારે શ્રીગિરિરાજથી આગરામાં પધાર્યા ત્યારે પાછત્રી ઇ ઘડી રાત્ર રહી હતી. દરવાજા સધળા ખુલા જોયા. ચોખીવાળા સધળા નિદ્રાવશ હતા, તેથી કાઠને બખર પડી નહીં સામેજ શ્રીનાથજી આપની હવેલીમાં પધાર્યા. આપ રથમાંથી ઉતરી હવેલીમાં એક સ્થળ હતું ત્યાં બિરાજ્યા અને આજ્ઞા કરી જે અહિં અન્નકુટ ઉત્સવ કરીને આગળ ચાલશું. જે સમયે શ્રીજી આગરામાં પધાર્યા

પર શ્રીગોવર્ધનનાથજીના પ્રાકટ્યની વાર્તા.

તે સમયે દેશાધિપતિ કાંકરાના બિહાનામાં પોતાની મસીદમાં સુતો હતો, ત્યાં શ્રીનાથજીએ જઈને તેની પીડમાં એક લાત મારી અને સ્વપ્નમાં આજ્ઞા કરી જે ‘આજ હું આગરામાં આવ્યો છું તું અમારું થું કરી શકે છે. હુંજ મહારી ઇચ્છાથી ઉઠ્યો છું.’ ત્યારે મ્લેચ્છ જાગી ઉઠ્યો પણ શ્રીજીને દોષે નહીં પીડમાં લાત મારી તેથી ચરણ-કમળનું ચિન્હ ઉપસી આવ્યું તે દીઠું જ્યાં સુધી જીવ્યો ત્યાં સુધી ચિન્હ રહ્યું પરંતુ કાંઈને કહ્યું નહીં. મનની વાત મનમાંજ રાખતો. શ્રીજીનું આરાધન સદા કરતો જે રોટી જવની અને ભાજીનું શાક ખાતો પથારી ઉપર સૂતો એવી તપસ્યા શ્રીજીનાં દર્શન માટે કરતો હતો. આ વખતે શ્રીગોવિન્દજી યાંને બાર્ધ સહિત શ્રીજીની સંગે પધાર્યા ત્યારે શ્રીનવનિતપ્રિયજી શ્રીગોકુળમાં બિરાજતા હતા ત્યાં તેમને પધરાવવા સારું મનુષ્ય મોકલ્યાં અને આજ્ઞા કરી જે “શ્રીદાઉજી મહારાજને તથા વહુ બેટીઓને પધરાવીને આગરે તેડી લાવો અને મુખિયા ભીતરિયા વિકૃલ દુવેજીને કહી આવો કે તમે શ્રીનવનીત-પ્રિયજીને પધરાવીને આગરે આવો.” પછી વિકૃલ દુવેજીએ સ્નાન કરિ શાંખનાદ કરિ શ્રીનવનીતપ્રિયજીને જગાવ્યા, તે સમયે રાત્રિ પ્રહર ગઈ હતી અને શ્રીનવનિતપ્રિયજી આપ નિદ્રામાં હતા તે સમયે દુવે-જીએ શ્રીનવનીતપ્રિયજીની પાસે બહુ વિનતી કરી પરંતુ જાગ્યા નહી ત્યારે હાથથી પકડી પધરાવવા લાગ્યા તો પણ શ્રીનવનીતપ્રિયજી ન ઉઠ્યા ત્યારે દુવેજીએ જાણ્યું જે આપની ઇચ્છા ઉઠવાની નથી. હવે તો સવારે વાત. એમ કહીને ચોકમાં રાત્રિના સૂઈ રહ્યા, ત્યારે ઘડી ચાર રાત્રિ રહી તે સમયે ફરી શુદ્ધ સ્નાન કરી અપરસમાં કાંઈક સામગ્રી સિદ્ધ કરી, પછી શ્રીનવનીતપ્રિયજીને જગાડ્યા ત્યારે જાગ્યા. કાંઈ એક મંગળ ભોગ ધરીને ફરી શૃંગાર ભોગ ધરી આ-

નામાં પધરાવ્યા, ત્યારે બે ચાર ભીતરીઆ અને જળધરિઆ સાથે
હતા તેમની સાથે દુવેજીએ મ્યાનો ઉડાવ્યો. અને આંગરે પધરાવ્યા
રસ્તામાં પોહોર દીવસ ચડે ગૌધાટ પોહોવ્યા ! પછી શ્રીગુસાંઈજીના
તૃતીય પુત્ર શ્રીબાળકૃષ્ણજી તેમના પૌત્ર શ્રીવજરાયજી તેમને શ્રીનવ-
નીતપ્રિયનું પ્રથમ વરદાન થયું હતું “ જે એક દિવસ રાજભોગ તારા
હાથથી આરોગીશ ” એવી આજ્ઞા થઈ હતી તેનો પ્રકાર લખીએ છીએ;—
શ્રીગુસાંઈજીના વખતમાં એવી રીત હતી કે જ્યારે શ્રીનવ-
નીતપ્રિયજી પોઢે ત્યારે સઘળા શ્રીગોસ્વામી બાળકો તથા ભીતરિઆ
બાહર આવે, ત્યાર પછી સાતે બાળકોનાં ધરની વહુ બેટી ચરણસ્પર્શ
કરે. તે શ્રીબાળકૃષ્ણજીના પુત્ર શ્રીપીતાંબરજી તેમનાં વહુજી તેમણે
સઘળાએથી પાછળ ચરણસ્પર્શ કર્યા ત્યારે શ્રીનવનીતપ્રિયજીએ તેમને
આજ્ઞા કરી “ હું ત્હારે ઘેર ચાલીશ ” ત્યારે ચોળામાં છુપાવીને
શ્રીનવનીતપ્રિયજીને પોતાને ઘેર પધરાવી લઈ ગયાં. તે ચાર પહોર
રાત્રિ તેમને ઘેર બિરાજ્યા, જ્યારે ચાર ઘડી શેષ રાત્રિ રહી ત્યારે
વહુજીને શ્રીનવનીતપ્રિયજીએ આજ્ઞા કરી જે હવે મને શ્રીગુસાંઈજીના
ઘરમાં પધરાવી આવો. જે શ્રીગિરિધારીજી મને મંદિરમાં નહિ દેખે
તો ખેદ કરશે, તે વખતે શ્રીગિરિધારીજી તથા શ્રીગોકુળનાથજી શ્રી-
નવનીતપ્રિયજીને જગાડવાને પધાર્યા ત્યારે શય્યા ઉપર શ્રીનવનીત-
પ્રિયજીને ન દીઠા ત્યારે બન્ને લાઇએએ પોતપોતામાં કહ્યું જે આ
શું ? ત્યારે શ્રીગિરિધારીજીએ આજ્ઞા કરી કાંઈ એક કારણ છે. શ્રી
ગુસાંઈજીએ હમારા ઉપર શ્રીનવનીતપ્રિયજીને પધરાવ્યા છે તે બીજે
ક્યાંય પધારશે નહિ. એમ કહીને બન્ને લાઇ આપની ડાળ તિબ્બા-
રીમાં બિરાજ્યા અને શ્રીગુસાંઈજીનું ધ્યાન પણ હૃદયમાં કરે છે. હવે
અહીં શ્રીનવનીતપ્રિયજીએ શ્રીવહુજીને ફરી આજ્ઞા કરી હમને શીઘ

લઈ ચાલે ત્યારે શ્રીવહુજીએ ફરી શ્રીનવનીતપ્રિયજીને વિતતી કરી જે મહારાજ હમારે ઘેર રાજભોગ આરોગીને પધારે ત્યારે શ્રીનવનીતપ્રિયજીએ ના કહી અને શ્રીમુખથી આજ્ઞા કરી કે “ આગળ કોઈ દિવસ પછી તારા લાલજી વ્રજરાયજીના હાથનો રાજભોગ એક દિવસ આરોગીશ હમણાં મને શય્યા ઉપર પધરાવીને તું ચાલી આવ. તને કોઈ દેખશે નહીં. ” ત્યારે શ્રીવહુજીએ એમજ કર્યું. શ્રીનવનીતપ્રિયજીને મંદિરમાં લઈ જઈ શય્યા ઉપર પધરાવીને આપ આપને ઘેર ગયાં ત્યાર પછી શ્રીગિરિધરજીએ મંદિરમાં જઈને શ્રીનવનીતપ્રિયજીને જગાડ્યા. અને મંગલાભોગ ધર્યો.

એ વરદાન શ્રીવ્રજરાયજીને યાદ હતું તે આગરે શ્રીનવનીતપ્રિયજીને પધારતા જાણીને મધ્યમાં ગૌધાટની ઉપર રસોઈ રાજભોગ સિદ્ધ કરી રાખી અને આપ મારગના વચમાં ઉભા રહ્યા. તે શ્રીનવનીતપ્રિયજી ભુખ્યા છે, તે રાજભોગ મેં કરી રાખ્યો છે તો હવે તો શ્રીનવનીતપ્રિયજી રાજભોગ આરોગીને પધારશે. પછી તે સ્થલ ઉપર શ્રીનવનીતપ્રિયજીને પધરાવી લાવ્યા અને ત્યાં રાજભોગ લાવી ધર્યો. શ્રીનવનીતપ્રિયજી ભોગ સારી રીતે આરોગ્યા ત્યારે રાજભોગ સરાવવાનો સમય થયો ત્યારે શ્રીવ્રજરાયજી તો શ્રીયમુનાજી પોતાનાં મનુષ્યોને લઈને પધાર્યા ત્યાર પછી દુવેજીએ શ્રીનવનીતપ્રિયજીને ખીડાં આરોગાવી અને આચમન કરાવી શ્રીનવનીતપ્રિયજીને મ્યાનામાં પધરાવ્યા અને જલદી સવારી આગરે ચાલી તે પોહોરેક રાત્રિ ગયે શ્રીનાથજી જે હવેલીમાં ધિરાજતા હતા ત્યાં જઈ પોહોર્યા. ત્યાં શ્રીગોવિન્દજી, શ્રીખાળકૃષ્ણજી, શ્રીવલ્લભજી, શ્રીદાહિજી અને સમસ્ત વહુ બેટીઓનાં બેદયુક્ત ચિત્ત હતાં. તે શ્રીનવનીતપ્રિયજીનાં દર્શન કરિને અત્યંત પ્રમુન્ન થયાં અને શ્રીનવનીતપ્રિયજીને ઉત્પન ભોગ

અને શયન ભોગ કરીને શય્યા ઉપર પોઢાવ્યા. ત્યાર પછી શ્રીગો-
વિન્દજીએ દુવેજીને બોલાવી આજ્ઞા કરી તમે અમારા સર્વસ્વ શ્રીન-
વનીતપ્રિયજીને પધરાવી લાવ્યા તેથી તમે કાંઈ વરદાન માગો ત્યારે
દુવેજીએ વિનતી કરી “ જે મહારાજ અમારા વંશમાં શ્રીનાથજી અને
શ્રીનવનીતપ્રિયજીની સેવા ન છૂટે ’ આપે આજ્ઞા કરી કે એમજ થશે
અમારા વંશનો જે હશે તે તમારા વંશને પીડ દેશે નહિ.

અને હવે શ્રીગોવિન્દજીએ દેશાધિપતીના હલકારાએને આજ્ઞા
કરી જે “ જ્યહાં સુધી અમે અન્નકૂટનો ઉત્સવ આગરામાં કરિએ
ત્યાંસુધી તમે પાતશાહને ખખર કરશોમાં ” એએ હલકારા સર્વ
આપના સેવક હતા, જ્યહાં સુધી અન્નકૂટનો ઉત્સવ થયો ત્યહાં સુધી
ખખર ન કરી, પછી ગુપ્ત અન્નકૂટ થયો ભાતને ઠેકાણે ખીલ
(ધાણી) કરીને ધરી અને સમયાનુસાર યતકિંચિત્ પકવાન તથા
સામગ્રી સઘળા થઈ અને ગુપ્ત શ્રીગોવર્ધન પૂજા કરી આ પ્રમાણે
વિધિપૂર્વક અન્નકૂટ થયો.

અન્નકૂટ થયા પછી શ્રીનાથજીએ ગંગાબાહને આજ્ઞા કરી “ હવે
અમે હંડોતીધાર ઉપર ચાલીશું માટે આજેજ તૈયારી કરજો ” ત્યારે
ગંગાબાહએ શ્રીગોવિન્દજી મહારાજને કહ્યું શ્રીજીને રથમાં પધરાવો
ત્યારે શ્રીગોવિન્દજીએ શ્રીનાથજીને રથમાં પધરાવ્યા અને હંડોતીધાટ
ઉપર ચાલ્યા રાજભોગ આરતી કરીને વિજય કર્યો ત્યારે દરવાજાના
મ્લેચ્છ દ્વારપાળ બેઠા હતા તેમણે કાંઈ દેખ્યું નહીં, આંધળા થઈ
ગયા, એ રીતે ફરતાં મજલ ઉપર ધડી છ દિવસ રહ્યો ત્યારે પહોંચ્યા.
ત્યહાં મુકામ કર્યો ને ત્યહાં ઉત્થાપનથી શયન સુધીની સેવા થઈ
પછી શ્રીજી સુખથી પોઢ્યા.

બીજે દિવસે હલકારાઓએ પાદશાહને ખબર આપી કે “સાહેબ ગિરિરાજની જે દેવ ઉઠ્યા હતા તે રાત્રિના એક હવેલીમાં તેમનો મુકામ થયો. સવારમાં ફરિ શી ખબર કે ક્યાં ગયા તે કાંઈ ખબર પડતી નથી.” આ સાંભળીને પાદશાહે કહ્યું જે એજ હવેલીમાં તેમને ખબર કઈ રીતથી. ત્યારે તેઓ હલકારાઓએ કહ્યું જે સાહેબ તે હવેલીને આસપાસ પાતળ દુના ઘણાજ વિખરેલા પડ્યા છે, અને પરનાળાનું પાણી ઘણુંજ ચાલ્યું છે, તેથી જણાય છે જે ગોકુળવાળાઓવિના આટલું પાણીનું અને દુના પાતળનું ખરચ બીજાઓમાં થતું નથી. આ સાંભળી પાદશાહ પોતાના મનમાં હસ્યો અને તે હલકારાઓને કહ્યું જે તેમને આગરામાં આવે ઘણા દિવસ થયા અને આજ તેમને ચાલે પણ ત્રણ દિવસ થયા જે સમયે આગરામાં આવ્યા હતા તેજ વખત મેં જાણ્યું પણ હું શું એમનો દુશમન છું. મને તો હુકમ કર્યો તે મેં કરી આપ્યું હવે એમની ઈચ્છા હોય ત્યાં ખેલે. તમે કાંઈને કહેશોમાં જે મૂકાં સાંભળશે તો પાછળ જશે. એ મુકાં પાદશાહદ્વારા દેવતાઓ પાસે કરામત માગતો તે જ્યારે કરામત મળતી નહી ત્યારે તે પોતે જઈ દેવતાઓને ખંડિત કરતો પાંચસો મ્લેચ્છ તેની સાથે રહેતા અને જ્યારે તેણે આ વાત સાંભળી જે ગિરિરાજના દેવ દડોતીધાર સુધી ગયા ત્યારે તે ઘણા મ્લેચ્છ સાથે લઈને પાછળ ચાલ્યો ત્યારે પાદશાહે ના કહી જે ફરીર સાહેબ તમે જાઓ માં એ દેવ કરામતી છે. આપના શોખથી કહ્યા છે. મેં હિમ્મત્યા નથી. આ સાંભળીને તે મ્લેચ્છે પાદશાહનું કહ્યું ન માન્યું તે શ્રીજીની પાછળ એ તુરક ગયો. તે દિવસ શ્રીજીનો રથ ચંપલ નદીને પાર ઉતર્યો અને એક પોહોર દિવસ રહ્યો ત્યાં રથ અટક્યો ત્યારે શ્રીગોવિંદજીની પ્રેરણાથી ગંગાઆઈએ શ્રીજીને પુછ્યું

જે બાપા શી ઇચ્છા છે ત્યારે શ્રીજીએ કહ્યું જે ઉત્થાપન કરો આજ
 હમે ચંબલના તીર ઉપર રહીશું. એટલામાંજ તે તુરક ચંબલના
 સામા તીર ઉપર આવી ઉભો રહ્યો અને શ્રીગોવિન્દજી તો ઉત્થાપ-
 નની તૈયારી કરાવતા હતા. તે મ્લેચ્છોને દેખીને ચિત્તમાં ઉદ્વેગ થયો
 ત્યારે ગંગાબાદને કહ્યું જે શ્રીનાથજીને પૂછો જે પાર મ્લેચ્છ આગ્યા
 છે. ઉત્થાપનની શી આજ્ઞા છે ? ત્યારે ગંગાબાદએ શ્રીનાથજીને એમજ
 પુછ્યું ત્યારે શ્રીનાથજીએ કહ્યું કે ઉત્થાપન જલદી કરો તમને મ્લે-
 ચ્છોનો શો ભય છે. જે આવશે તેને હમે સમજી લઈશું. ત્યારે શંખનાદ
 થયો. સઘળાએ નિઃશંક થઈને સેવા કરવા લાગ્યા. અને યવન પાર ઉભા
 હતા તેમણે શ્રીગોવર્ધનનાથજીનો રથ દેખ્યો તે મ્લેચ્છો પર્વત જેવો દેખ્યો
 અને શ્રીનાથજીની સાથે મનુષ્યો હતાં તે મ્લેચ્છો મ્લેચ્છો સિંહ દીધ. મારું-
 મનું સ્વરૂપ કાઠનું ન દીધું ત્યારે સઘળાએને સિંહાદિક જાણને તેઓ
 મ્લેચ્છ પોત પોતામાં વાતો કરવા લાગ્યા જે આ તો સઘળા સિંહજી
 દેખાય છે એનામાં કાઈ માણસ તો નજરે દેખાતું નથી ! અને વગ-
 વાંસી પોતપોતામાં બોલે તે એ મ્લેચ્છોને સિંહના સરખી ગર્જના
 સંભળાય ત્યારે એક બીજામાં કહેવા લાગ્યા જે આ હામેથી જલદી
 ભાગો, નહીં તો આ સિંહ ઘૂરકે છે તે આપણને ખાવાને માંડ
 ચાલ્યા આવશે એટલામાં જળધરિયા ચંબલ નદી ઉપર જળ ભર-
 વાને આગ્યા તથા વાસણ માંજનારા પાત્ર માંજવાને આગ્યા તેમને
 દેખીને એ મ્લેચ્છોએ કહ્યું જે આ સિંહો આપણને ખાવાને આવે
 છે તેથી હવે આંહીથી જલદીજ ભાગીને ચાલો નહીં તો સઘળાએને
 પ્રાદ જશે એમ કહીને ત્યાંથી તે સર્વ ભાગ્યા તે એવા ભયથી
 ભાગ્યા જે કાઠનાં વસ્ત્ર પડી ગયાં, કાઠના ઉપર કાઠ પડતા પડતા
 જેમ તેમ કરી એક રાત્રિમાં આગરે આગ્યા ત્યારે તે મુઠ્ઠાંએ પાદ-

શાહને કહ્યું જે તે દેવ મ્હોટા કરામતી છે હમે ખોતાનું શરીર અ-
ચાવી મુશ્કેલીથી નાશી આવ્યા હૈએ. આજ પછી તે દેવનું નામ નહિ
લઉં. ત્યારે પાદશાહે કહ્યું મેં તો તમને પેહેલાંજ ના કહી હતી જે
આ દેવ મ્હોટા કરામતી છે તમે તેમના ઉપર કેમ ચડી ગયા.
બીજે દિવસે શ્રીનાથજીએ ગંગાખાઈને એવી આજ્ઞા કરી કે
શ્રીગોવિન્દજીને કહો મને ફરી પાછો ચંબલ ઉતરાવીને કોટીધાર
ઉપર લઈ ચાલો પછી ત્યાં કૃષ્ણપુર ગામ છે ત્યાં શ્રીજી બિરાજ્યા.
એક સમય શ્રીગુસાંઈજીએ પ્રથમ જન્માટ્મીને દિવસ શ્રીખાળ-
કૃષ્ણજી ત્રીજા પુત્રને શ્રીયશોદાજીનો સ્વાંગ-ભેષ ધરાવ્યો હતો. તેમણે
શ્રીગોપુળમાં શ્રીનવનીતપ્રિયજીનાં મંદિરમાં નંદમહોત્સવને દિવસે બહુ
ભાવવૃદ્ધ થઈને શ્રીખાળકૃષ્ણજીએ શ્રીનવનીતપ્રિયજીનું પાલનું બુલાવ્યું
અને આ કીર્તનની તુક ગાઈ “ બહૂર લગ્ય જનનો ગોદ અસ્તન
ચલે ચુચાઈ । તુમ બ્રજરાનીકે લાલા ” તે સમયે શ્રીખાળકૃષ્ણજીનાં
સ્તનમાંથી દૂધની ધારા ચાલી તે વખતે શ્રીનવનીતપ્રિયજીને પારણા-
માંથી ગોદમાં લીધા ! ત્યારે શ્રીગુસાંઈજીએ હાથ પકડીને શ્રીનવની-
તપ્રિયજીને પાછા પારણામાં પધરાવ્યા અને એવું જાણ્યું જે શ્રીખાળ
કૃષ્ણજી ભાવવૃદ્ધ બહુ થયા છે એમનામાં શ્રીમાતૃચરણનો આવેશ
આવ્યો છે ત્યારે શ્રીગુસાંઈજીએ બહુ પ્રસન્ન થઈને કહ્યું “ કાંઈએક
વરદાન માગો ” ત્યારે શ્રીખાળકૃષ્ણજીએ વરદાન માગ્યું જે મહારાજ
મને પ્રતિ જન્માટ્મી આવેજ આવેશ રહે અને કાંઈ એક દિવસ
શ્રીનાથજીની સેવાની પ્રાર્થના છે ” ત્યારે શ્રીગુસાંઈજીએ આજ્ઞા કરી
જે દરેક જન્માટ્મી તમને એવેજ આવેશ રહેશે અને શ્રીનાથજીની
સેવામાં તે શ્રીગિરિધરજીનો અધિકાર રહેશે કેમ જે શ્રીનાથજીએ
શ્રીગિરિધરજીનો હાથ પકડ્યો છે અને આગળ કાંઈએક કાળ પછી

શ્રીનાથજી દેશાંતર પધારશે ત્યારે તમારા પૌત્રના પુત્ર શ્રીવજ્રરાયજી સત્તાવીશ દિવસ શ્રીનાથજીની સેવા કરશે પછી અઠ્ઠાવીસમે દિવસે શ્રીગિરિધરજીના વંશમાં શ્રીગોવિન્દજી થશે તે પાછી છોડવી લેશે આ વરદાન શ્રીબાળકૃષ્ણજીને શ્રીગુસાંઈજીએ દીધું હતું.

તે શ્રીબાળકૃષ્ણજીના પુત્ર શ્રીપીતાંબરજી થયા તેમના શ્રીસ્વામ-
જી થયા તેમના શ્રીવજ્રરાયજી થયા તે શ્રીવજ્રરાયજી પાદશાહની સાથે ઘણું રહેતા. તે એક દિવસ પાદશાહ પ્રસન્ન થયો ત્યારે કહ્યું “કે શ્રીવજ્રરાય તમે કાંઈ માગો તમે મ્હારી ચાકરી ધણી કરી છે ચાર વરસ તમને મ્હારી પાસે રહેતાં થયાં છે. ત્યારે શ્રીવજ્રરાયજીએ કહ્યું જે શ્રીગિરિરાજથી દેવ ઉઠ્યા છે. તેમની સેવા હું કરું ત્યારે પાદશાહે ના કરી જે હમેશાંથી ચાલ્યા આવે છે તેઓજ કરશે અને તમે મને ઘણું રિઝાવ્યો છે તેથી મ્હારું વચન પણ ખાલી ગયું ન જઈએ તેથી તમે સાથે જાપતો લઈને જ્યાં તે હોય ત્યાં જાઓ ત્યાં જઈને એક મહિનો રહેજો વધારે તો રહી નહિં શકા પાદશાહનો જાપતો લઈને શ્રીવજ્રરાયજી દેડાતીધાર આવ્યા ત્યારે કૃષ્ણપુરીમાં શ્રીનાથજી ધિરાજતા હતા.

શ્રીવજ્રરાયજીને આવ્યા જાણીને શ્રીનાથજીએ ગંગાપાઈને આજ્ઞા કરી તમે શ્રીગોવિન્દજીને કહો જે તમે સર્વ કુટુંબ તથા સર્વ મનુષ્ય હમારા સેવકાને સઘલાઓને લઈને અહીંથી દશ ગાઉ ઉપર એક ગામ છે ત્યાં એક મ્હોટો પહાડ છે ત્યાં જઈને એક મહીના સુધી ધિરાજો સઘલાઓ સાથે ઈલાં શ્રીવજ્રરાયજી આવ્યા છે, એમને પાદશાહનો હુકમ થયો છે તેથી તે સત્તાવીશ દિવસ સેવા કરશે અને પ્રાચીન શ્રીગુસાંઈજીનું પણ વરદાન છે તેથી અઠ્ઠાવીસમે દિવસ તમે આવીને શ્રીવજ્રરાયજીને શીખ દેજો અને મ્હારી સેવા તમે કરજો.

આ વાત ગંગાપાર્શ્વે શ્રીગોવિન્દજીને કહી જે શ્રીદેવદમન કર્તુ અકર્તુ અન્યથા કર્તુ સમર્થ છે તેથી એમની ઈચ્છા હોય તે આપણે કરવી. પ્રથમ શ્રીગુસાંદજીએ પણ છ માસના વિયોગનો અનુભવ કર્યો છે આપણને તો સત્તાવીસજ દિવસનો વિયોગ દીધા છે તેથી જે શ્રીનાથજીની આજ્ઞા છે તેજ આપણને કર્તાવ્ય છે.

આ વાત સાંભળી શ્રીગોવિન્દજીએ વિચાર કર્યો જે શ્રીઆચાર્યજીનું પણ આ વાક્ય છે.

बिवेकस्तु हरिः सर्व, निजेच्छातः करिष्यति ॥

प्रार्थितं वा ततः किं स्मात् स्वाम्यभिप्राय संशयात् ॥

તેથી હવે શ્રીનાથજીને પ્રાર્થના ન કરવી અને શ્રીવજ્રરાયનું આમર્થ્ય શું છે જે હમારી મામે આવીને શ્રીજીની સેવા કરે પણ શ્રીગુસાંદજીનું પ્રાર્થન વરદાન છે તેથી સત્તાવીસ દિવસ સેવા કરશે અને અઠ્ઠાવીસમે દિવસે અમે આવીને શ્રીવજ્રરાયજીને કાઠીશું અને અમે સેવા કરીશું. પછી શ્રીગોવિન્દજી કુટુંબ અને સર્વ મનુષ્યોને સાથે એક પહાડમાં જઈ બિરાજ્યા ત્યારે ગંગાપાર્શ્વે શ્રીજી ત્યાં નિત્ય દર્શન દેતા અને જેમ વજ્રલક્ષ્મીને અંતર્ધાન લીલામાં વિયોગ થયો ત્યારે જોજ કરીને શ્રીભગવાનને વનવેલીથી પૂછતાં તેમજ શ્રીગોવિન્દજીએ શ્રીનાથજીને ગામ ગામમાં પૂછ્યા, એક એ જલધરીઆ તથા પાત્ર માંજવાવાલા તો શ્રીજીની પાસે રહ્યા અને બાપી સંવલ્લાએ શ્રીગોવિન્દજીની પાસે હતા જ્યાં સુધી શ્રીવજ્રરાયજીએ શ્રીનાથજીની સેવા કરી ત્યાંસુધી શ્રીગોવિન્દજીએ ફલાહાર લીધા, અન્ન છોડી દીધું અને જ્યારે પ્રાતઃકાલ થાય ત્યારે આપ યોગીને વેશ ધારણ કરે, મૃગછાંડા વાધાંજર એઢે અને અવધુત વેશ ધરે.

શરીરમાં ભસ્મ-લગાવીને એક રોડ નામે દરજી શ્રીનાથજીનો હતો તે સારંગી સુંદર વગાડતો તેને એલો બનાવ્યો અને અવધુતને વેશ કર્યો અને આપ ગુરૂ બન્યા તેને સાથે લઈને સારંગી વગાડવે અને સર્વ મળીને ગાય.

॥ રાગ આસાવરી ॥

વસે વનમાલી આલી કિસવિધિ પાડ્યે ।

एसी जिय आवै जैसें जागी व्हैके जाइये ॥ १ ॥

આ પદને બંને મળીને સારંગીની સાથે ગાય એ રીતે જાણી બંધને અજાણ થઈને ઘર ઘરમાં પૂછતા કર્યા. સઘળાઓથી એમ કહે અમારો એક છોકરો ખાવાઈ ગયો છે તેને તમે ક્યાંઈ દેખ્યો હોય તો બતાવો. એ રીતે વિરલથી વિકળ દશામાં શ્રીગોવિન્દજી શ્રીનાથજીને સત્તાવીસ દિવસ પર્યન્ત શોધતા કર્યા પરંતુ કાઈએ આ ભેદ જાણ્યો નહી.

ત્યારે અઠ્ઠાવીસમો દિવસ આવ્યો ત્યારે શ્રીગોવિન્દજી અને રોડ દરજી બંને કૃષ્ણપુરના તળાવ ઉપર આવી બેઠા તે સમય શ્રીજીને રાજભોગ આવ્યો હતો તેથી જળધરીઆ બંને સખડીના હાંડા માંજવાને તલાવ ઉપર આવ્યા હતા તેમણે શ્રીગોવિન્દજીને જોયા, પણ ઓળખ્યા નહી. યોગીનો વેશ હતો તેથી ઓળખ્યા નહી. તેઓ પાત્ર માંજવા લાગ્યા એટલે બંનેમાંથી એક વજવાસિએ બીજા વજવાસિને કહ્યું સાંભળ લાઇ શ્રીવિઠ્ઠલરાયજીના વંશમાં કાઈ એવો મહા જ્ઞાની જે આ શ્રીવજરાયજીને કાઢે અને પોતાનું ધર સંભાળે શ્રીવિઠ્ઠલરાયજીના ચાર પુત્ર થયા તેઓમાં શ્રીગિરિધરજી તો મહોટાજી

મદ્ થયા અને શ્રીગોવિન્દજી પણ મ્હોટા મદ્ છે પણ આ વખતે
 કાણ જાણે ક્યહાં ગયા. નહીં તે હમણાં આ વખતે આવે તે
 શ્રીવજ્રરાયજીની પાસે ફેળ તે છે નહીં જે લડશે હાથ પકડી તન્ત
 કાઢિ મુકે. આ વાત સાંભળાને શ્રીગોવિન્દજીએ તે જળધરીઆને
 પાસે આવીને પુછ્યું કે હમને તું શ્રીનાથજી ખતાવ, ક્યહાં ધિરાજે
 છે, મ્હારું નામ શ્રીગોવિન્દજી છે એમ કહીને પોતાનો ચોગીનો વંશ
 તે દૂર કર્યો અને ઘોતી ઉપરના પેહેરી અપરસમાં થઈ એક કટારી
 કમરમાં છુપાવી. ઉપરનામાં હાંધી લીધી અને સાથે તે જળધરિઆને
 લીધો, પાછળ પાછળ ચાલ્યા ગયા એટલામાં માળા બોલી ને શ્રીવ-
 જરાયજીએ ઝારી ભરી આચમન કરાવ્યું તે પછી સર્વ સેવાથી પે-
 હોથી રાજભોગ આરતી સિદ્ધ કરવાને તત્પર થયા. એટલામાં અક-
 સ્માત્ શ્રીગોવિન્દજીએ આવીને એક હાથથી કમરમાંથી કટારી કાઢીને
 શ્રીવજ્રરાયજીને ખતાવી અને આજ્ઞા કરી કે હમારી અને તમારી
 બન્ને જણુઓની યાદવાચથી શ્રીનાથજીની પાસે થશે, ત્યારે ત્રીજો
 કાષ્ટ આરતી કરશે, તમે ધણા દિવસ સુધી આરતી કરી હવે તમે
 અહીંથી પોતાનું શરીર લઈને નીસરી જાઓ, નહિં તે આ કટા-
 રીથી તમારું પેટ ચીરીશ, પછી પોતાના પેટમાં મારીશ, તમને સેવા
 કરવા નહીં દઉં, સેવા તે શ્રીદાઉજી કરશે, તે શ્રીગોવિન્દજી મ્હોટા
 પ્રખળ હતા તેથી શ્રીવજ્રરાયજીની એવી ધમકી સાંભળી શ્રીવજ્રરાયજી
 તે ધણું બીન્યા, થરથર કાંપવા લાગ્યા અને હાથ જોડી દીધા.
 આંખમાં આંસુ આવી ગયાં, અને વિનતી કરવા લાગી ગયા જે મને
 મારો માં; હું આ વખતેજ નીસરી જઈશ. તમે શ્રીનાથજીને સંભાળી
 લ્યો. એમ કહીને શ્રીવજ્રરાયજી ત્યાંથી ચાલ્યા તે આગરે આવ્યા
 તે પાદશાહને મળ્યા સુવર્ગી વાત સંભળાવી ત્યારે પાદશાહે કહ્યું, જે

આજ પછી કરી જશે માં. હવે શ્રીગોવિન્દજીએ પોતાનું કુટુંબ શ્રીદાઉજી તથા વહુ બેટી સર્વ પરિવાર બોલાવી લીધો અને શ્રીનાથજીનાં ચરણ સ્પર્શ કરીને સર્વનાં ચિત્ત બહુ પ્રસન્ન થયાં અને શ્રીનાથજી પોતાના સઘળા સમુદાયને દેખીને બહુ પ્રસન્ન થયા. આટલા દિવસ શ્રીવજ્રરાયજીએ સેવા કરી પણ શ્રીનાથજીએ સુખ ન માન્યું અને જે દિવસે શ્રીગોવિન્દજી શ્રી બાળકૃષ્ણજી તથા શ્રીવલ્લભજી તથા શ્રીદાઉજી એ સઘળાઓએ મળીને શૃંગાર કર્યો તે દિવસ શ્રીનાથજીએ બહુ અલૌકિકપણાંથી દર્શન દીધાં.

આ રીતે શ્રીનાથજીએ પ્રથમ ચાતુર્માસ દંડોતધારમાં કર્યું. મહોટા મહોટા પલાડોને દેખીને શ્રીજી બહુ પ્રસન્ન થયા અને કહ્યું કે આ દેશ બહુ સુંદર છે, પણ હવે અહીંથી ચાલો. આ રીતે ગંગાબાધને આજ્ઞા કરી. ત્યારે રથમાં બિરાજીને ત્યહાંથી ચાલ્યા. શ્રી ગોવિન્દજી ત્રણ લાઈ હતા એક લાઈ તો ડેરા લઈને આગળ ચાલે તે ત્યહાં જઈને ડેરા ઉભો કરે અને રસોંયા બાળભોગિયા અને જલધારઆઓને સાથે લઈ જાય ત્યહાં આગળ જઈ સર્વ ઉત્થાપનની તૈયાર કરાવી રાખે શ્રીનાથજી રાજભોગ આરતી કરીને ચાલે તે જ્યારે ઘડી ૭ દિવસ રહે ત્યારે ડેરાઓમાં દાખલ થઈ જાય ત્યારે તરત શ્રીજી પોઠે અને સવારે પ્રભાતમાંજ મંગલા, શૃંગાર, ગ્વાલ, અને રાજભોગ પર્યંત સેવા કરી સર્વ કાઈ મહાપ્રસાદ લઈને બીજે દિવસે બીજા ડેરા ઉપર ચાલે અને એક લાઈ શ્રીજીની સાથે ચાલતા. શ્રી ગોવિન્દજી તો શ્રીજીના રથની આગળ ઘોડાઉપર ચઢીને ચાલતા અને શ્રીબાળકૃષ્ણજી રથની પાછલ ઘોડા ઉપર ચઢીને ચાલતા. પાંચે હથિ-ચાર બાંધી, કવચ પહેરી, અલમસ્ત રૂપથી ચાલતા. રસ્તામાં કાઈ રાજા પ્રજા શ્રીજીનાં દર્શનની વિનતી કરે તેને શ્રીગોવિન્દજી આજ્ઞા કરે

જે શ્રીનાથજી તે શ્રીગિરિરાજની કંદરાઓમાં બિરાજે છે. આ રથમાં તે અમારો વસ્તુભાવ છે, એમ કહે. પણ દર્શન કોઈને ન કરાવે સંવત્ ૧૭૨૬ આશો સુદી ૧૫ શુક્રવાર અશ્વિની નક્ષત્રને દિવસ શ્રીનાથજી શ્રીગિરિરાજથી ઉઠ્યા તે સંવત્ ૧૭૨૮ ફાગણ વદી ૯ શનિશ્વર વાર સ્વાતિ નક્ષત્રમાં સિંહાડમાં પહોંચ્યા ત્યાં પાટ બેઠા. ત્યાંસુધી વચમાં અઢી વર્ષ સુધી માર્ગમાં જ્યાં ત્યાં રથમાંજ બિરાજ્યા, ત્યાંસુધી રસોઈ કરવાની સેવા તથા સામગ્રી અને શાકની સેવા શ્રીવલ્લભજી મહારાજે પોતાના હાથથી કરી, અને મેદો પિસવાની સેવા પણ શ્રીવલ્લભજી મહારાજે કરી અને અનસખડી બાળભોગની તથા દૂધધરની સેવા પોતાના હાથથી શ્રીબાળકૃષ્ણજી તથા સર્વ વહુ બેટિઓ મળીને કરતાં. સો ગાય સાથે રહેતી તેનું દૂધ દહીં અને માંખણ સમ્રણું સંગમાંજ રહેતું.

પછી દંડોતધારથી શ્રીગોવર્ધનનાથજી કોટા ખુંદી પધાર્યા. ત્યાં અનિરૂદ્ધસિંહ હાડા ખુંદીના રાજા હતા તે દર્શન કરવા આવ્યા. વૈષ્ણવ બાણી શ્રીગોવિન્દજી મહારાજે તેમને દર્શન કરાવ્યાં. ત્યારે તે રાજાએ વિનતી કરી જે શ્રીનાથજીથી વિનતી કરો મારા મુલકમાં બિરાજે. આ કોટા ખુંદીના મુલકમાં સુંદર જગ્યા છે, તે શ્રીજીની હાજરીમાં પાંચ હજાર તરવાર હાડાઓની છે, જે મહા મહેચ્છ આંવશે તે અમે લડીશું. ત્યારે શ્રીગોવિન્દજીએ આજ્ઞા કરી જે તમારી આવી વૈષ્ણવતા છે તે અહીંજ સારી જગ્યા બંધને બિરાજશે. પછી ઈચ્છા થશે ત્યાં પધારશે, સદા બિરાજવાનું તે અહીં નહીં થાય. કેમ જે તમારી ફેજ થોડી છે. ત્યારે કૃષ્ણવિલાસ નામનું કોટાનાં મુલકમાં એક સ્થળ હતું ત્યાં પદ્મશિખા છે, ત્યાં શ્રીનાથજી ચાતુર્માસ બિરાજ્યા.

એ ચાતુર્માસ વીત્યા પછી શ્રીજી પુષ્કરજી થઈને જ્ઞેષ્ઠપુર પધાર્યાં. રસ્તામાં જ્યારે પુષ્કરજીની નજીક થઈને રથ નિકળ્યો ત્યારે ત્યાં રથ અટક્યો, ત્યારે શ્રીગોવિન્દજીએ ગંગાખાઈને કહ્યું તમે શ્રીજીને પુછો રથ કેમ અટક્યો. આપની શી ઇચ્છા છે, ત્યારે ગંગાખાઈએ બીતર જઈને શ્રીનાથજીને પુછ્યું, મીઠાં લઉં! રથ કેમ અટકાવી રાખ્યો છે. ત્યારે શ્રીજીએ આજ્ઞા કરી જે અહીંથી પાસે એક સરોવર છે એમાં કમળ ફુલ્યાં છે તેની મને સુગંધી આવે છે તે કમળ ત્યાંથી જવદી જઈને લઈ આવે. માત્ર રથમાં ધરો ત્યારે તે કમળની સુગંધી લઈને હું આગળ ચાલીશ. જ્યાં મહારી ઇચ્છા હશે ત્યાં પધારીશ. ત્યારે એ ચાર વજવારી ત્યાંથી ચાલ્યા તે પુષ્કરજી આવ્યા ત્યાં ચાવીને કમળ ઘણાં પુલ્યાં હતાં તે ફુલ્યાં કમળમાંથી રાતાં તથા સફેદ તથા ખીજાં સર્વપ્રકૃષ્ટિત હતાં તે સર્વ લઈને કમળનાં પાનમાંજ ધરી વેગથી શ્રીગોવર્ધનનાથજીના રથની પાસે આવી ઉભા રહ્યા, ત્યારે તે કમળ લઈ શ્રીગોવિન્દજી મહારાજે શ્રીનાથજીને અંગીકાર કરાવ્યાં. શ્રીજીની આજ્ઞાથી તે કમળ આવ્યાં હતાં તેથી શ્રીજીને તે કમળ ખુબુ પ્રિય હતાં તેથી શ્રીબાલકૃષ્ણજી અને શ્રીવિઠ્ઠલજીએ પણ શ્રીનાથજીને કમલ અંગીકાર કરાવ્યાં અને શ્રીદાઉજી મહારાજ તે બાલક હતા તેમને પણ શ્રીગોવિન્દજી મહારાજે બોલાવી શ્રીનાથજીને કમળનાં ફુલ અંગીકાર કરાવ્યાં અને વહુજી તથા જેટીજી આદિ સર્વ જે ગોસ્વામી બાળકો હતાં તેમનાં કમળ પણ શ્રીનાથજીએ અંગીકાર કર્યાં.

કૃષ્ણગદના રાજા રૂપસિંહજી ભલા ભગવદીય હતા તે શ્રીદીક્ષિ- તજી (અર્થાત્ શ્રી વિઠ્ઠલેશ્વર દીક્ષિત) ના સેવક હતા, તેમણે દેશાધિપતિની લડાઈમાં યુદ્ધ કરીને દેહ છોડી તે સમય એક દુગદુગી હીરા જ્વલિત હતી તે એક નાઈ ખવાસ પાસે હતો તેને આખી અને કહ્યું જે આ

દુઃખગી તું લઈ જઈને શ્રીગિરિરાજ ઉપર શ્રીનાથજી ગિરાજે છે તેમને ભેટ કરી આવ. ત્યારે તેણે શ્રીનાથજીની પાસે જઈને તે હીરાની દુઃખગી ભેટ કરી અને રાજભોગ આરતીનાં દર્શન કરીને નીચે ઉતર્યો. તેણે દડોતી શિલાના ઉપર રાજ રૂપસિંહજીનું સ્વરૂપ દીકું તે પીતાંબર પીળું પહેર્યું હતું, કેસરી ઉપરણો ઓઢ્યો હતો, તિલક મુદ્રા કરી હતી, અને ભગવત તેજ સહિત સ્વરૂપ હતું એમનું લૌકિક શરીર તો રણમાં છૂટ્યું અને અલૌકિક શરીર ધરીને શ્રીજીના મંદિરમાં પધાર્યા તે જતાં તે સધળાઓએ દીકા પરંતુ નીસરતા કાઠએ ન દીકા ત્યારે સધળાઓએ કહ્યું કે રાજ રૂપસિંહજીએ શ્રીજીની લીલામાં પ્રવેશ કર્યો. તે રાજ રૂપસિંહજીના પુત્ર માનસિંહજી કૃષ્ણગઢના રાજ થયા તે વખતમાં જે સમય શ્રીજી રથમાં ગિરાજને કૃષ્ણગઢના મુલકમાં પધાર્યાનું તેણે સાંભળ્યું જે વ્રજના દાકાર શ્રીનાથજી મહારા દેશમાં પધાર્યા છે તે હમારા પરમ ઇષ્ટદેવ છે એમનાં દર્શન કીધા વિના મહારે જળપાન કરવું પણ ઉચિત નથી. ત્યારે તે શ્રીજીનાં દર્શન કરવાને આવ્યા તે ઉજડમાં જ્યાં મહોટું ખાખરાનું વન હતું ત્યાં એક અજમિતિ નામનું ગામ ઉજડ હતું ત્યાં તળાવ બહુ સુંદર હતું અને નદી તથા ઝરણાં પર્વતનાં વેહેતાં હતાં ત્યાં શ્રીજીનો રથ ઉભો રહ્યો હતો. ત્યાં આવીને રાજ માનસિંહજીએ શ્રીજીનાં દર્શન કર્યા તેને વૈષ્ણવ જાણીને શ્રીગોવિંદજીએ દર્શન કરાવ્યાં ત્યારે તેણે વિનતી કરી જે મહારાજ અગદ તો મ્હેં જાણશે પણ ગુપ્ત આપ મહારા મુલકમાં ગિરાજે તો હું સેવામાં તત્પર છું. શ્રીગોવિંદજીએ શ્રીજીને પ્રજાવ્યું ત્યારે શ્રીજીએ આજ્ઞા કરી કે આ પર્વત બહુ રમણિક છે, ખાખરાનાં વૃક્ષ ઘણાં છે અને કેસુ વૃક્ષાં છે તેથી વસંત-ઋતુ અહીં કરીશ. તે મહી આગળ ચાલીશ પછી ડાબ ઉત્સવ ત્યાંજ

કર્મો અને વસંત ઋતુ તથા થોડીક શ્રીષ્ઠઋતુ પણ ત્યાં ખિરાજ્યા તે પછી આગળ મારવાડ પધાર્યા.

જોધપુરથી આગળ વળના મારગમાં વીસળપુર નામે એક ગામ છે ત્યાં એક વૈરાગી ગુરૂ અને એલો રહેતા હતા, જ્યારે પહેલાં શ્રીજી શ્રીગિરિરાજ ઉપર ખિરાજતા હતા ત્યારે ત્યાંથી ગંગાસ્નાન કરવાને તે જાનને ગુરૂ એલો ગયા હતા. તે શ્રીગંગાજી નહાઈને જ્યારે શ્રીગિરિરાજ આવ્યા ત્યારે ગુરૂએ તે શ્રીગિરિરાજ ઉપર જઈને શ્રીજીનાં દર્શન કર્યા અને એલાએ તે પોતે શ્રીભાગવત ગ્રંથ ભણ્યો હતો તથા આ શ્લોક ભણીને

કૃષ્ણસ્ત્વન્યતમં રૂપં, ગોપવિશ્રમ્ભણં ગતઃ ।

શૈલોડસ્મીતિ બ્રુવન્ભૂરિ, ચલિમાદ દ્વૃહદ્વપુઃ ॥૧॥

(માં સ્કંં ૧૦ અં ૨૪ શ્લોં ૩૫.)

એવો વિચાર કરવા લાગ્યો જે શ્રીભાગવતમાં શ્રીગિરિરાજ પણ ભગવદ્વપ વર્ણન કર્યો છે તે એના ઉપર હું પણ કેમ મુકું. અટલામાં દર્શન કરીને તેનો ગુરૂ આવ્યો તેણે અત્યંત શ્રીજીનાં દર્શનની યાચા કરી અને કહ્યું જે શ્રીનાથજી અત્યંત સુંદર છે, ત્યારે તે એલો આ વાત સાંભળી દર્શન કરવા ગયો તે શ્રીગિરિરાજ સુધી તે ગયો પણ ઉપર પણ દેવામાં તેને ઘણો ખંદ આવે અને શ્રીજીનાં દર્શન પણ મનમાં વસ્વા કરે અને ઘણીજ ઉત્સુકતા થાય એ રીતે ત્રણ દીવસ સુધી મનમાં વિચાર કરતે તે જાનને ગુરૂ એલા શ્રીગિરિરાજમાં રહ્યા અને શ્રીગિરિરાજની પરિક્રમા કરી તે એલાને શ્રીજીનાં દર્શન ન થયાં તેથી તેના ચિત્તમાં અત્યંત ખેદ રહ્યો કાઈ કાળ પછી એ ગુરૂ તે હરિશરણુ થયો અને એ એલો વીસળપુરમાં

મહાન થયો અને ત્યાં વીસલપુરમાં રહ્યો ત્યારે એ વૈરાગીને શ્રીજીએ
સ્વપ્નમાં ચેતાવ્યું કે જેનાં દર્શન માટે તું ખંદ કરે છે તે શ્રીડાકુરજી
હુંજ છું અને કાલે તારા ગામની પાદરમાંથી રથ નિકળશે ત્યારે તું
રથને આવીને પકડજે અને શ્રીગુસાંધજીથી વિનતી કરજે જે મને
દર્શન કરાવે. જો તને શ્રીગુસાંધજી દર્શનની ના કરે તો તું મહારો
શૂંગાર બતાવી દેજે કેહેજે કે શ્વેત પાગ અને શ્વેત પિછારાંતા શૂંગાર
છે અને શ્રીજી આ રથમાં નિશ્ચય ધિરાજે છે તેથી મને અવશ્ય
દર્શન કરાવે. ત્યારે તને શ્રીગુસાંધજી દર્શન કરાવશે. અને તું એક
પાટિયું રાજભાગ સાંઝે બનાવરાવી તેને સંગ લઈ મારા રથની આ-
ગળ લાવી ધરજે એ પાટિયા ઉપર નિત્ય રાજભાગ આવશે. આ
પ્રકારે સ્વપ્નમાં શ્રીજીએ તે વૈરાગીને આજ્ઞા કરી ત્યારે તે વૈરાગી
પ્રાતઃકાલમાં ઉઠી એક મિસ્તરીને બોલાવી લાવ્યો અને કહ્યું જે મહારી
પન્ચમ ભેંસ છે તેમાંથી એક ભેંસ સરસ હોય તે તું લેજે પણ
હમણાંજ એક પાટિયું બનાવી લાવ, ત્યારે તે મિસ્તરીએ એક પહો-
રમાં બનાવી તૈયાર કરી તે વૈરાગીને લાવી આપ્યું તે વૈરાગી એ
પાટિયું લઈને રત્નામાં બેઠો. ત્યારે પાછલો પોહોર દિવસ રહ્યો
ત્યારે શ્રીગોવર્ધનનાથજીના રથનાં દર્શન થયાં તે રથની આગળજઈને
મારગની વચ્ચે તે વૈરાગી પડ્યો અને કહ્યું જે મને શ્રીનાથજીનાં
દર્શન કરાવશે તો હું મારગમાંથી ઉઠીશ ત્યારે સત્રજાઓએ જાણ્યું
જે કાઈ પાદશાહનો હલકારો છે તે કપટ કરીને પૂછે છે ત્યારે શ્રીગો-
વિન્દજીએ આજ્ઞા કીધી કે શ્રીનાથજી તો સદા શ્રીગિરિરાજની કંદરામાં
ધિરાજે છે અને આ રથમાં તો હમારો વસ્તુભાવ છે તેને હમે લઈ
જઈએ છીએ. ત્યારે તે વૈરાગીએ કહ્યું જે મને રાત્રિમાં શ્રીનાથજીએ
સ્વપ્નમાં આજ્ઞા કરીને કહ્યું છે કે મહારા રાજભાગને સાંઝે એક પાટિયું

બનાવીને તું લાવજે તે હું બનાવીને લાગ્યો છું. તે હ્યો અને મને
 શ્રીનાથજીનાં દર્શન કરાવે. શ્વેત પાગ અને શ્વેત પિછોરાનો શૃંગાર
 છે. આ વાત વૈરાગીની સાંભળી શ્રીગોવિન્દજીએ બાણ્યું જે આ ક્રોધ
 અનુભવી વૈષ્ણવ છે માટે આને તેા દર્શન કરાવવાં. ત્યારે સઘલાએએ
 કહ્યું આજ ઇલાં ઉત્થાપન થશે ત્યારે ત્યાં ડેરા કરાવ્યા અને ઉત્થા-
 પન થયા. હવે તે સમય એ વૈરાગીને દર્શન થયાં અને ખીજે દિવસ
 રાજભોગ આરતી પર્યંત તે ગામમાં બિરાજ્યા ત્યાર પછી ત્યાંથી
 ભેદપુરનો વિજય કર્યો તે પાટિયા ઉપર એક દિવસ તેા રાજભોગ
 આવ્યો અને ત્યારે શ્રીજીએ ત્યાંથી વિજય કર્યો ત્યારે તે પાટિ-
 યાને સઘલાએએ ત્યાંજ છોડી દીધું અને કહ્યું જે શ્રીજીને પાટિયાની
 શી કમતી છે, અને વૈરાગીનાં પાટિયાથી શું અટક્યું છે. તે મનોરથ
 કરી બનાવી લાગ્યો તેા એકવાર તેા રાજભોગ આરોગ્યા હવે એ
 અહીંજ છોડી ચાલે તેને વૈરાગી લઈ જશે એમ કહીને તે પાટિયાને
 છોડી દીધું અને જલદી ચાલ્યા. ફરી તે વૈરાગીએ ગામમાંથી આ-
 વાને તે સ્થળને જોયું તેા શ્રીજી પધારી નીમ્યાં અને તે પાટિયું
 ત્યાંજ છે ત્યારે તેા તે વૈરાગીતું ચિત્ત બહુ ઉદાસ થયું જે મને
 શ્રીનાથજીએ સ્વપ્નામાં આજ્ઞા કરી જે તું પાટિયું બનાવી લાવ તેા
 પણ અંગીકાર ન કર્યું તેા એતું કારણ શું હશે ? આ પ્રકારે ચિંતા
 કરતો તે વૈરાગી વૈષ્ણવ તે પાટિયાને ઉડાવી પોતાને ઘેર લઈ
 આવ્યો તેા જીને એક સુંદર ઉત્તમ સ્થળ હતું ત્યાં ધર્યું અને
 પોતાના મનમાં બેઠા બેઠા બેદ કરવા લાગ્યો. હવે વીસલપુરથી
 શ્રીનાથજીનો રથ ચાલ્યો તે રથ ત્રણ કોસ ઉપર જઈને અટક્યો.
 અને ત્યાંથી આગળ ચલાવવાના બહુ ઉપાય કર્યા પણ શ્રીજીનો
 રથ ચાલે નહી ત્યારે શ્રીગોવિન્દજીએ ગંગાબાદને આજ્ઞા કરી જે

તમે શ્રીનાથજીને પુછો આ ઉજડમાં એક કોશ સુધી કોઇ ગામ નથી અને જળ તથા છાયા પણ નથી અને અહીં જ આપે રથ અટકાવ્યો છે તેનું શું કારણ છે ? ત્યારે ગંગાખાઇએ શ્રીનાથજીને પુછ્યું “ જે ખલિહારીલાલ ! આ રથ કેમ અટક્યો, ચાલતો નથી ” ત્યારે શ્રીનાથજીએ આ આજ્ઞા કરી “ જે રાજભોગ ધરવામાં નિત્ય પાટિયાતું દુઃખ પડે છે તેથી મેં તે વૈરાગીને સ્વપ્નામાં આજ્ઞા કરીને પાટિયું ખનાવ્યું હતું તેા તેને આ લોકો ત્યહાંજ છોડી આવ્યા. હવે રાજભોગ શેના ઉપર ધરશે, માટે જ્યારે પાટિયુ આવશે ત્યારે ચાલીશ અને જ્યાં સુધી હું એક સ્થળ ઉપર જઈ સ્થિર થઈ નહીં ખેસું ત્યહાં સુધી એજ પાટિયા ઉપર નિત્ય રાજભોગ આવશે ” ત્યારે આ વાત ગંગાખાઇએ શ્રીગોવિન્દજીને કહી તે સાંભળીને શ્રીગોવિન્દજીએ પોતાના મનમાં ધણો પશ્ચાત્તાપ કર્યો અને તત્કાલ બે વ્રજવાસી ઘોડા ઉપર ચડાવી મોકલ્યા અને કહ્યું કે તે પાટિયું ત્યહાં પડ્યું હોય તેા જલદી લઈને આવો અને કોઇ ઉઠાવી લઈ ગયો હોય તેા જઈને તે વૈરાગીથી કહેજો જે તારાં મ્હોટાં ભાગ્ય છે જે તારા પાટિયાને સાક્ષાત્ શ્રીનાથજીએ અંગીકાર કર્યું હવે તું એક બીજું પાટિયું ખનાવીને હમને આપ અને જે તે પહેલું પાટિયું તેં ઉઠાવી ધર્યું હોય તેા તેજ આપ. આ આજ્ઞા લઈને તે બન્ને વ્રજવાસી ત્યહાંથી ચાલ્યા તે ઘોડા દોડાવતા ચાલ્યા તે ઘડી દોહમાં તે સ્થલ ઉપર આવી પહોચ્યા. પાટિયું દીકું નહી ત્યારે તે વૈરાગીને જઈને સર્વ વૃત્તાંત કહ્યું ત્યારે વૈરાગીએ તે પાટિયું લઈ વ્રજવાસીઓને આપ્યું તેઓ તે લઈ ત્યહાંથી ચાલ્યા તે તરત તેટલાજ વખતમાં પાછા ત્યહાંજ આવ્યા અને તે પાટિયું શ્રીગોવિન્દજીને આપ્યું. તે એ પાટિયું શ્રીનાથજીની આજ્ઞાથી બન્યું હતું તેથી શ્રીગુ-

સાંદજીના સઘળા બાલકોએ તે પાટિયાનાં દર્શન કર્યાં અને તે પાટિયાનાં દર્શન કરી અને હાથ લગાડી સઘળાઓએ આંખોથી હાથ લગાડ્યા અને બહુ સારી રીતથી તેને રાખવા લાગ્યા. અને જ્યારે શ્રીજીની અસવારી થાય તે સમયે યાદ કરી લેવડાવી ચાલે તે જ્યાંસુધી મેવાડના મંદિરમાં સ્થિર થઈને બિરાજ્યા ત્યાંસુધી તેજ પાટિયું રાખ્યું અને શ્રીનાથજીનો નિત્ય રાજભોગ તેનીજ ઉપર આવતો. જ્યારે તે પાટિયું આવ્યું ત્યારે શ્રીજીનો રથ ત્યાંથી તરતજ ચાલ્યો, (આ પાટિયું હાલ પણ શ્રીનાથદ્વારમાં બિરાજે છે.)

ત્યાંથી ચાલ્યા તે જોધપુર પધાર્યા જોધપુરના રાજા જસવંત-સિંહજી કમાડિના પહાડમાં પોતાનું મોસાળ હતું ત્યાં ગયા હતાં અને એમના પ્રધાનાદિક સઘળા હતા તેઓ સઘળા શ્રીનાથજીનાં દર્શન સારું આવ્યા અને વિનતી કરી જે મહારાજ આઠ દિવસ ઇલાં બિરાજે તો હમે રાજાજીને વંચામણી લખાવિએ ત્યારે જોધ-પુરથી ત્રણ ગાઉ ઉપર ચાપાસેની ગામ છે ત્યાં એક કદબખંડી હતી, અને ચારેબા નામનું ગામ હતું, ત્યાં શ્રીજી ચાતુર્માસ બિરા-જ્યા. શ્રીજીએ શ્રીગિરિરાજથી ઉઠ્યા પછી ત્રણ ચાતુર્માસ મારગમાં કર્યા, તેમાં એક ચાતુર્માસ તો દંડોતીધારનાં કૃષ્ણપુરગામમાં કર્યો, બીજો ચાતુર્માસ કોટાના કૃષ્ણવિલાસમાં કર્યો, ત્રીજો ચાતુર્માસ જોધપુરની પાસે ચાપાસેનીમાં કર્યો અને ચોથો ચાતુર્માસ તો મેવાડમાં આ-પનાં મંદિરમાં કર્યો. અને સંવત ૧૭૨૬ આસો સુદી ૧૫ થી સંવત ૧૭૨૮ ના ફાગણ વસંત ૭ સુધી શ્રીજીએ વ્રજ અને મેવાડની વચમાં ભ્રમણ કર્યું તેમાં આટલા દેશ કૃતાર્થ થયા. હીંદ, દંડોતી-ધાર, ભુંદી કોટાનો દેશ, હુંદાર, મારવાડ, વાંસવાડો, ડુંગરપુર તથા

રાણપુરા એટલાની વચ્ચે ૨ વર્ષ ૪ મહિના ૭ દિવસ સુધી શ્રીજી આગ રથમાંજ બિરાજીને કર્યા.

અને ત્યાહાં સુધી આપ શ્રીનાથજી ચાતુર્માસ આપાસેનીમાં બિરાજ્યા ત્યાહાંસુધી શ્રીગોવિન્દજી ઉદયપુર પધારી રાણા શ્રીરાજસિંહજીને મળ્યા અને શ્રીજીનું મેવાડમાં બિરાજવાનું સમ્રાજ્ય વૃત્તાંત કહ્યું ત્યારે રાણા શ્રીરાજસિંહજીએ પોતાની માતા વૃદ્ધ હતાં તેને પુછ્યું જે વ્રજના ઠાકુર શ્રીનાથજી મ્લેચ્છના ઉપદ્રવથી ઉડ્યા છે તેમની બહીં આપનાં દેશમાં બિરાજવાની ઇચ્છા છે તે તમે કહો તો પધરાવીએ અને જાં હમારી ઉપર મ્લેચ્છ ચડી આવે ત્યારે હમારે શુ કરવું ? આ વાત સાંભળીને રાણીજીએ કહ્યું હે પુત્ર ! સાંભળો. પ્રથમ મીરાંબાઈ અને અજ્ઞાનકુંવરીમાદનાં ભાગ્યથી શ્રીજી આપ આપણા દેશમાં પધાર્યા છે. આપણાં એવાં ભાગ્ય ક્યહાં છે ? તેથી તમે જલદી શ્રીનાથજીને પધરાવો. હવે વિવ્રજન ન કરો અને જો પાદશાહ ચઢી આવશે તો તમે રજપૂત છો જમીન સાંકે જીવ છો છો, તો શ્રીકાકુરજીને અર્થે જીવ દેતાં શું વિશેષ છે. હવે શ્રીકાકુરજીને તરત પધરાવો. આ વાત સાંભળી રાણા શ્રીરાજસિંહજી પ્રસન્ન થયા અને શ્રીગોવિન્દજીને વિનંતી કરી જે મહારાજ શ્રીનાથજીને તરત પધરાવો ત્યારે શ્રીગોવિન્દજી પણ આપાસેની ગયા ત્યાહાં જઈને શ્રીનાથજીને વિનતી કરાવી ત્યારે શ્રીનાથજીની આજ્ઞા થઈ જે મેવાડ દેશ ચાલીશું. ચાતુર્માસ તો અહિં વ્યતીત થયું છે હવે અજ્ઞકુટ કરીને મેવાડ "ચાલીશું"

ત્યારપછી સંવત ૧૭૨૮ ના કાર્તિક સુદિ ૧૫ પૂર્ણમાસીના રોજ શ્રીજીએ મેવાડનો વિજય કર્યો. મારગમાં એક ગામ આવ્યું ત્યાહાં હિત્યાપન થયાં, અને સેન સુધી સમ્રાજી સેવા થઈ, ત્યાહાં એક તળાવ

હવે તેમાં જગ પુષ્કળ હતું, શ્રીજી તે દિવસે એ તલાવનું જ જગ આરોગ્યા. ત્યારપછી રાત્રિના રામય થયો ત્યારે તે તલાવની આસપાસ જગ જયકાર થવા લાગ્યો. તે જય જયકારનો શબ્દ શ્રીજીના સંગના સંપૂર્ણ માગુરોએ સાંભળ્યો. પરંતુ જય જયકાર કરવાવાલા દેખાય નહીં, ત્યારે સધળાએ મૂળી તે તલાવની પાસે જઈ જયજય જયકારનો ધ્વની થઈ રહ્યો હતો ત્યાં અટકળથી પુછ્યું જે તમે કાણ છો તે જય જયકાર કેમ કરો છો. ત્યારે કોઈએ આકાશ મારગથી જવાબ આપ્યો જે હમે આ તલાવમાં એક લાખ ભૂત રહ્યે છીએ, તે હવે વર્ષથી હમારી ગતિ કે મુક્તિ થતી નહોતી તે આજ શ્રીનાથજી આ તલાવનું જગ આરોગ્યા તેના પ્રભાવથી વૈકુંઠથી વિમાન આવ્યાં છે તે એમ કહે છે જે તમે આ તલાવમાં જેટલા પિશાચ છો તે સધળા દિવ્ય દેહ પરિ અને વિમાનમાં બેસીને વૈકુંઠ લોકમાં ચાલો, એ રીતે શ્રીવૈકુંઠનાથજીએ કહ્યું છે:—

અને હમેને વિમાન લઈને મોકલ્યા છે. કારણ આ તલાવનું જગ શ્રીનાથજી આરોગ્યા છે. તેથી હમે સધળા એક લાખ પિશાચ આ તલાવમાં રહ્યે છીએ તે આજ હમારી મુક્તિ થઈ ગઈ તેથી હમે સધળા શ્રીનાથજીની જયજય બોલતા જઈએ છીએ તેના આ જય-જય શબ્દ છે. આ વાત સાંભળી શ્રીગોવિન્દજીએ અને એમના સર્વ સંગવ્રાજાઓએ આશ્ચર્ય માન્યું એ રીતે અર્ધ રાત્રિથી આરંભી પ્રાતઃકાળ સુધી જયજયકાર થયો. ત્યાર પછી શ્રીનાથજીએ ત્યાં રાજભોગ આરોગીને વિજય કર્યો. એ રીતે દરેક ગામમાં મજલ કરી ૨૩ દિવસે સિદ્ધાડમાં ચરણ ધર્યાં. માર્ગમાં જયજય જયજય જેટલા દેશમાં ફર્યા ત્યાં ત્યાં ચરિત્ર તે આપે બહુ કર્યા પણ અહીં તે મુખ્ય ચરિત્ર લખ્યાં છે, સિદ્ધાડમાં એક પિપરના ઝાડની નીચે રથ

અટક્યો ત્યારે શ્રીજીને પુછ્યું, ત્યારે શ્રીજીએ આજ્ઞા કરી જે અજબ-
કુંવરીબાઈને રહેવાનું સ્થળ આ હતું, તેથી અહીં મહારં મંદિર
બનશે, અને હું અહીંજ રહીશ, શાશ્વતજનો મનોરથ તેા ઉદયપુરમાં
પધરાવવાનો છે પણ તે કાઈ કાળ પછી સિદ્ધ કરીશ, હમણાં તેા
અહીં અજબકુંવરીબાઈનાં સ્થળમાં મંદિર સિદ્ધ કરો. હું અહીં કેટ-
લાએક કાલસુધી બિરાજીશ. આ સ્થળ મને વ્રજના જેવું જણાય છે.
આ પર્વતો મને બહુ સોહામણા લાગે છે. અને સધળા શ્રીગુસાંઈજીના
બાબકો આપની બેઠક કરાવી લ્યો. ત્યારે શ્રીગોવિન્દજીએ તત્કાળ
મંદિરની તૈયારી કરાવી અને ગોપાળદાસ મિસ્તરીને આજ્ઞા કરી કે
“ ઉતાવળથી શ્રીજીનું મંદિર સિદ્ધ કરો. ઝાઝાં મનુષ્યો લગાડો કે
શીઘ્ર તૈયાર થાય ” પાહાણુ તેા આસપાસના પર્વતોના બહુ હતા અને
ચુનો નવો કરાવ્યો મંદિરનો પાયો પડ્યો ને મંદિર બનવા લાગ્યું,
કારખાનાં રાત્રિ દિવસ ચાલવા લાગ્યાં કરીગરો હજારો કામે લગાડી
મંદિર થોડાજ મહિનામાં સિદ્ધ કર્યું. સંવત ૧૭૨૮ ફાગણ વદી ૭
શનિવારને દિવસે શ્રીદામોદરજી મહારાજે (શ્રીદાઉજીએ) વેદોક્ત રીતથી
પુણ્યાહવાચન અને વારતુ પ્રતિષ્ઠા કરાવી શ્રીનાથજીને પાટ બેસાડ્યા.
તે દિવસથી શ્રીજી આપ મેવાડમાં સુખથી બિરાજ્યા અને રાજ
શ્રીદામોદરજી મહારાજનું થયું. નેગ, રીત અને સધળી પરનાબિકા
પ્રથમની હતી તે બંધાઈ ગઈ, ગાયોના વાડા સિદ્ધ થયા, તેમાં
સધળી ગાયો રહી. અને શ્રીદાઉજી મહારાજ શ્રીજીને સારી રીતે લાડ
લડવે ઉત્સવ મહોત્સવના શુંગાર સધળા આપજ કરે.

આ રીતે જ્યારે વર્ષ ચાર વ્યતીત થયાં ત્યારે મહાભલેચ્છે
હૃદયારાઓને પુછ્યું “ એ દેવ જે ગિરિરાજથી ઉઠ્યા હતા તે ધન
સુલભમાં જઈને વશ્યા. મહારાજ અમલમાં છે કે કાઈ રાજના અમ-

ક્રમાં છે ? ” ત્યારે હલકારાઓ મારવાડ તથા દુદાર તથા મેવાડમાં જ્યાં જ્યાં શ્રીજી પિરાજ્યા તે તે મુલકમાં ક્યાં અને નિશ્ચય કરીને આવ્યા. તેમણે આવી દેશધિપતિને કહ્યું જે રાણાજીના દેશમાં પિરાજે છે, અને રાણાજી હાથ જોડી રહે છે અને બહુ બંદગીમાં રહે છે. આ સાંભળી પાદશાહે કહ્યું જે મેંતો જાણ્યું હતું જે મહારાજ મુલકમાં રહેશે. જ્યાં જ્યાં ત્યાં મુલકતો મહારાજ છે. દરિયાના તીર સુધી. અને એ તો મહારો મુલક છોડી રાણાજીના મુલકમાં જઈને વસ્યા છે. તેથી હું રાણાજીને જઈને જ્ઞેષ્ઠશ. આ રીતે કહી પાદશાહે તૈયારી કરી તે કેટલાએક દિવસમાં મેવાડમાં આવી પહોંચ્યા ત્યારે રાણા શ્રીરાજસિંહજીએ પોતાનું સમ્રાજ્ય કુટુંબને મેવાડમાં મોકલી આપ્યું અને પોતે ચાળીસ હજાર શેજી નાહર મગરે આવી ડેરા કર્યા અને તેજ દિવસે પાદશાહે આવી રાજસાગર ઉપર ડેરા કર્યા. તે દિવસે શ્રીજીએ ગંગાઆઈને આજ્ઞા કરી જે શ્રીદેવજીને કહો કે એક વાટરા ગામ છે, ત્યાં વાટરાની નાળમાં એક બહુ રમણિક સ્થળ છે, ત્યાં અનેક જાતની વૃક્ષાવળી સેહેજે જ થાય છે, કેવડા, કેતકી, ચમેલી, રાયવેલ પણ સર્વ થાય છે. તે મગરો મારે અવશ્ય જોવો છે, અને તે પર્વતમાં એક ગુફા છે, એ ગુફામાં એક ઋષીશ્વર હજારો વર્ષથી તપસ્યા કરે છે. એના ચિત્તમાં એવી આકાંક્ષા છે જે શ્રીકૃષ્ણ મને આજ પર્વતમાં પધારી દર્શન દેશે ત્યારે હું આ દેહનો ત્યાગ કરીશ, ત્યાંસુધી ત્રાણ કપાલમાં ચડાવી રાખીશ જ્યાં કાળની ગમ્મ નથી. એ રીતે હજારો વર્ષથી તે ઋષીશ્વર બેઠા છે તેને દર્શન દેવા સારૂ તે મગરામાં મને લઈ ચાલે અને ત્રણ દિન ત્યાં રહીશું તે પછી ફરી આ મંદિરમાં આવી રહીશ ત્યાં સુધી પાદશાહ રાજસાગર ઉપર રહેશે ત્યાર પછી એ પાદશા-

હને ઉઠાડી દષશ. આ વાત જાણ્યાપછે શ્રીદાદિજી મહારાજને સઘળી કહી શ્રીદાદિજી મહારજ નહોટા પ્રતાપી હતા તેમણે રથ તરત સિદ્ધ કરાવ્યો. તેમાં શ્રીજી પિરાળ્યા તે વાટરા પધાર્યા, અને મગરાગ્યામાં જ્યાં વિમાન રાજ્ય લાગ્યા ત્યાં શ્રીજીની ઇચ્છાથી મારગ સિધ્ધ થઈ. તે વખતે ત્યાં ગાપડી આવે ત્યાં રૂનાં ગાદલાં શ્રીદાદિજી મહારાજ રથનામાં ફેરવે તે શ્રીજીના રથને ઇજ્જ ન આવે તે સાહે. એ વખતે તે વાત જાણી આપ પિરાળ્યા ગજભોગ શયનભોગ મધ્યમાં લગાડ્યા. એક દિવસ ભાગનાં કમાડ ખુલ્યાં તે સમય તે ગુડામાંથી નીકળી નીકળી દર્શન કરવા આવ્યો તેણે શ્રીજીનાં દર્શન કર્યાં. તે વખતે એ નીલકમળની માળા ગુંથીને લઈ આવ્યો તેણે તે માળામાં નીલકમળ ક્યાંય થતાંજ નથી પરંતુ દેવલોકમાં જાય છે. એ શ્રીગેશ્વરની દેવલોકપર્યટ ગતિ હતી ત્યાંથી નીલકમળ લઈ આવીને તેની માળા ગુંથીને સિદ્ધ કરી રાખી હતી જે શ્રીજી પધાર્યે તે દિવસ પહેરાવીશ. તે વેરાગીને બંધને શ્રીનાથજીએ આપની નિકટ બોલાવીને કહ્યું જે તમે માળા પહેરાવી છો ત્યારે તેણે માળા પહેરાવી અને એક ચંદનનો મૂડો સવાશેરનો હતો તે ભેટ કર્યો. તે ચંદન અસલ મલીઆગર હતું એક રતીબાર તેણીને સવામણુ તેણે ઉકાળી તેમાં નાંખે તો તેણે શીતળ થઈ જાય એવું તે ચંદન હતું તે મૂડો ભેટ કર્યો. અને હંડવત્ કરીને તેજ પર્વત ઉપર ચાલ્યો ગયો. ભગવત્ કૃપા થઈ એટલે વિષ્ણુના દૂત આવ્યા તે વિમાનમાં ખેસાડી અને વૈકુંઠમાં લઈ ગયા ત્યારે શ્રીજીએ શ્રીદાદિજીને આજ્ઞા કરી જે શ્રીજી ઋતુમાં ચંદનની કટારી થાય છે તેમાં થોડું થોડું આ મૂડામાંથી નિત્ય ધસવું જ્યાં સુધી આ મૂડો પાહોળ્યે ત્યાં સુધી તેમજ કરો.

ત્યાર પછી એક રાત્રિ તે પાદશાહના ડેરા રાજસાગર ઉપર રહ્યા, અને ખીજે દિવસે ખનાસ નદી ઉપર ખીમનોરમાં ડેરા કર્યા, અને ત્યાં હુકમ કર્યો કે એક મહિનો અહીં રહિયું માટે અહીં એક ખાગ તૈયાર કરાવો તે ખાગને તૈયાર બંધ હમે, ચાલિયું. આ વાત રાણાજીએ સાંભળી તેથી રાણાજી મનમાં બહુ ખીન્યા અને શ્રીજીની માનતા કરી. જે મહારાજ આ મ્લેચ્છ હમારા દેશમાંથી આવી જશે તે ગામની ભેટ કરીશ. રાત્રિને સમય વાટરામાં શ્રીજીએ ગંગાખાઈને આજ્ઞા કરી શ્રીદાઉજી મહારાજને કહ્યો જે કાલે સિંહાહના મંદિરમાં જઈને ઉત્થાપન ધરો અને પાદશાહ આજ ખીમનોરથી રાતે રાત નાશી જશે. તે દિવસ એક પોહાર રાત્રિ ગઈ તે સમય સિંહાહમાંના શ્રીજીના મંદિરમાંથી જગમોહનમાંથી ભમરાઓ મહોટા મહોટા કોટયાવધિ નિકળ્યા તેઓ સીધા ખીમનોરની તરફ ચાલ્યા અને પાદશાહની ફેજમાં ગયા તે એક એક માણસને તથા ઘેડા હાથીઓને લક્ષાવાધ જઈ લાગ્યા એ રીતે અકસ્માત બંધ સઘળાઓ ત્યાંથી નાહા. અને તેની સાથે ખાર લાખ ફેજ હતી તે ભમરાઓના કર-ખાના કરને લીધે મગરામાં જઈ વિખરી ગઈ, પાદશાહની બે બેમમ હતી તેમાંની એકનું નામ રંગીચંગી હતું દશ હજાર અસવાર તેની સાથે જુદા ચાલતા તે એ મગરાઓમાં ભૂલી પડીને રાણાજીની ફેજ નાહર મગરે પડી હતી તેમાં જઈ પહોચી ત્યારે રાણાજી શ્રીરાજ-સિંહજીએ આ વાત જાણી જે પાદશાહની બેમમ ભૂલી પડી છે, તે મારી ફેજમાં આવી છે. તેથી રાણાજી આપ બેમમ પાસે આવ્યા ત્યાં આવીને એ બેમમને મુજરો કર્યો અને કહ્યું જે તમે મહારી બહેન છો માટે તમે ત્યાં કહો ત્યાં પાદશાહની પાસે તમને પોહો-આડી આવીએ. ત્યારે તે બેમમે કહ્યું જે તમે હમારા ધર્મના ભાઈ

છો, મને પાદશાહની પાસે પોહોંચાડાવી દો. અને હું તમારા મુલકમાંથી પાદશાહને જલદી પાછા લાઇ જઈશ. ત્યારે રાણાજીએ દશ હજાર સ્વાર સાથે મોકલ્યા અને કહ્યું જે બેગમને પાદશાહના ડેરામાં પોહોંચાડી આપે. ત્યારે રાણાજીએ બેગમ સાહેબને દશગામ લુગડામાં આપ્યાં, અને પાદશાહે રાતો રાત ઉદયપુર પાછળ તલાવ ઉપર જઈને ડેરા કર્યા ત્યારે ગામ સઘળું ઉજડ દીધું, અને વસ્તી મગરાઓ ઉપર ચડી ગઈ હતી ત્યાં અપેર થઇ ગયા, પાદશાહ અન્ન ન ખાય કહે જે રંગીચંગી બેગમ આવે તો અન્ન ખાઉ એટલામાં તો તે રંગીચંગી આવી દિલી રહી. તેણે સઘળા સમાચાર રાણાજીના કહ્યા જે મને સારી રીતે પહોંચાડી ગયા અને મેં પણ એમને ધર્મના ભાઈ કહ્યા છે તેથી એના મુલકમાં હજરતને રહેવું ન જોઈએ ત્યારે પાદશાહે કહ્યું કે એક મસીદ ઉદયપુરમાં બનાવશું તે પછી ચાલશું ત્યારે બેગમે ના કહી કાલ આપને કુચ કરવો જાઈએ અને મહારા ભાઈ રાણાજીને કેહેવરાવી દઈશ તે તમારા નામથી એક મસીદ બનાવી રાખશે. ત્યારે તે બેગમે રાણાજીને તેડાવીને પાદશાહથી મેળવ્યા. ત્યારે રાણાજીને પાદશાહે કહ્યું જે તમે હમારી બેગમની બહુ બંદગી કરી છે તે તમે એના ધર્મના ભાઈ થયા છો તો તમે કાંઈ માગો હું તમારા ઉપર ખુશી થયો છું. ત્યારે રાણા શ્રી રાજસિંહજીએ કહ્યું જે આપ ખુશ થયા હોતો જલદી ફેજને કુચ કરાવો, ત્યારે પાદશાહે રાણાજીને કહ્યું જે એક તમે હમારા નામની મસીદ બનાવી રખાવજો, અને જે કનૈયાજી શ્રીગિરિરાજથી લેવા છે તે તમારા મુલકમાં આવ્યા છે જેને મેં પોતાના મુલકમાં ખિરાજવા માટે પ્રણું કર્યું પણ એમની મરજી તમારા મુલકમાં ખિરાજવાની છે તેથી તમે એમના હુકમમાં રહેજો. ન્યાંચુધી એ દેવતા તમારા

મુલકમાં રહેશે ત્યાંસુધી હું મેવાડમાં નહિ આવું. તેણે આ તરેહથી કહ્યું બીજે દિવસે ફોજનો કુચ થયો તે દારિકા તરફ ગયા અને મેવાડમાં સુખ શાંતી થઈ ત્યારે રાણાજી સર્વ કુટુંબ સહિત ઉદયપુર આવ્યા અને ગામ તથા મુલકના લોક મગરાઓ ઉપર ચડયા હતા તે સધળાઓ પોતપોતાને ઠેકાણે આવીને વસ્ત્રા ત્યારપછી વાટરાથી રાજભોગ આરતી કરી શ્રીનાથજી પધાર્યા તે સિંહાડમાં ખિરાળ્યા.

એક સમય સુરતવાલા શ્રીપુરુષોત્તમજી મહારાજ દક્ષિણ દેશ પધાર્યા હતા. ત્યાં આપે ધણાં સુંદર રત્નો જોયા તેથી આપે શ્રીનાથજી સાંજે જડાઉ મોજા બનાવરાવ્યા અને તે મોજા લઈને તરત શ્રીજીદ્વાર પધાર્યા પરંતુ રસ્તામાં દિન વિશેષ લાગ્યા તેથી મોજા વડા થઈ ચુક્યા પછી પધાર્યા અને વર્ષ દિવસ રહેવા જેવું કાર્ય ન હતું કારણ કે કાશી દિગ્વિજય કરવા પધારવું હતું તેથી શ્રીદાઉજી મહારાજપાસે વિનતી કરી “ જો આ મોજા લાવ્યો છું અને શ્રીજીતો મોજા વડા કરી ચુક્યા, આગળ રહેવાનું તો બને તેમ નથી જો આપની આજ્ઞા હોય તો શ્રીજી અંગીકાર કરે ” ત્યારે શ્રીદાઉજી મહારાજે આજ્ઞા કરી કે તમે પણ શ્રી ગુસાંઈજીના બાળક છો તે તમારું કર્યું શ્રીજી અંગીકાર કરે છે. તથાપિ ઋતુનો મહિમા છે તેથી શૃંગારના સમયમાં ધરાવી બે ચાર ઘડી પછી વડા કરી લેજો આવી આજ્ઞા શ્રીદાઉજી મહારાજની થઈ. શ્રીપુરુષોત્તમજી મહારાજે બીજે દિવસ શ્રીજીનો શૃંગાર કર્યો તે દિવસે જડાઉ મોજા શ્રીજીને ધરાવ્યા અને શ્રીદાઉજી મહારાજ ભોમ આવવાના સમયમાં નિત્ય શ્રીજીનાં દર્શને પધારતા તેથી શ્રીજીનાં દર્શન કરી શ્રીપુરુષોત્તમજી મહારાજને એવી આજ્ઞા કરી જો મોજા માળા જોલ્યા પછી વડા કરી લેજો. એટલી આજ્ઞા કરી શ્રીદાઉજી મહારાજ આપની બેઠકમાં પધાર્યા પછી

માળા ભોલી, રાજભોગ આરતી થઈ ત્યારે શ્રીપુરોહિતમજીએ ટોચ
 વ્યાસ મુખિયા હતા તેમને કંથુ જે એક હજાર મુદ્રા તો લ્યો અને
 શ્રીજીને મંધ્યા આરતી સુધી ભોજન વરેલા રહેવા દો. ત્યારે મુખિ-
 યાજીએ કંથુ જે મહારાજ શ્રીદાઉજી મહારાજનો નિયમ છે જે ભો-
 ગનાં દર્શન નિત્ય કરે છે, તેથી આપ શખનાદ થયા પછી ઉત્થા-
 પનાં દર્શન સમયે વડા કરી લેશો તે પછી કમ્પાડ બેસી પછી
 શ્રીજીને અનોસર કરીને શ્રીપુરોહિતમજી તો આપની એકના પધાર્યા
 અને સધળા મેવંકા પર પોત પોતાને ઘેર ગયા તે પછી તક મુદ્રા
 સુધી શ્રીજીએ વાટ જઈ કે હમણા આ ભોજન વડા કરા લેશે પરંતુ
 કાંઈએ ક્યાં નહી. ત્યારે શ્રીનાથજી કંટાળ્યા તેથી ખીમનોમ્માં શ્રીહ-
 રિરાયજી ભોજન કરીને આપની બેઠકમાં પોઢયા હતા તેમ જ ત્યારે
 નિદ્રા આવી ત્યારે શ્રીજીએ અપ્તમા આતા કગી જઈ તમે શીલ
 આવીને ભોજન વડા કરી લ્યો તો હું પ્રગ્તમા જાઉં ત્યારે ત ત વખતે
 શ્રીહરિરાયજી ચમકી ઉઠ્યા. શ્રીહરિરાયજીની રાવળી ગવારી પાંચ રહેતી
 સુખપાલ, ઘોડવેલ, બેચનો રથ તથા એક હાંપી એટલી સવારી
 સદા હાજર રહેતી તેમાંથી એક એક સવારી એક એક પોંદાર સુધી
 ડાહી ઉપર આવી ઉભી રહેતી તે શ્રીહરિરાયજી મહારાજને ગાપે ઉડીને
 પૂછ્યું “ ક્યાં અસવારી ઉભી છે ” ત્યારે ઉદ્ધવ ખવાસે વિનતી કરી
 જે મહારાજ ઘુડવેલ જોડેલી તૈયાર છે. તત્કાળજ શ્રીહરિરાયજી ઘુડ-
 વેલમાં ખિરાળ્યા અને વેગથી હાંપી તે ઘડી એકમાં આવીને બનાસ
 ઉપર સ્નાન કર્યું અને અપરસમાં શ્રીદાઉજી મહારાજની પાસે પધાર્યા
 તે મંદિરની કુંચીઓનો શુભખેા માગ્યો. શ્રીહરિરાયજીના પ્રભાવને
 તે શ્રીદાઉજી મહારાજ જાણતા હતા, તેથી વિચાર્યું જે ઠાંઈ એક

શ્રીજીની આજ્ઞા થઈ છે તેથી કુચ્ચીનો કુમખો આપ્યો તે લઈ શ્રીહરિરાયજી નિજમંદિરમાં પધાર્યા તે તાજું ખોલી રાંખનાદ કરાવી અને શ્રીજીની પાસે જઈને મોજા વડા કરી લીધા, અને દંડવત કરી ટેરો દઈ બાહેરનાં કમાડ મંગળ કરી આવ્યા ત્યાર પછી કુચ્ચી-ઓનો કુમખો શ્રીદાઉજી મહારાજની બેકકમાં પોહોચાડીને આપ તો શ્રીહરિરાયજી ખીમનોર પધાર્યા શ્રીપુરુષોત્તમજીએ આ વાત જાણી તેથી આપના મનમાં મોટો પશ્ચાત્તાપ થયો જે હમે મોજા શા માટે રાખ્યા. શ્રીનાથજીને શ્રમ થયો અને શ્રીદાઉજી મહારાજે વ્યાસજીને ખીજીને કહ્યું જે તમે મોજા શા માટે રાખ્યા. આજ પછી તમે સંકાયને લીધે શ્રીગુસાંઈજીના બાળકને કાંઈ કહી ન શકો તો હમને કહેવું હમે તેમને કહીશું એ હમારું કામ છે.

ફરિ એકવાર શ્રીગોવર્ધનનાથજીનો શૃંગાર શ્રીવલ્લભજી મહારાજના પુત્ર શ્રીવજ્રરાયજીએ કુર્યો શ્રીજીને ત્યાં પેંડાની ગાદી બિછાવાય છે તે ઉપર ચરણારવિન્દ ધરીને પછી પેંડામાં પધારે તે ગાદી બિછાવવાનું શ્રીગુસાંઈજીના બાળક તથા સધળા ભીતરિઆ ભૂલી ગયા. ત્યારે રાજભોગ આરતી પછી અનોસર થયા ત્યારે ગંગાખાઈથી શ્રીજીએ આજ્ઞા કરી. જે આજ પેંડાની ગાદી બિછાવાનું ભૂલી ગયા છે તેથી હું ઉભો થઈ રહ્યો છું! ત્યારે ગંગાખાઈએ શ્રીનાથજીને વિનતી કરી જે આ વાત ભીતરની છે. મારાં બળની નથી. મીડડા લઉં! તમે આ વાત શ્રીહરિરાયજીને જણાવો ત્યારે શ્રીનાથજીએ ખીમનોરમાં શ્રીહરિરાયજીને જણાવ્યું કે તમે તત્કાળ આવી પેંડાની ગાદી બિછાવી જાઓ હું ઉભો થઈ રહ્યો છું. ત્યારે શ્રીહરિરાયજી ખીમનોરથી ધુડવેલમાં બિરાજી પધાર્યા તો ગંગાખાઈ પણ નદીની ઉપર જઈને શ્રીહરિરાયજીની વાટ જોતાં હતાં એટલામાં શ્રીહરિરાયજી

પધાર્યા ત્યારે ગંગાઆઇએ ભગવત્ સ્મરણ કર્યા અને કહ્યું જે તમે અહીંઆંથીજ સ્નાન કરી શીઘ્ર અપરસમાં જાઓ. લાલા ઉભા રહેલ છે. તત્કાળ પોતે ત્યાં સ્નાન કરી અપરસનાં વસ્ત્ર પેહેરીને શ્રીહરિ-રાયજીએ શ્રીદાઉજી મહારાજની પાસેથી કુંચી મંગાવી મંદિરનું તાલું ખોલી શ્રીજીને દંડવત્ કરી ને ગાદી બિછાવી અને તાલું મંગળ કરી શ્રીદાઉજી મહારાજની બેઠકમાં શ્રીહરિરાયજી પધાર્યા ત્યારે શ્રીહરિ-રાયજીએ શ્રીદાઉજી મહારાજને કહ્યું આપ હમારા શ્રીવલ્લભકુળના મુખ્ય છો અને શ્રીજીનો અધિકાર તો આપને માથે છે તેથી હમે કોઇ વાત શ્રીજીની સેવામાં ભૂલી જઇએ તો અમને શિક્ષા કરવી ઉચિત છે. આજે પેંડાની ગાદી બિછાવવાનું ભૂલી ગયા તેથી શ્રીજી જે ધડી સુધી ઉભા રહ્યા ને મને આવી ચેતાવ્યું ત્યારે મેં આવીને ગાદી બિછાવી ત્યારે શ્રીજી વનમાં પધાર્યા. શ્રીદાઉજી મહારાજે શ્રીહરિરા-યજી કહ્યું જે પેંડા તો બિછયોજ હતો પણ નાની ગાદી બિછે છે તે ભૂલી ગયા હશે તે હું સમજાવી દર્શા. હવે એક સ્વભાવિક પ્રશ્ન તમને સુધે મને પૂછુ છું. તમે મહાનુભાવી છો. જ્યારે ગાદી બિછયા વિના શ્રીજીએ પેંડા ઉપર ચરણારવિન્દ ન ધર્યા તો જ્યાં ચારાશી ક્રમ પ્રજમંડળમાં આપ પધારે છે ત્યારે સઘળા સ્થળોમાં ભૂમિ ઉપર શ્રીજી ચરણારવિન્દથી ફરે છે ત્યહાં સઘળે ઠેકાણે ક્યાં ગાદી બિછેલી હોય છે. ત્યારે શ્રીહરિરાયજીએ આ ઉત્તર આપ્યો જે શ્રીગુસાંઈજીએ શ્રીનાથજીને આ આજ્ઞા કરી છે જે હમે અહીં ગાદી બિછાવિએ તે ઉપર ચરણારવિન્દ ધરીને પછી પેંડાની ઉપર પધાર્યા કરો. તેથી શ્રીજી ગાદી બિછયાવિના પેંડામાં શ્રીચરણારવિન્દ ધરતા નથી. આમ શ્રીગુસાંઈજીની આજ્ઞા ઉલ્લંઘન ન કરતાં આપણી સેવા શ્રીજી અંગી-કર કરે છે તે તો આપ શ્રીગુસાંઈજીની આજ્ઞાથી કરે છે અને તમે

કહ્યું જે પ્રજ્ઞભૂમિમાં શ્રીજી ગાદી બિઠ્યાવિના ચરણારવિન્દ કૃમ ધરે છે તેનો ઉત્તર આ છે જે પ્રજ્ઞભૂમિ તો માંખણથી પણ કમળ છે, અને જ્યાં જ્યાં આપ ચરણારવિન્દ ધરે છે ત્યાં સાત્વિક આ-વિષ્ણવ ભૂમિને થઈ આવે છે. પ્રજ્ઞભૂમિ સદા પ્રેમાદરવાણી છે. ગુણા-તીલ શ્રીનંદલાક્ષાત્મક ભૂમિ છે. પ્રજ્ઞ કમળાકૃતિ છે જ્યાં જ્યાં શ્રીજી ચરણારવિન્દ ધરે છે ત્યાં ત્યાં ભૂમિ કમળ પુલવત કામળ થઈ જાય છે કમળનાં પુલ ઉપર ચરણારવિન્દ ધરવાથી જેવી સુખની પ્રાપ્તિ થાય છે. એવું પ્રજ્ઞભૂમી ઉપર ચરણારવિન્દ ધરવાથી શ્રીજીને સુખ થાય છે. તેથીજ શ્રીશુકદેવજીએ શ્રીભાગવતમાં કહ્યું છે.

ચરચંદ્રાં શુસંદોહધ્વસ્તદ્દોષાતમઃ શિવમ્ ।

કૃષ્ણાયા હસ્તતરલાડઽચિત્તકોમઞ્ચવાલુકમ્ ॥

સ્કં. ૧૦. અ. ૩૨. શ્લો. ૧૨.

તેથી શ્રીગુસાંધજીની આજ્ઞાનુસાર શ્રીજીની સેવા આપણે કરવી. શ્રીગુસાંધજીએ જે જે સમયે સેવા સાધી છે તેજ સમયે શ્રીજી તે તે સેવાની સુધ કરે છે “ દાસ ચતુર્ભુજ પ્રભુકે નિજમત્ત ચલત્ત લાલ ગિરિધર ” આ કીર્તનની તુક કહી, આ વાત સાંભળી શ્રીદાઉજી મહારાજ ખડુ પ્રસન્ન થયા અને આપ મહાશય છો એમ શ્રી હરિ રાયજીને કહ્યું. તે પછી શ્રી હરિરાયજી ખીમતાર પધાર્યા અને શ્રી દાઉજી મહારાજ પણ તે દિવસથી શ્રીજીની સવામાં ખડુ સાવધાન રહેતા, અને કોઈ વલ્લભકુળના બાળકો શૃંગાર કરતા તો પણ શ્રી-દાઉજી સધળી સેવા નિરખતા, એવાર શ્રીજીનાં મંદિરમા દર્શન સાં-પધારતા, કસુર રહી હોય તો શિક્ષા કરતા.

એક દિવસ એક નંદ્યારનો વૈષ્ણવ હતો તેની આરૂઠ દશા હતી તે એકલો વનમાં ફરતો તેનું નામ ગોવિન્દદાસ હતું તે એક દિવસ કાકિલા વનમાં શ્યામ તમાલની નીચે બેઠો હતો, તે શ્રીહરિ-રાયજીના શ્રીચરણારવિન્દનું ધ્યાન કરતો હતો, અને શ્રીહરિરાયજીનો સેવક હતો તેને જોઈને સઘળા વૈષ્ણવ કહેતા જે આ વિકળ છે, તેથી વિશેષ કાંઈ જાતની વાત ન કરતા અને તે પણ કાંઈથી સંભા-વણુ કરતો નહીં એક સમય શ્રીજી કાકિલા વનમાં અકસ્માત પધાર્યા તે એ સમયે એને દર્શન થયાં અને શ્રીજીએ એ વૈષ્ણવને આ આજ્ઞા કરી જે ગોવિન્દદાસ તું મેવાડમાં જઈને શ્રીગિરિધરજીને કહે જે અન્નકોટ લુંટી વખતે મારા મંદિરમાં અનાચાર મળે છે તેથી એક સૂરજપોર કરાવો ત્યાં થઈને સઘળા નિકળે. ત્યારે તે વૈષ્ણવે વિનતી કરી જે મહારાજ મહારં કહ્યું ત્યાં કાંઈ નહીં માને ત્યારે શ્રીનાથજીએ આજ્ઞા કરી જે શ્રીગિરિધરજી માનશે તું જલદી જઈને કહેજે. ત્યારે તે ગોવિન્દદાસ શીઘ્ર શ્રીજીદ્વાર આવ્યો અને શ્રીગિરિ-ધારીજી મહારાજને વીનતી કરી કે મહારાજ શ્રીનાથજીએ આવી આજ્ઞા કરી છે અને આપનું નામ લીધું છે ત્યારે તે વાત સાંભળી શ્રીગિરિધારીજી તો વૈષ્ણવના પ્રભાવને જાણતા હતા તેથી ગદગદ કંઠ થઈ ગયા અને વૈષ્ણવને આજ્ઞા કરી જે શ્રીનાથજી મારું નામ શ્રીગિરિધારીજી છે એમ જાણે છે ? તે બે ત્રણ વાર શ્રીગિરિધારી-જીએ આ વાત વૈષ્ણવના મહોડાથી કહેવરાવી, તે પછી શ્રીવિકુલ-રાયજી મહારાજને શ્રીગિરિધારીજીએ સઘળા વિનતી કરી. ત્યારે શ્રી વિકુલરાયજીએ આજ્ઞા કરી જે ભાઈ આજ કાલ કળિયુગ છે તેથી કાંઈ પાપંડથી કાંઈ વાત કહે તો માનવી નહીં જે વાત હશે તેની શ્રીજી મને આજ્ઞા કરશે. તે પછી શ્રીગિરિધારીજી મહારાજ સુપ થઈ

રહ્યા. આપની ખેડકમાં પધાર્યા, પછી જ્યારે પંદર દિવસ અન્નકૂટના રહ્યા અને રાત પાછલી પોહોર રહી ત્યારે શ્રીવિકૃલરાયજી મહારાજને સ્વપ્નમાં શ્રીજીએ આજ્ઞા કરી જે તમે પેલા વૈષ્ણવની વાત ખોટી માની તો હવે સૂરજપોર તૈયાર થશે ત્યારે અન્નકૂટ આરોગીશ એટલી આજ્ઞા કરી નિજમંદિરમાં પધાર્યા; શ્રીવિકૃલરાયજી પણ જાગ્યા તત્કાલ શ્રીગિરિધામીજીને ખોલાવ્યા અને આજ્ઞા કરી જે બાપ આ વૈષ્ણવ સાચો છે માને અને શ્રીજીએ સ્વપ્નમાં આજ્ઞા કરી અને પંદર દિવસમાંજ સૂરજપોર સિદ્ધ કરવાની આજ્ઞા કરી છે પછી એટલા દિવસમાં સૂરજપોર સિદ્ધ થઇ ત્યારે શ્રીનાથજી અન્નકૂટ આરોગ્યા ત્યારથી દર વર્ષે સૂરજપોર અન્નકૂટને દિવસે ખુલે છે.

એક વખત શ્રીજીના ઉત્સવનો દિવસ હતો તે કાંઈ એક સામગ્રી બાલભોગમાં નેગ કરતાં વધારે થતી તે બીજે દિવસે રાજભોગમાં આરોગતા તે તે દિવસે બાળભોગિઆઓને તો યાદ આવી પરંતુ એક ખાસા જાંડારી ગોપાળદાસ હતો તેણે તે વધારાની સામગ્રીનો સામાન પોહોચાડ્યો નહી અને કહ્યું જે કાલે સામગ્રી બનાવતી વખતે તમે સામાન લઇ લેજો. પછી જ્યારે પોહોર રાત્રિ પાછલી રહી ત્યારે શ્રીજી એક લાલ છડી હાથમાં લઇને ગોપાળદાસ જાંડારીની પાસે પધાર્યા તેને એક છડી મારીને જગાડ્યો અને શ્રીજીએ આજ્ઞા કરી જે તે હમને બાળભોગમાં સામગ્રી આજે કેમ ન પોહોચાડી એ વસ્તુ બનાવવામાં વિલંબ બહુ લાગે છે તેથી કાલે આવશે તો રાજભોગને અવેર થઇ જશે એટલામાં તે ગોપાળદાસ જાંડારી જાગીને જુએ તો આગળ શ્રીજી આપ ઉભા છે ત્યારે ઉઠ્યો. હડીને કહ્યું “ મુझे चरण छूवाता जा ” એટલામાં શ્રીજી ત્યાંથી જાગ્યા પાછળ તે ગોપાળદાસ દોડીને ચાલ્યો તે પોર મુધી આજે.

ચોરનાં તો કમાડ મંગળ હતાં ને શ્રીનાથજી તો મંદિરમાં પધાર્યાં અને એ તો સિંહપોરના કમાડમાં જઈને માથું પટકીને એમ પુકારે મુઝે ચરણ છૂવાતા જા આ પ્રકારે કહે ત્યારે એક રામ ગોવર્ધન ક્ષત્રી સિંહપોરિયા હતો તેણે ઉડીને કમાડ ઉઘાડીને તેને પૂછ્યું ને તું કેમ કમાડથી માથું પટકે છે તેં શું જોયું છે ? ત્યારે તેણે કહ્યું ને એક છોકરો મંદિરમાં ભાગી ગયો છે હમણાંજ તેના ચરણ સ્પર્શ કરવા જઈશ ત્યારે તે પોરિયાએ તેને પકડીને જેસાડી દીધો પરંતુ તે તો વિકળ થઈ ગયો તે વારંવાર એમજ કહ્યા કરે કે

“અવ લડકે મુઝે ચરણ છૂવાતા જા” આઠે પોહોર તેને એજ રટના લાગી રહે. અન્ન જળ સઘળું છોડી દીધું. આ વાત શ્રીદા-હિજ મહારાજે સાંભળી તેથી તેને એક ઢાટડીમાં જેસાડી દીધો અને એક માણસ તેની ચાકરીમાં રાખી દીધો એ ગોપાળદાસ આગણીસ દિવસસુધી જીવતો રહ્યો શ્રીનાથજીનાં દર્શન થયા પછી. ત્યહાંસુધી તેને અન્ન જળ અને નિદ્રા આદિની કંઈ બાધા થઈ નહીં અને આ રટના લાગી રહી. “જો લડકે મુઝે ચરણ છૂવાતા જા” એમ

કરતે તેના પ્રાણ છૂટ્યા ને તેણે શ્રીજીની લીલામાં તત્કાળ પ્રવેશ કર્યો.

એક સમયે શ્રીગોવર્ધનનાથજીનો સેવક માધવદાસ દેસાઈ તે માંગરોળમાં રહેતો હતો એનું નામ પેહેલે ભગવાનદાસ હતું તે ફેરવીને શ્રીગોવર્ધનનાથજીએ તેનું નામ માધવદાસ થયું હતું. એક કોરોડ સોના મોહોર દ્રવ્ય તેની પાસે હતું અને શ્રીજીનાં દર્શનની ભેને અત્યંત આસક્તિ હતી. તે ત્રીજે વર્ષે દશ વીસ હજાર મનુષ્યો સાથે ભઈ શ્રીનાથજીનાં દર્શન સાંઝે શ્રીજીદ્વાર આવતો અને જેની પાસે જઈથી વધતી તેને પોતે આપતો. અને અધિક મહિનો આપે

શ્રીજીનાં દર્શન કરતો. અને જે દિવસથી શ્રીજીનાં દર્શન સાહે પોતાના ઘેરથી ચાલતો તેજ દિવસથી અન્ન છોડી દેતો અને દૂધ પીતો તે વૈષ્ણવને શ્રીજીએ સ્વપ્નમાં એવી આજ્ઞા કરી કે તું એક લાખ મુદ્રાનું સ્ત્રીને પેહેરવાનું નખથી શિખાસુધીનું ધરેણું બનાવી એક બાંધામાં (ડાખલામાં) ધરીને જ્યારે હવે તું મ્હારાં દર્શન સાહે આવે ત્યારે લેતો આવજો તે લાવીને મારી ભેટ કરજો. ત્યારે તે વૈષ્ણવે સંવત્ ૧૭૪૨ ની સાલમાં જે ચૈત્ર હતો તે વખતે શાલ્યુનમાં આવીને ડોલનાં દર્શન કર્યાં અને તે બંટો લાવીને શ્રીજીની પાસે ભેટ ધર્યો ત્યારે શ્રીદાહિજી મહારાજને એક સેવકે ખબર કરી જે મહારાજ એક વૈષ્ણવે લાખ મુદ્રાનું ધરેણું બનાવીને ભેટ કર્યું છે, ત્યારે શ્રીદાહિજી મહારાજે તે બંટો એક લાખ મુદ્રાનાં ધરેણાં આપનીપાસે મંગાવી લીધો અને બહુ યત્નથી ધરી રાખ્યો, જાણ્યું જે એમાં કાંઈ કારણ છે જ્યારે પોહોર એક રાત રહી ત્યારે શ્રીગોવર્ધનનાથજીએ શ્રીદાહિજી મહારાજને સ્વપ્નમાં કહ્યું જે આ ધરેણાં બંટો આવ્યો છે તે નખથી લગાવી શિખાસુધી સ્ત્રીનાં આભરણને આવ્યો છે તે ગંગાખાઈને પેહેરાવો તે પેહેરીને મારાં દર્શન સાહે ભોગને સમયે આવે. અને શ્રીનાથજીએ એજ રીતે ગંગાખાઈને આજ્ઞા કરી કે તું સઘળું ધરેણું પેહેરીને ભોગને દર્શને આવજો ત્યારે ગંગાખાઈએ એજ રીતે સઘળું કર્યું એક દિવસ દર્શન કર્યાં અને એમજ ધરેણું પેહેર્યો જ્યારે શ્રીનાથજીએ દર્શન દીધાં ત્યારે આ આજ્ઞા દીધી જે આ ધરેણું સઘળું શ્યામહિરમાં મુઠા ઉપર આપન કરો ત્યારે એમજ થયું એવાં એવાં શ્રીગોવર્ધનનાથજીનાં અનેક ચરિત્ર કથાં સુધી લખી શકાય, શ્રીઆચાર્યજી મહાપ્રભુજીની કૃપાથી સ્વક્રીયાને અનુભવમાં આવે છે.

॥ ઇતિ શ્રીગોવર્ધનનાથજીના પ્રાકટ્યની વાર્તા સંપૂર્ણ. ॥

શ્રી ગોવર્ધનનાથજીના પ્રાગટ્યનું ઘોળ.

- ગિરિ કંઠરામાંથી પ્રગટ થયા પ્રભુ, આપ ગોવર્ધનનાથરે;
 નંદ જ્યોત્સના ડેરા લાલા, પ્રજ સૌ કીધું સનાથ ગોવર્ધન રસિયારે.
 મહારે મન વસિયા પ્રજનાથ, મધુરું હસિયારે. ટેક.
- આવણુ મુદ્ધ પાંચમને દહાડે, થયાં ભુજ દરશનરે;
 ગિરિ કંઠરામાં ગિરાળે વહાલા, શું કહું પ્રસન્ન વદન. ગોવર્ધન. ૧
- વણા દિવસ ભુજનું પુજન, ચાલ્યું તે પ્રજ માંચરે;
 દૂધ લેધને સ્નાન કરાવે, મહિમા કહ્યો ન જાય. ગોવર્ધન. ૨
- છિદ્ર સહિત શીલા ગિરિવરની તેમાં શ્યામ સ્વરૂપરે;
 એક ગાય ત્યાં નિત્ય જાય છે, દૂધ શ્રવે તદરૂપ. ગો. ૩
- એક વ્રાહ્મણની ગાય હતી તેણે પુછી ગોવાળીયાને પેરરે;
 દૂધ ધટે છે નિત્ય કેમ મહાર, દોહી લેઈ જાય તું ઘેર. ગો. ૪
- ત્યારે ગોવાળીયાએ એમ કહ્યું, ખપર કાઢું નિરધારરે;
 કેણુ પ્રકાર થાય છે આ ગૌનો, મમજની કહું સાર. ગો. ૫
- સાંજ સવાર ગૌ ટાળામાંથી, ગિરિવર ઉપર જાયરે;
 કહી રહીને દૂધ શ્રવે નિત્ય, પ્રાણજીવનને પાય. ગો. ૬
- એ પ્રકાર ગોવાળીયો જોઈ, વ્રાહ્મણને લાગ્યો સંગરે;
 અચરજ જોઈને વિસ્મય થયું મન, કહાવ્યું સૌને ઉમંગ. ગો. ૭
- સૌ વજવાસી ગિરિપર આવ્યા, બોલ્યા મુખથી બોલરે;
 કાઈ દેવતા કે દ્રવ્ય હોય એમ; કીધો મુખથી તોલ. ગો. ૮
- ગિરિ શીલા ઉચ્ચને જોયું તો, દીકા સુંદર શ્યામરે;
 પૂછ્યું દેવતા પર્વત કેરા, શું છે તમારું નામ. ગો. ૯
- પ્રાણજીવન ત્યારે એમ બોલાયા, દેવ હમન મુજ નામરે;
 મહિમા ચાલ્યો વજમાં ઝાઝો, પૂર્ણ કરે મન કામ. ગો. ૧૦

- હહી દુધ વ્રજવાસી કેરાં, આરોગે નંદલાલરે;
 ઝાડખંડમાં જઈ મહાપ્રભુજીને, આજ્ઞા કરી તત્કાલ. ગો. ૧૧
- ઈંદ્ર-નાગ-ને દેવદમન તે, પ્રગટ થયા વ્રજ માંભરે;
 ગિરિવર ઉપર આપ પધારી, સેવા ચલાવે ત્યાંહ. ગો. ૧૨
- શ્રી મહાપ્રભુજી વ્રજમાં પધાર્યાં, મદુપાંડેને ઘેરરે;
 વચન સુણ્યાં ગિરિવર પ્રભુનાં, રાત પ્રગટ કરી પેર. ગો. ૧૩
- મદુપાંડે શ્રી મહાપ્રભુજીને કહે છે, પ્રાગટ્યનો પ્રકારરે;
 દેવદમન નામે પ્રગટયા છે, મહિમા અપરંપાર. ગો. ૧૪
- ગિરિવર ઉપર આપ પધાર્યાં, મામા વાળ્યા નિજ નાથરે;
 અંગો અંગ ભંટી સુખ હિપન્યુ, વાડયા પત્રી બે હાથ. ગો. ૧૫
- જોવર્ધન ઉદ્ધરણુ ધીરનું નામ ધર્યું શ્રી નાથરે;
 મોર પીછનો મુગટ ધરાવ્યો, બંસી લીધી હાથ. ગો. ૧૬
- પાટે બેસાડીને ભોગ ધરાવ્યા ત્યાંથી પધાર્યાં આપરે;
 નિજ જન મન આનંદ વધાર્યાં, દૂર કીધાં તન તાપ. ગો. ૧૭

શ્રી હવનલાલજી મહારાજ કૃત શ્રીનાથજીનું ઘોળ.

- ઓરા આવેને શ્રીનાથજી સોહામણા રે,
 તારી ચટકતી ચાલનાં હઉં ભામણાં રે. (ટક)
- વારણુ વનમાં ગયા તે એને બોધને રે,
 જેમ લાજથી ધની તે ધન બોધને રે. ઓરા.
- નખર ચંદ્ર ચક્ર ચંદ્રિકા વિકાસથી રે,
 ક્ષીણુ ભાવ પામ્યો ક્ષયી ઉપહાસથી રે. ઓરા,
- હસ્ત ચરણુ કામલિ માને દેખી દુમ તણા રે,
 પલ્લવ નંમ્રવદન થયા લાજને વણા રે. ઓરા.

જેહર પાપલ ને વીણ્યા પગ પાનની રે, શોભા કહેતાં ન અને તે નિરૂપમાનની રે.	ઓરા.
શોભા ખની તનીયાની ઘણી સ્વેતની રે, દેખી ધજા લજ્જામજીત મીન કેતની રે.	ઓરા.
સૂચન કાછનીની છપી છાપ ચિત્તમાં રે, માન મેલી ઘણી દીન થઈ નિત્યમાં રે.	ઓરા.
હુદ્ર ધંટિકા નૂપુરની સાંભલી ધુની રે, મેલી સધાવી વિકલ થયા મહામુની રે.	ઓરા.
કટી જોધને લજ્જયા મોટા કેસરી રે, નાભી જોધ વાપી જડતા ને અંગીકરી રે,	ઓરા.
ઉદરત્રીવશીની સુખ માની ઉપમા નવ મલે રે, વિપુલ વક્ષસ્થળ મેલીને રમા નવ ટલે રે.	ઓરા.
ખાજૂ પોંચી કઠાં સાંકળાં હાથ સાંકળાં રે, હીરા મુદ્રિકા તે કલાનિધિની કલા રે.	ઓરા.
કંચુકંઠ કંઠાભરણ હાંસ ત્રવલનીરે, શોભા કેતાં શુદ્ધિ ધટી કવી પ્રખળની રે.	ઓરા.
કૌસ્તુભ પદકની પાંક્તિ ને રત્નની બદી રે, મન મગ્ન થયું એ તો શોભાની નદી રે.	ઓરા.
રત્નનિકર રચિત ભૂષણ તેજ શું કહું રે, મહિર શીત રશ્મિ કાંતિ તુલ્ય નવ લહુ રે.	ઓરા.
શામલ અંગ મોતી ગુંજ ફુસુમ માલિકા રે, દેખી મેઘ ઇંદ્ર ધનુ બક થયા ફિકારે.	ઓરા.
દેખી પીતામ્બર અંચલા અંચલા થઈ રે, ગયાં માનિનીનાં માન ધીરજ નવ રઈ રે.	ઓરા.

શોભા સદન વિશદ વદન કુમુદ દેખતાં રે,	
કુમુદ પોતાની સુંદરતા નહી લેખતાં રે,	ઓરા.
નાસા અધર શોભા શક્તિ નથી લાખવા રે,	
જેમ કીરવદન ઝિંખ ફળ ચાખવા રે.	ઓરહ
ચંચલ અરણુ સજલ નયન યુગલ નિરખતાં રે,	
ખંજન કમલ મીન રહ્યાં શ્વાસ વરખતાં રે.	ઓરા.
જીતી કામની કમામ કાનને ખરી રે,	
કુટિલ બકુટીના લંગ તેહથી કરી રે.	ઓરહ
મકર કુંડલની ઝલક કે પાલ ફલકમાં રે,	
મન અટકી રહ્યું ખીટલિયાલી અલકમાં રે.	ઓરા.
વેસર મુક્તામણી લપન હિપર એમ લસે રે,	
ચંદ્ર ચુંખવાને તારા આવી અહિં વસે રે.	ઓરા.
મંદ હસન દસન શોભા તેા ધણી બની રે,	
ચિષુક વિમલ વજ્રકાંતિ તેહમાં સની રે.	ઓરહ
સડ શીશફૂલ અલકાવલી ખાંકની રે,	
તિલક તણી શોભા ધણી નગ ડાકની રે.	ઓરહ
મેર મુકુટની લટક વનમાં વસી રે,	
શતચંદ્રની શોભાને જોષ તે હસી રે.	ઓરા.
ખર્વ ગર્વ થયો વેણી જોષ નાગને રે.	
તેથી વાર કીધો અધો ભૂમિ લાગનો રે,	ઓરહ
વેણુ રાગથી સરાગ ચિત્તને કીધું રે,	
વેત્રધરી તેવ મુગ્ધને તે મુખ દીધું રે.	ઓરા.
તારા વચન સુધા કરણુ ચપકમાં ભરી રે,	
ચિત્ત વૃક્ષ નથી થાતું પાનને કરી રે.	ઓરા.

એવાં રાધા વચન સુણી હરિ આવીયા રે,
 કુંજ ફેલી કરી ધણા મન લાવીયા રે.   ઓરા.
 હસી મલી કુંજ પુંજથી સદન ગનાં રે,
 કરી હાસ ને વિલાસ બે મગન થનાં રે.   ઓરા.
 રસરૂપ એવા શ્યામ ને શ્યામા બેઉ રે,
 એઉનુ ધ્યાન ધરે પ્રેમથી નિજજન સહિ રે.   ઓરા.
 દાસ માગે લીલાનંદ મને આપવું રે,
 એજ ધ્યાન હૃદે સ્થિર કરી થાપવું રે.   ઓરા.
 ઇતિ શ્રીનાથજીનું ધોળ અંખરું.

૫૬.

શ્રીનાથજીનું વદનકમલ જોયું જોણે એકવાર શ્રી નાથજીનું
 વદનકમલ જોયું.

કોટીકલ્પનું મેલુ થયેલું મન, એક પલકમાં ધોયું. જોણે એકવાર.
 મનુષ્ય દેહ ધર્યો તેનો સફળ છે, જન્મ મરણ દુઃખ જોયું.   જોણે.
 મેવાડદેશમાં ખિરાજે મારો વાલમો, શેષ શંકરે ચિત્ત પ્રોયું.   જોણે.
 કમળચોક રત્નચોક જગમેહન જોયું, રહ્યો એક બાકી સર્વે જોયું.   જોણે.
 દયાનામિતમ સાથે સ્નેહ નથી જોને, માત પિતા નામને વગોયું.   જોણે.

૫૬ રાગ કલ્યાણ.

શ્રીજી સાર સરવનો છે છે છે
 શ્રીજી શ્રીવૃષભાન નંદની, એક વસ્તુ નથી બે બે બે.   શ્રીજી.
 પ્રાપ્તિ અનન્ય ભક્તિ થકી તેહેની, તે શ્રી ગુરૂ ન્યારે દે દે દે.   શ્રીજી.
 દીનભાવથી દાસપણું ગ્રહી, એક આશ્રિતચર્ધ રે રે રે   શ્રીજી.
 કુષ્ટ સંગથી દૂર પળાવું, હરનિશ જપો લહિ ભે ભે ભે.   શ્રીજી.
 તે સહુ મૂળ દયા સદજનની, શ્રી ગુરૂ પદ રજ લે લે લે.   શ્રીજી.

રાગ ઘોળ.

વઠિ અંબોડે શ્રીનાથજી એ સુંદર શ્યામ સ્વરૂપ;
 શ્રીવલ્લભ સુત સેવા કરે એ શ્રીગોકુલના ભૂપ.
 પાપ બધે વહાલો જરકશી ને સુંદર વાગા સાર;
 પટકા છે પંચરંગના સજીઆ તે સોલ શણુગાર.
 કેસરી તીલક સોહામણા નાસિકા વિશ્વાધાર;
 ચિત્રુકની અતિ કાન્તિ છે કંઠે મોતીના હાર.
 હૃદયીએ હિરલો ઝગમગે તેના તેજ તણો નહિ પાર;
 અધર બીંબ એ રસીક છે શોભા તે ઝાકઝમાળ.
 બહિ બાબુબંધ એરખા હરિના ખિટલીયાળા કેશ;
 નિરખ્યા ને વળા નિરખશું એમનો પાર ન પામે શેષ.
 ડાબે હાથે ગિરિવર ધયે જમણે તે કટી મધ્ય ભાગ;
 કૃપા કરો શ્રીનાથજી મારાં હૈયાં ટાઢાં થાય.
 પાયે તે ધુધરી રણુઝણે મોજડીએ મોતીની હાર;
 કૃપા કરો શ્રીનાથજી બલિહારી માધવદાસ.

૫૬. રાગ બિહાગ.

શ્રીગોવર્ધનકી રહીએ, તરેટી શ્રી ગોવર્ધનકી રહીએ;
 નિત્ય પ્રતિ મદનગોપાલલાલકે, ચરણકમળ ચિત્ત દષ્ટએ. તરેટી.
 તન પુલકિત વ્રજરજમેં લોટત, ગોવિંદ કુંડમેં નાહિએ;
 રસિક પ્રિતમ હિતચિતકી બતિયાં, શ્રીગિરિધારીજીશું કહીએ. તરેટી.

૫૬. રાગ બિહાગ.

દહ ઇન ચરનન કેરો ભરોસો દહ ઇન ચરનન કેરો;
 શ્રીવલ્લભ નખચંદ્ર હટા બિન, સખ જગમાંજ અંધેરો. ભરોસો.
 સાધન એર નહિ આ કલિમેં, જસોં હોત નિવેરો;
 મુર કહા કહે દ્વિવિધ આંધેરો, બીના મોલકો ચેરો. ભરોસો.

વિવિધ ઘોળ તથા પદ સંગ્રહ ભાગ ૧ લો.

(આવૃત્તિ ૩ છ)

જ્ઞાન અને ભક્તિરસથી ભરપુર, સ્ત્રીઓ, પુરુષો તેમજ બાળ-કાને હરનિશ મનન કરવા યોગ્ય, ભગવદ્વાર્તામાં વાંચવા લાયક, જુદા જુદા ૧૬ પ્રકરણોમાં, ૫૬૦ પદનો અત્યુત્તમ અપૂર્વ સંગ્રહ આપવામાં આવ્યો છે. ઉપરાંત હાલ જૂતાળ ઉપર ખીરાજતા શ્રી ગોસ્વામી બાબકેના જન્મદિવસોની નાંધ, શ્રીઆચાર્યજી મહાપ્રભુજીની ૬૪ બેઠકે ક્યા ક્યા સ્થળે છે, તથા ત્યાં જવાના રસ્તાની સંપૂર્ણ માહિતી સાથેનું પાકું પુકું, છતાં કીંમત માત્ર ૧-૦-૦ એક રૂપીઓ.

(શ્રીમદ્દિલનાથજીના ચતુર્થલાલજી-માળા પ્રસંગવાળા)

શ્રીગોકુલેશજીનાં ઘોળ તથા પદ સંગ્રહ.

આ શ્રીગોકુલેશજીએ જૂતાળ ઉપર પધારી પોતાની ૭૦ વર્ષની વૃદ્ધવયે જહાંગીર પાદશાહ સામે ધર્મનું દંદ યુદ્ધ કરી, માલા, તિલક અને ધર્મની અડગ ટેક ટકાવી સમસ્ત પુષ્ટિમાર્ગ ઉપર મહત્ ઉપકાર કર્યો છે તેમના નામથી ભાગ્યેજ કોઈ પણ વૈષ્ણવ અજ્ઞાત હશે! અમેએ આ શ્રીગોકુલેશજીના પ્રાકટયની વધાર્ષ તથા ઘોળપદ ૩૦૦ વર્ષનાં પ્રાચિન પુસ્તકોમાંથી સતત પ્રયત્ને એકત્ર કરી જુદા જુદા ૧૫ પ્રકરણોમાં મળી લગભગ ૭૦૦ ઘોળપદનો મહાન સંગ્રહ બાહાર પાડ્યો છે કે જે અત્યાર સુધીમાં કોઈપણ ટુકાણે પ્રસિદ્ધ થયેલો નથી. આ ગ્રંથમાં શ્રીગોકુલનાથજી, શ્રી કન્હૈયાલાલજી, શ્રી વજ્ર-ભદ્રાજીના ઉત્તમોત્તમ શેષ તેમજ તેમની વંશાવળી પણ આપી છે, છતાં કીંમત ફક્ત રૂ. ૧-૦-૦ એક રૂપીઓ રાખી છે.

લલ્લુભાઈ જાનલાલ દેસાઈ, ચાંગપોળ, ખલસીપોળ—અમદાવાદ.

વિવિધ ઘોળ તથા પદ સંગ્રહ ભાગ ૨ નો.

નિત્યની શ્રીઠાકોરણની સેવા કરવાનો પ્રકાર, બાર માસિક ઉત્સવનાં કીર્તનો વગેરે ધણાં પ્રાચીન ને અપ્રકટિત ઘોળ પદો મહાન સંગ્રહ દશ પ્રકરણોમાં આપ્યો છે. તથા શ્રીમહાપ્રભુજી, શ્રી-સુસાંધણના સેવ્ય શ્રીઠાકોરણનાં સ્વરૂપ હાલ ક્યાં ને ક્યાં માથે ખિરાળે છે. તેની સંપૂર્ણ માહિતી આપી છે. ઉપરાંત શ્રીમદ્દ્વિભા-ચાર્યજી તથા “શ્રીયમુનાજી” ના એમ બે સુંદર ફોટા પણ આપ્યા છે. સુશોભિત છીંટનું પાકું પુહું છતાં કીંમત માત્ર ૦-૧૨-૦

વૈષ્ણવોના નિત્ય નિયમના પાઠ તથા ઘોળ.

(આવૃત્તિ ૪ થી.)

આ પુસ્તકમાં શ્રીવલ્લભાખ્યાન, મુળ પુરૂષ, શ્રીયમુનાજીક, ૪૦ પદ, ઘોળ, પોડશ અન્થ બધા; શ્રીસર્વોત્તમ પાઠ તથા ઘોળ, શ્રીન-વરતન ઘોળ, શ્રીગોપીગીત વગેરે આપવામાં આવ્યું છે છતાં કીંમત માત્ર ૦-૩-૦ ત્રણ આના જ છે.

(શ્રીગોકુલનાથજી કૃત) ૨૪ વચનામૃત.

(આવૃત્તિ ૨ જી)

આ પુસ્તકમાં શ્રીગોકુલનાથજીકૃત ૨૪ વચનામૃત, તથા તેમજ ૭૮ ભગવદીયનું (અપ્રકટિત ઘોળ) તેમણે કરેલી ૮૪ વૈષ્ણવતી-નામાવલીના શ્લોક, ગોવર્દનવાસી, નિત્યદીલા મોટી વગેરે આપ્યું છે, ભગવદ્વાર્તામાં વાંચવા માટે ખાસ ઉપયોગનું છે. કીં. ૦-૨-૦

સરસ્વતીમાર્ગ છગનલાલ દેસાઈ.

ચંગપોળ, ખતરીપોળ-અમદાવાદ.

શ્રી પુરુષોત્તમસહસ્રનામ.

(સદિક બુજરાતી ભાષામાં ભાષાન્તર કરેલું.)

આ ગ્રન્થમાં શ્રીપુરુષોત્તમનાં હજાર નામ શ્રીમદ્ ભાગવતમાંથી તત્વરૂપે દોહન કરી શ્રીમદ્વલ્લભાચાર્યજીએ પ્રગટ કરેલાં છે કે જેનો પાઠ કરવાથી શ્રીમદ્ ભાગવતનો પાઠ કરવા જેટલું ફળ પ્રાપ્ત થાય છે. આ ગ્રન્થ ઉપર પંચમ ગૃહના તિલકાયત શ્રીરઘુનાથજી મહારાજે “નામચન્દ્રિકા” નામની સંસ્કૃતમાં વિસ્તૃત ટીકા લખી છે તે ટીકાનું મુળ શ્લોક સાથે ભાષાન્તર (કે જે અત્યાર સુધી પ્રગટ થયું નથી) આપવામાં આવ્યું છે, તેમજ શ્રુતિ, સ્મૃતિ, પુરાણ, સહિતા, ગીતા આદિ ગ્રન્થોનાં પ્રમાણથી તે નામોનું સમર્થ રીતે પ્રતિપાદન કરવામાં આવ્યું છે. તેથી દરેક વૈષ્ણવને તે નિત્યનિયમમાં પાઠ કરવા ખાસ ઉપયોગી છે. શ્રીમહાપ્રભુજી તથા ટીકાકાર શ્રીરઘુનાથજી મહારાજના ઉત્તમ ફોટા સાથે. છતાં કીંમત માત્ર રૂ. ૧-૪-૦

શ્રીમદ્ ભગવદ્ ગીતા.

શ્રીમદ્ ભગવદ્ ગીતા એ શ્રીકૃષ્ણ ભગવાને વેદ અને ઉપનિષદોમાંથી દોહન કરી કાઢેલો ભક્તિ રસામૃત કલેશ, સર્વ વેદાનુયાયી આચાર્યોને પ્રમાણ, અને વેદવિરોધીઓના પણ તત્વ વિચારને સંમત, નિરંતર પઠનીય છે વળી હજારો પંડિતોએ આ ગીતા ઉપર અનેક, વિધ ભાષ્યો કર્યા છતાં પણ તત્વ વિચારનો પાર પમાયો નથી એવો મહા સમર્થ આ ગ્રન્થ છે તેના ઉપર પૂર્વે થઈ ગયેલા શ્રીગોસ્વામી બ્રાહ્મણજીએ તત્ત્વદીપિકા અને “ અમૃતતરહિણી ” એમ બે ટીકાઓ સંસ્કૃતમાં કરેલી છે. તેથી ઉક્ત ટીકાઓના આશય સાથે લખાણુ વિવેચન પૂર્વક આ ગીતામૃત તત્ત્વોનું ભાષાન્તર સુપ્રસિદ્ધ લેખક શ. રા. નાનુલાલ નારણદાસ ગાંધી એમ. એ. એલ. એલ. ખી. ની કસાયલી કલમથી લખેલું છે. કી. રૂ. ૧-૮-૦

આ અગ્રુદય તકનો લાભ લેવા ચુકશેજ નહિ.

૮૪ વૈષ્ણવની વાર્તા.

આ ચારાશી વૈષ્ણવની વાર્તા અમોએ પ્રજ્ઞલાપા ઉપરથી ગુજરાતી ભાષામાં (અક્ષર આ લાઇન જેવડાજ મોટા) મોટા અક્ષરથી છપાવી છે. તેજ તેમાં ઘણા પ્રાચીન ગ્રન્થો જેવા કે—“શ્રીવદ સચિત્ર, ભાવમિન્દુ, પંચામન, કીર્તન રત્નાકર, ગોશ્વર ગ્રન્થો, શિક્ષાપત્ર, ભગવદ્ ગીતા વગેરે ગ્રન્થોમાંથી શોધ ખર્ચ કરી કેટલીક ઐતિહાસિક સ્ક્રીકત, પ્રાચીન તેમજ તે વૈષ્ણવો માંની અપેલી વાતની વધુ સ્ક્રીકત દાખલ કરી છે જેથી અત્યાર સુધીમાં આવી વાતોનું પુસ્તક આર્થિક રીતે દેશને જ વાચકો અવગુ નથી તેવું છે. આ વાર્તા માટે અમોએ ખાસ પ્રજ્ઞયાત્રા કરી તથા હાલિયાવાની મુસાફરી કરી કેટલીક પ્રાચીન સ્ક્રીકત શોધન કરી દાખલ કરી છે.

આ ગ્રન્થ એક વખત વાંચ્યા પછી લાથમાંથી મુકવાનું મન થશેજ નહિ. કારણ કેરક વાતોમાં નાથન સ્ક્રીકત ગંભીરમાં આવશે. વળી ૮૪ વૈષ્ણવની જેટલી સ્ક્રીકત વધુ મળે તેટલી સંક્ર વૈષ્ણવ જ્ઞાણવાની જરૂર છે. તે આ વાંચાર્થ સમજશે. તેમાં ઘનમાં વાંચવા માટે સ્ત્રીઓ તથા બાલકોને તે ખાસ ઉપયોગી છે. આ ગ્રન્થ બારા ચીટણા ધારણમાં મોટા કદના લગભગ ૩૦૦ પૃષ્ઠ પાકું પૂકું તેમજ શ્રીમહાપ્રભુજનો ઉત્તમોત્તમ દેવો પણ આપેલ છે. કીંમત રૂકવ એ રૂપીયા રાખી છે.

આ સુભાર્થ કરનાર લાલ દેસાઈ - અમદાવાદ ખર્ચ, પાળ - અમદાવાદ.

॥ स्वरूपदर्शन ॥ (आवृत्ति २ ७)

આ પુસ્તકમાં શ્રીનાથજી આદિ સાત સ્વરૂપ, શ્રી મહાપ્રભુજી શ્રીગુસાંઈજી, સાતલાલજી આદિ ઘણા પ્રાચીન અને લાલ 'હૂત' ઉપર ગિરાજતા ઘણા શ્રીગોસ્વામી આગકાના ઉત્તમોત્તમ, સુંદર દેહિયમાન, સ્વરૂપ મળી લગભગ ૮૦ સ્વરૂપનું એક સુંદર પુસ્તક ચાને આહમ સારા ઉચી જાતના આટોપેપર ઉપર મહાન ખર્ચે જાપાવી તૈયાર કરવામાં આવ્યું છે.

આ પુસ્તક એક મહાન રેકોર્ડ રૂપ છે. જેથી દરેક વૈજ્ઞાનિકે તે ખરીદવા ચુકવું નહી. પાકું પુસ્તક જતાં ન્યાયાવર માત્ર રૂપીઆ એ જ રાખી છે.

આ તથા અમારાં બીજાં પુસ્તકો મળવાનું હેઠાલું.

- ૧ લલ્લુભાઈ જગન્નાથ દેસાઈ. ચંગપોળ, ખતરીપોળ-અમદ
  - ૨ પ્રસિદ્ધ બુકસેલરો ... .. "
  - ૩ શ્રીપુષ્ટિમાર્ગીય પુસ્તકાલય ... .. નર્ડ
  - ૪ કીર્તનીઆ. બળદેવદાસ કૃષ્ણદાસ ... .. મું
- મહારાજનાં ભોઈવાડા, શ્રી ગિરિખરલાલજીનું મંદિર.
- ૫ રા. રા. સુતીલાલ કૃષ્ણાશંકર મહારાજનાં ભોઈવાડા, મંદિર. મું
  - ૬ પાંડિત જ્યેષ્ઠારામ મુકુંદજી, બુકસેલર. કાલ્યાણેશી રોડ. મુંગામ
  - ૭ રા. રા. મોરારજી હરજી મુગટવાળા. ... .. શ્રીનાથ
  - ૮ રા. રા. મકનજી જુડા " "
  - ૯ રા. રા. મહાદેવ શાક્તીગરામ બુકસેલર

